Opłata pocztowa uiszczona ry zaltem

Najer Folksblat

פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 42 (1035) | Łódź, Piątek 18 Lutego 1927 | פינפטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג טו אדר א תרפ"ז. | Nr. 42 (1035)

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21. טעל. 24-71 || Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21. Tel. 24-7

אכטונג, גאלאנטעריע-סוחרים!

די בילליגסטע קוועלע פון פערשידענע

קראוואטען

(בינדעס), אייגענע אויסארבייטונג איז נאר ביי

קאמינסקי, פאמארסקא (פרעדניא) 3

1-טער איינגאנג, לינקס, 2 טער שטאק.

מאניקור 80 גר.

שערען, ווי אויך אנדולירען דאמען צו קאנקורענץ פרייזען אין דעם ערשטקל. פריזיער-אנשטאלט פון

א. ארענשטיין פאמארסקא 3

מארגן, שבת, דעם 19-טען פעבערואר

קומט פאר אין די פרעכטיגע זאלען פון

„אימפעריאל" (זאוואדזקא 16)

א גראנדיעזער מאסקען-באל

לטובת דעם בית-יתומים, זגערזשער 40.

מיט זעלטענע שענע דעקאראציעס. — פיל איבעראשענדע אטראקציעס. — 2 ארקעסטערס.

רייכער בופעט! אייטריטס-קארטען 4 זלאטים. רייכער בופעט!

מארגן, שבת, דעם 19-טען פעברואר

„פילהארמאניע-זאל"

מארגען, שבת, דעם 19-טען פעברואר ד. י. ארגינעלער

מאסקען-באל

לטובת די זומער-קאלאניעס פון „טאז".

אריגינעלע אטראקציעס! פערגאנגענהייט און צוקונפט!

אזעלכעס, וואס לאדז האט נאך נישט איבערגעלעבט!

ביליגער בופעט. אויסגעצייכענטע ארקעסטערס. ביליגער בופעט.

בילעטען צו בעקומען אין דער קאנצעלאריע פון „טאז" און אין טאג פון באל — פון 9 א זייגער אין אווענט אין פילהארמאניע-קאסע.

948

פילהארמאניע-זאל נארוטאוויטש - גאס 20.

גמנסיה עברית „יבנה" לודז

זונטאג, י"ח אדר א' (דעם 20/II ה. י.), 9 אין אווענט קומט פאר

א גרויסער אווענט

פאר פאעזיע און פראזא פון דער בעקאנטער העברעאישער דיכטערין

אלישבע

מיט בעטייליגונג פון פרל. רומא ליליען אויס ווארשא (געזאנג) און די ה"ה ד"ר ירמיהו פרנקל

פראפ. י. רוזנצוג. — אלישבע וועט אויך איבערגעבען א הרצע איינדריקען פון ארץ-ישראל.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע פון 1—10 און פון 3—6.

918

כשר | כשר

קאפע-רעסטאראן

„בריסטאל"

פעטריקאווער 30, טעלעפאן 25-91,

וועלכע איז בעקאנט מיט איהר גוטע קיך, גיט גרויס טעגליך מיטאגען:

פון 3 געננ	2,75	זל.
„ 4 „	3,50	„
„ 5 „	4,00	„

940

ווי אויך אהענדבראטע אלא קארט. שנעלע און סאלידע צעדינונג!

בעדינונג פריי! מיט אכטונג ה. בערנהיים.

כשר | כשר

עס ווערט געזוכט א אבער-

מאשינער

צו וועסטען ווי אויך האנד-נעה-ערינס, עס קענען זיין פרויליינס.

ווענדען זיך צו פריימאן, צעגעלניאנא 49.

1004

אנ'איינגעפיהרטע

געוועלב

מיט איינריכטונגען איבערצוגעבען אויף זומער אויף געטראנקען, צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע.

979

עס ווערט געזוכט:

1) א לעהרער (ין) מיט פולע קוואליפיקאציעס, אלס ליטער (ין) פון א פאלקס-שול.

2) א גענייטער, טיכטיגער צייטונגס-אדמיניסטראטאר מיט פיל-יעהריגע פראקטיק אין צייטונגס-אדמיניסטראציע-וועזען. געהעריגע רעפערענצען ערפאדערליך.

3) א גענייטער, טיכטיגער מיט פיל-יעהריגער אנאנסען-אקוויזיטאר פראקטיק אין אנאנסען-אקוויזיציע-וועזען. געהעריגע רעפערענצען ערפאדערליך.

מיט אפערטען און צייגעניס-אפשריפטען זיך צו ווענדען אין ביורא פון אינטערנאט „העלענובעק", לאדז, שענקעוויטש-גאס 3/5 טעגליך, אויסער שבת, פון 10—2 פארם. און פון 4 8 נאכם. פרייטאג — נאר פארמיטאג.

994

סענאטאר א. טרוסקער צוליב'ן טויט פון זיין מוטער

חוה נ. ע.

דריק איך אויס מיין טיפען מיטגעפיהל.

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

משה העלמאן, סיים-דעפוטאט לאדז.

989

דעם חשוב'ן טוער או פ'ן קאאפעראטיווען געביט סענאטאר א. טרוסקער

צוליב'ן טויט פון זיין מוטער

חוה נ. ע.

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען ביילייד.

זיים געטרייסט.

די פערוואלטונג און ראט פון דער האנדווערקער-באנק

אין לאדז (פאלודניאווא 4)

דעם קאלעגע סענאטאר א. טרוסקער צוליב'ן טויט פון זיין מוטער

חוה נ. ע.

דריק איך אויס מיין טיפסטען מיטגעפיהל.

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

סענאטאר א. מענדעלסאן, לאדז.

דעם חשוב'ן טוער אויפ'ן קאאפעראטיווען געביט סען. א. טרוסקער

צוליב'ן טויט פון זיין מוטער

חוה נ. ע.

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען ביילייד

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

די הג' ייהענדלער-באנק, אגראדאווא 10

— א —

טאמבוריר-געזעלען

ווי אויך א לערניונגעל קענען זיך מעלדען אין דער טאמבוריר-אנשטאלט

זגערזשער 30a

ערשטען שטאק פ-אנט.

שבת, דעם 19. פעברואר, 7½ א זייגער אין אווענט קומט פאר אין איי-גענעם לאקאל פעטריקאווער 46) אנ-

אינפארמאציע-פערזאמלונג

פאר די פעראיינס מיטגלידער וועגען אייניקונגס-שטייער (פאדאטעק דאכאדאווי).

בעמערקונג: דער ענדגילטיגער טערמין אפצוגעבען דעקלאראציעס וועגען איינקונפט פאר'ן יאהר 1927 ענדיגט זיך דעם 28 פעברואר ד. י. זאלאנטשניקעס קען מען בעקומען אין דער פעראיינס-קאנצעלאריע.

די פערוואלטונג פון צענטראלען

הויז-בעזיצער-פעראיין

פון דער שטאדט לאדז און פון דער לאדזער וואיעוואודזטווע

אין לאדז, פעטריקאווער 46.

968

פון דינסטאג ד. 15 ביז מאנטאג דעם 21 פעברואר — גרויסער פראַכטפולער פראגראם

דערנידריגטע און באַליידיגטע

מעכטיגע דראַמע אין 8 אַקטען געשאַפען אויפ'ן גרונד פון דער ערצעהלונג פון דאסטאיעווסקי. אין דער הויפט-ראָלע די וואונדערבאַרע שעהנהייט MIA MARA די אומפערגעסליכע פון בילדער קרישאַ די וואַלד-וועכטער ן"

אנאנס!!! „איבער דעם שענעם בלויען דונאי" (וויענער ליבלינג)

קינא ביי'ם קאאפעראטיוו פון מלוכה', קאמונאלע און געזעלשאַפטליכע בעאַמטע

40 שיענקעוויטשא .40

אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 5 אַ זייגער נ.מ. און 9.30 אַ זייגער אָוועגד. שבת און זונטאג פון 3 אַ זייגער נאָכמ.

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט, אַז דער

דאמען=קאנפעקציע=לאגער

איז געוואָרען איבערגעטראָגען פון דער גדאנסקע 23 אויף מאניושקי 3

הורט און דעטייל-פערקויף. לעצטע סעזאָן-נייהייטען שטעטס אויף לאגער

J. SIEGEL, Moniuszki 3.

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט אונזערע אָבנעהמער, אַז אונזער אַלגעמיין-בעוואוסטע, זייט 1816 יאָהר עקזיסטירענדע פירמע

ציקאָריע=פאבריק פערד. באהם עט קאמפ.

אקציען-געזעלשאפט אין וולאצלאוועק

גרייט צו אויף פסח יום טוב'דיגע

ציקאָריע כשר לפסח

אונטער דער אויפזיכט פון די משגיחים ה"ה יעהיל און נחום קלעפפיש, וועלכע זענען אַנערקענט און בעשטימט געוואָרען דורכ'ן סאכאטשעווער רבי, דורך הרב ליפשיץ מקאליש און ווארשאווער ראבינאט ווי אויך פון וולאָצלאווקער ראבינאט

דעם הבר משה יאקובאוויטש צו זיין חתונה מיט פרל. צעלא גוטוויר

ווינשען אַ גליקליכע צוקונפט

הערש גאלדבערג און פרוי, קלמן אקאוויט, חיים בערט און פרוי, נטע באַרטקאָווסקי.

זאָל אייער לעבענס-וועג מיט בלומען בעצירט זיין!

מזל-טוב!

צו דער חתונה פון אונזער קוזין

שאול ליכטענשטיין

מיט פרוילין

אסתר מלכה גראסמאן

גראטולירען הערצליך און ווינשען עוויגעס גליק

א. גאלדבערג און פרוי.

אַ הערצליכען מזל טוב ווינשען מיר אונזער ליבע שוועגערין

אסתר גראסמאן

צו איהר חתונה מיט ה' שאול ליכטענשטיין

יחיאל באַרובקא און פרוי.

געברידער באַרובקאַ און מוטער

אברהם משה ראָזענעס און פרוי

מזל-טוב!

צו דער פערלאָבונג פון אונזער פערוואלטונגס-מיטגליד ה' יעקב גאלדמאן מיט פרל. לאה קארפ

ווינשען מיר אַ ליבטיגע צוקונפט. 997

די פערוואלטונג פון קליינהענדלער-פעראיין אויף דער שטאָט לאָדז. פיעטריקאָווער 6.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער עהרן-סעקרעטאר ה' יעקב גאלדמאן מיט פרל. לאה קארפ

ווינשען מיר זיי אַ גליקליכע צוקונפט.

די פערוואלטונג פון בלוי-געשיר-סעקציע ביים קליינהענדלער-פעראיין, פיעטריקאָווער 6.

אונזער פערוואלטונגס-מיטגליד ה' יעקב גאלדמאן

ווינשען מיר צו דער פערלאָבונג מיט פרל. לאה קארפ

אַ הערצליכען מזל טוב, און זאָל דער נייער לעבענס-וועג זיי, מיט בלומען בעצירט זיין

דאָס סעקרעטאריאט ביים קליינהענדלער-פעראיין פון לאָדז, פיעטריקאָווער 6.

יעקב שמשיה און זעליג לייזעראוויטש.

צו דער האָכצייט פון אונזער פריינד

פישל קאזלאווסקי

מיט פרל. רחל בערנער

ווינשען מיר אַ גליקליכע צוקונפט 963

פרל. יוכבד נייפעלד, מרדכי לויטער, דוד הענדעליש און הינדע הענדעליש

אגעוועלב — מיט א — בעקעריי

מיט אַ קאָנצעסיע אויף פיעטריקאָווער גאס אין בעסטען צענטרום זאָגאַרט צו פערמיטען, צוזאַמען אָדער אויך בעזונדער.

אָפערטען אין אַדמ. פון ד. צ. פאַר G. G.

KLINIKA

Położniczo-Ginekologiczna

D-ra med.

S. Druebina

6-go Sierpnia 15-17, tel. 53-10

I i II klasa. 974

מאיר ווינציגסטער

אסתר ארבוז

פערלאָבט.

לאָדז דעם 14 פעברואַר 1927.

הננו מביעים את ברכותינו המאליפות לחברינו מאיר ווינציגסטער לרגלי ארושיו את העלמה אסתר ארבוז

דוב ענגלרד, משה בילקובר. 975

ס'איז נישטא קיין טואלעט=זייף

איבער

„LAVENDER"=זייף

מילד און אנגענעהם אין געברויך

אליין פערקויף אין פאלגענדע סקלאדעס:

Arno Dietel, Piotrkowska 157
Ludwik Dziwiński, Piotrk. 35
Henryk Goldhirsz, Piotrk. 156
Gustav Heine, Targowa 10
M. Jasinowski, Al. I Maja 36.
Perfumerja „Kosmos", Piotrkowska 60
Ernest Krause, Główna 67
D. Perlmutter, Narutowicza 24
Henryk Perlmutter, Cegieln. 2
Henryk Rechtman, Piotrk. 207
Miecz. Rżewski, Andrzeja 2
Jan Sitkiewicz, Andrzeja 35
B. Tyman, Zgierska 20
Marjan Włodarek, Rzgowska 7
Perfumerja „Verā", Piotrk. 142.

„LAVENDER" זייף

איז די דעליקאטעסטע טואלעט-זייף

זונטאג, דעם 20 פעברואר, 9 פייערט דער „לאדזער קאנפעקציאנערען פערבאנד" זיין

10-יעהריגען יובילעאום

די פייערליכקייט קומט פאָר אין זאַל פון ה' גנעדולד, (פעטריק 35).

די פערוו. פון קאנפעקציאנערען-פערב. אין לאָדז.

בעמערקונג: די אַרויסגעשיקטע בילעטען זענען נאָר גילטיג פאַר דער בעטרעפענדע פערזאָן און די איבערגעגעבענע בילעטען וועלען זיין אונגילטיג

די פערוואלטונג פון דער לאדזער יודישער קהלה

מאַכט בעקאַנט, אַז דער

IV-טער טייל עטאט=ליסטעס, אויף 1926

וואָס ענטהאַלט די נעמען פון די עטאַט-צאָהלער פון די גאַסען: קילינסקי, קאָנסטאַנטינער, נאָוואָמיעסקא, נאָווא טאַרגאָווא, פיראַמאָוויטש, פרייהייט-פלאַץ, פאָלודניאָווא, פושעיאַזד, פושענדזאָלניאַנא, פוסטא, ראַדוואַנסקא, שענקיעוויטשא, 6 טען-שערפיען, סקווערנאָווא, טרויגוטא, ווסכאָדניא, וואולטשאַנסקא, זשעראָמסקיעגא און ליפאָווא, — ווערט אויסגעלייגט צום אַדורכזעהן, אין הסכם מיט די עקזיסטירענדע פאָרשריפטען אין משך 8 טאָג, ד.ה. פונ'ם 18-טען ביז צום 27-טען פעברואַר איינשליסליך, אין דער קהלה-קאַנצעלאַריע פרייהייטס-פלאַץ 6, טעגליך אַ חוץ שבת פון 9 ביז 12 אַ זייגער פאַרמיטאָג.

רעקלאמאציעס ווערען אָנגענומען ביז צום 7-טען מערץ איינשליסליך, שפעטערע רעקלאמאציעס וועלען נישט ווערען בעריקזיכטיגט.

דערמיט האָבען מיר דעם כבוד אייך הערליכסט איינצולאַדען צו דער יעהרליכער

אלגעמיינער פערזאמלונג

פון פעראיין „לאדזער יודישער געגענד. הילפס-פעראיין" אַרויסצוגעבען אָהן פראָצענטיגע הלוואות „גמילת חסדים" אין שייבלערס-ראַיאָן גלובנא 62, וועלכע קומט פאָר זונטאג, דעם 20. פעברואַר 1927 צום ערשטען טערמין 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג און אין פאַלס ביי אַ נישט גענוגענדע צאָהל מיטגלידער דעם זעלבען טאָג 5 אַ זייגער אָוונד אין פעראיינס-לאָקאַל גלובנאַ 62, מיט פאָלגענדען טאָג-אָרדנונג:

1) ערעפנונג, 2) וואַהל פון אַ פרעזידיום, 3) בעריכטס-טעטיגקייט און קאַסע-בעשטאַנד פון יאָהר 1926, 4) דיסקוסיעס, 5) בעריכט פון דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע, 6) ענדערען איינזיגע פונקטען פון פעראיינס-סטאַטוטען, 7) פרייע פאָרשלאָגען, 8) וואַהל פון אַ פערוואַלטונג, רעוויזיאָנס-קאָמיסיע און קאַנדידאַטען.

983 מיט אַכטונג די פערוואלטונג.

קומט און איבערציינט אייך!

אַלער אַרט ביטעס, פאַדאַניעס, רעקורסען, אפעלאציעס און אַלע געריכטס פינאַנץ-אַדמיניסטראַטיווע און קאָמונאַלע אינסטאַנציעס ווערען אמבעסטען, אמביליגסטען און אמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביוראָ

האכבערג פאנסקא 1, טעל. 36-77.

בעמ.: טעגליך פון 3—5 ווערען ערטיילט עצות און אָנווייזונגען אין אַלע שטייער-אַנגעלעגענהייטען דורך ה' האכבערג זעלבסט.

פראָטעסטירטע וועקסלען ווערען אָנגענומען אויפצומאָהנען. 1542

זעזאָניעס דעקלאַראַציע פאַר'ן יאָהר 1926 ערלעדיגט דאָס ביוראָ פאַנסקאַ 1. דער לעצטער טערמין איז ביז 28-טען לוטי.

רעגינא גאנשער

סאלאמאן פעדער

פערלאָבט.

לאָדז אין פעברואַר 1927. 962

מזל טוב!

צו דער פערלאָבונג פון אונזערע פריינד פרוילין רעגינא גאנשער מיט ה' סאלאמאן פעדער (לאָדז)

גראַטולירען מיר הערצליך און ווינשען פיל גליק

פאמיליע אַלטמאַן, פאַמיליע ראַפוך 951

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבע רעגינא גאנשער מיט ה' סאלאמאן פעדער

ווינשען אַ הערצליכען מזל-טוב און אַ גליקליכע צוקונפט.

שוועסטער, ברודער, שוואגער און שוועגערין. 961

פּויליש-דייטשע אונטערהאַנדלונגען

וועגען בעניי'ען די איבערגעריסענע ווירטשאַפטליכע אונטערהאַנדלונגען.

פּוילען'ס תשובה אויפ'ן פאָרשלאָג פון דער דייטשער רעגירונג.

ווארשא, 17 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ידיעה, וועגען דער אינטערוויו פון דייטשען אמבאַסאַדאָר אין וואַרשא ה' ראוישער צו בעניי'ען די פּויליש-דייטשע אינטערהאַנדלונגען נאָר וועגען וואוין-רעכט אויף דער פּוילישער טעריטאָריע, גיט מען איבער, אַז דעם 14. ה. ח. האָט די דייטשע רעגירונג אויף אַ דיפּלאָמאַטישען וועג פאָרגעלעגט דער פּוילישער רעגירונג אונבעדינגט אָנצוהויבען אונטערהאַנדלען וועגען פעסטשטעלען די גרונד פּרינציפּען פון געגענזייטיגע פערפּליכטונגען בנוגע דער פראגע וועגען ארויסשיקען פרעמדע בירגער.

די פּוילישע רעגירונג האָט דערויף געענטפערט, אַז אין פּרינציפּ קאָן זי נישט צושטעלען צו אַזעלכע פערפּליכטונגען.

אין דער פּוילישער רעפּובליק רעגולירען די אינערליכע געזעצען די רעכט פון אַלע פרעמדע בירגער אויף אַ פיל ליבעראַלערען אופן ווי אין דייטשלאַנד. פּוילען האָט נישט מיט קיין שום מלוכה קיין אָפּמאַך, וואָס זאָל אין דער אַרויסשיקונג פראַגע שאַפען אַ פערפּליכטונג פון אַ אינטערנאַציאָנאַלען כאַראַקטער.

אַחוץ דעם האַלט די פּוילישער רעגירונג, פאַר נישט דערלאָזבאַר, אַז נאָך 2 יאָהר אונטערהאַנדלונגען וועגען אַ האַנדעלס טראַקטאַט וואָס האָט אויך דעם ציל צו באַרמירען די רעכט פון די בירגער פון איין צד אויף דער טעריטאָריע פון צווייטען צד — זאָל מען ביים בעניי'ען די איבערגעריסענע ווירטשאַפטליכע אונטערהאַנדלונגען אָפּטיילען איינזייטיג, אַלס ת אי, געוויסע פראַגען, וואָס זענען דערמיט פערבינדען.

גלייכצייטיג שטעלט די פּוילישע רעגירונג פעסט, אַז ווייטער איז זי גרייט צו אונטערהאַנדלען מיט דער דייטשער רעגירונג די פראַגען וועגען אויספאָהר, וואוינען און ארויסשיקען, נאָר אין די ראַהמען פון האַנדעלס-טראַקטאַט און איז געניגט, אין יעדען מאָמענט צו בעניי'ען די אַלגעמיינע ווירטשאַפטליכע אונטערהאַנדלונגען.

דער רושם פון דער פּוילישער תשובה אין דייטשלאַנד.

בערלין, 17 (אַטע) „נאַכט אויסגאַבע" דערוויסט זיך, אַז אין די בערלינער אָפיציעלע קרייזען הערשט די איבערצייגונג, אַז עס איז נישט אויסגעשלאָסען ווייטערדיגע פּויליש דייטשע האַנדעלס אונטערהאַנדלונגען, דער דייטשער אַמבאַסאַדאָר אין וואַרשא זאָל האָבען בעקומען נייע אינסטרוקציעס אין שייכות מיט דער פּוילישער תשובה.

די פּוילישע תשובה איז געווען פאַר דייטשלאַנד אַן איבעראַשונג, וואָס האָט געצווינגען די דייטשע רעגירונג צו רעווידירען איהר ביז איצטיגער טאַקטיק.

קאָנפערענץ אין האַנדעלס-מיניסטעריום. וועגען עקספּאָרט קיין רוסלאַנד.

אין דער נעהעהלמער קאָמיסיע זענען אריין לאָדזשער רעלענאַטען

וואַרשאַ, 17 (טעלעפאָניש פון אונזער סיים-קאָרעספּאָנדענט. היינט, האָט זיך אין האַנדעלס-מיניסטעריום אָנגעהויבען אַ קאָנפערענץ מיט די פאָרשטעהער פון די ווירטשאַפטליכע ספערען.

אָנגעפיהרט מיט דער בעראַטונג האָט דער האַנדעלס מיניסטער קוויאַטקאָווסקי ס'האָבען אויך אָנטייל בענומען ד"ר דאַלעשאַלאַ און פאָרשטעהער פון פינאַנץ לאַנדווירטשאַפט און קאָמוניקאַציע-מיניסטעריום.

מצד יודען זענען געווען פערטרעטען דעפ. ווישליצקי, אינזש. זיידעמאַן, און פון לאָדז: עטינגאָן ד"ר זאַקס און בידערמאַן.

עס זענען בעהאַנדעלט געוואָרען אַ ריי'ה פראַגען וועגען קרעדיטען, האַנדעל מיט אויסלאַנד און עקספּאָרט קיין רוסלאַנד.

דעפ. ווישליצקי האָט בעהאַנדעלט אַ לענגערע רעדע, אין וועלכע ער האָט אָנגעוויזען. אַז ביים עקספּאָרט דאַרף מען נעהמען אין אכט, אַ חוץ די גרויס-אינדוסטריע, אויך די מיטעל-אינדוסטריע.

צום סוף איז בעשלאָסען געוואָרען אַ קאָמיסיע פון 10 פערזאָן מיט דעפ. וויעזשביצקי. אין דער קאָמיסיע זענען אויך אריין דעפ. ווישליצקי און עטינגאָן.

די קאָמיסיע דאַרף אין משך פון 12 טעג צושטעלען געוויסע מעמאָריאַלען מיט קאָנקרעטע פאָרשלאָגען, בעזונדערס וועגען עקספּאָרט קיין רוסלאַנד.

לאָדזשער סוחרים פון אַלקאָהאָל-משקאות

פּעררעכענט צו דער ערשטער קאַטעגאָריע פּאַטענטען.

וואַרשאַ, 17 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין דושעואונסקאָוו איז פערעפענטליכט אַ צירקולאַר פון פינאַנץ-מיניסטער, אַז דער מסחר פון אַלקאָהאָל-משקאות אין לאָדז ווערט פעררעכענט צו דער ערשטער קאַטעגאָריע פּאַטענטען.

דעפּ. גרינבוים שוין אין אַמעריקא.

מאָנטאָג אַן אוידיענץ ביים פּרעזידענט קולידוש.

ניו-יאָרק, 17 (טעלעגראַפיש יט"א) דעפּוטאַט יצחק גרינבוים איז אָנגעקומען קיין ניו-יאָרק.

דעם קומענדיגען מאָנטאָג וועט ער אויפגענומען-ווערען אויף אַן אוידיענץ ביים פּרעזידענט קולידוש אין דער אַנוועזענהייט פון פּוילישען אַמבאַסאַדאָר אין וואַשינגטאָן.

אין אַן אינטערוויו מיט'ן פאָרשטעהער פון י. ט. א האָט דעפּ. גרינבוים ערקלערט, אַז צוליב ווירטשאַפטליכע סבות דאַרפען 1 מיליאָן פּוילישע יודען עמיגרירען פון לאַנד.

שרעקליכער שניי-שטורם אין יאַפּאַן.

אַ סך מענשליכע קרבנות

טאָקיאָ, 17 (ספּ. טעל.) היינט האָט דאָ אויסגעבראָכען אַ שטאַרקער שניי-שטורם. 52 מענשען זענען אומגעקומען. 30 זענען פערלוירען געוואָרען.

אונפּאַרטייאישע יודישע ארבייטער-קאָנפערענץ אין קיעוו.

קיעוו, 17. (טעלעגראַפיש י. ט. אַ.) דאָ האָט זיך געעפענט אַ אונפּאַרטייאישע יודישע אַרבייטער-קאָנפערענץ. עס בעטייליגען זיך 823 דעלעגאַטען, וואָס רעפּרעזענטירען 25,000 אַרבייטער. עס ווערען בעהאַנדעלט פּאָליטישע, קולטורעלע און פּראָפעסיאָנעלע ענינים.

זשאַבאָטינסקי געקומען קיין וואַרשאַ.

וואַרשאַ, 17 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט אין אָוונד איז געקומען צו פאָהרען קיין וואַרשאַ ולאַדימיר זשאַבאָטינסקי.

צום באַהן-הויף זענען איהם געקומען מקבל-פנים זיין אייניגע דעלעגאַציעס.

אַ העריסטליכער „חסד של אמת".

וואַרשאַ, 17 (טעלעפאָניש) די „א. ב. צ." האָט אין היינטיגען נומער אָנגעהויבען צו פיהרען אַ פּראָפּאַגאַנדע צו גרינדען אין וואַרשאַ אַ קריסטליכען „חסד של אמת" לויט'ן מוסטער פון יודישען פעראיין.

סימאָן יושקעוויטש'ס לויה

פּאַריז, 17 (טעלעגראַפיש י. ט. אַ.) היינט איז פאָרגעקומען די לויה פון פערשטאָרבענעם שריפטשטעלער סימאָן יושקעוויטש

ביים אָפּען קבר האָבען גערעדט: דער געוועזענער פעטערבורגער ראַבינער ד"ר אייזענשטאַט, אַדוו. סלאָזבערג, מיליוקאָוו און שלום אַש.

ציהונג פון דער מלוכה-לאָטעריע.

8-טער טאָג.

25,000 זל. נומער 52750.
15 000 זל. נומער 20814.
10 000 זל. - 78093.
5 000 זל. - 7082.
3,000 זל. - 6411 34878 52019.
2,000 זל. - 18649 19114 54168.
1 000 זל. - 1491 1813 2950 16126 24850 24951 25345 38121 71044.
600 זל. - 829 3820 6007 14900 19276 24952 30708 38787 47502 55004 59353 63770 75327
500 ז. - 881 1184 12345 14328 33066 29141 24998 24218 23152 18724 70143 69410 63495 53896 52958 45767 70152.

מלוכה-פּרעזידענט אין פּויזען.

פּויזען, 17 (טעלעפאָניש). היינט 9 פריה איז אין דער היגער קאַטעדרע פאָרגעקומען אַ פייערליכער גאָטעס-דינסט ביי דער אַנוועזענהייט פון מלוכה-פּרעזידענט מאָשטשיצקי.

שפּעטער האָט דער מלוכה פּרעזידענט אויפגענומען פאַר'ן שלאָס, אַ מיליטערישע דעפילאַדע.

1 אַ זייגער בייטאָג האָט דער מלוכה פּרעזידענט אויפגענומען דעלעגאַציעס.

אין אָוונד איז אין גרויסען טעאַטער פאָרגעקומען אַ פייערליכע פאָרשטעלונג.

סענ. שערעשעווסקי'ס געגענזומעניע

די נעכטיגע זיצונג פון דער בודזשעט-קאָמיסיע.

וואַרשאַ, 17 (טעלעפאָניש פון אונזער סיים-קאָרעספּאָנדענט). היינט איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער בודזשעט-קאָמיסיע ביים סענאַט ב"ת'ן בעהאַנדלען די פּאָזיציע פאַר דער פּוילישער געזאַנדשאַפט אין רומעניען, האָט סענאַטאָר שערעשעווסקי אַריינגעטראָגען אַ פאָרשלאַג צו שטרייכען 100,000 זל. פון דער פּאָזיציע.

סענאַטאָר שערעשעווסקי האָט מאָטיווירט זיין פאָרשלאַג, אַז אויך אַזאַ מלוכה, ווי רומעניען לוינט נישט צו מאַכען אַזוי פיל הוצאות.

אַ נייע ערד-ציטערניש אין יוגאָסלאַוויען.

אונגעהויערער חורבן און קאָלאָסאַלע היזקות.

בעלגראַד, 17 (ספּ. טעל.) היינט אין דערפריה איז פאָרגעקומען אַ נייע ערד ציטערניש, וועלכע האָט זיך אָפּגעשטאַרקסטען געזאַלט פיהלען אין דער שטאָט ליובלין (יוגאָסלאַוויען) 24 הייזער, וועלכע האָבען שוין געליטען פון דער פריהערדיגער ערד-ציטערניש זענען איינגעגאַנצען איינגעפאַלען. די נייע ערד-ציטערניש האָט אויסגערופען אַ געוואַלדיגע פּאַניק ביי דער אָרטיגער בעפעלקערונג.

די ווירטשאַפטליכע אויספאָרשונג, וועלכע איז געמאַכט געוואָרען איבער די לעצטע ערד-ציטערנישען, האָט פעסטגעשטעלט אַן ערד-אויפטרייסלונג אויפ'ן גרונד פון אַדריאַטישען ים. ס'איז צו ערוואַרטען אין די נאָהענטסטע חדשים נייע ערד-אויפטרייסלונגען

דער שאָדען פון די ביז-איצטיגע ערד-ציטערנישען שאַצט מען אויף 8 מיליאָן דאָלאַר. אַ בעזונדערער קלאַס פאַר דער אָרטיגער בעפעלקערונג איז דאָס פערשווינדען פון אַלע קליינע טייכלעך, צוליב דעם פיהלט זיך איצט אַ שטאַרקער מאַנגעל אין וואַסער.

רעטעלהאַפטער טויט פון באָריסלאָווער רבי'ן.

דער גבאי אונטער'ן חשד, אַז ער האָט פערסמ'ט דעם רבי'ן.

לעמבערג, 17 (דורכ'ן טעלעפאָן) אין באָריסלאָוו איז מאָנטאָג געשטאָרבען דער דאָרטיגער רבי, לייב לויער. אַ זקן פון 65 יאָהר. אַזוי ווי דער טויט איז געווען אַ פּלוצלינג'דיגער און דעם רבי'ן האָט מען מיט אַ שעה פריהער געזעהען אַ פרישען און געזונדען איז געבוירען געוואָרען אַ חשד, אַז דער טויט איז נישט קיין נאַטירליכער, דער חשד האָט זיך נאָך פערשטאַרקט דורך דעם, וואָס דעם רבי'נ'ס גבאי איז מיט אַ פאַר שעה פאַר'ן טויט פערשוואונדען געוואָרען.

מיטוואָך אינדערפריה האָט מען דעם גבאי פערהאַלטען אין פּשעמישל און מען האָט איהם אָפּגעפיהרט קיין באָריסלאָוו. דער חשד נעגען דעם גבאי איז זעהר אַ שווערער, ווייל נאָכ'ן טויט פון רבי'ן האָט מען נישט געפונען די גרעסערע סומע געלד, וואָס ער האָט ביי זיך געהאַט. עס ענטשטעהט דערום אַ חשד, אַז דער גבאי האָט איהם פערסמ'ט, כדי איהם צו בערויבען.

„דער קליינער פּראָיעקט".

עס טומעלט זיך וועגען די נייע זעלבסטפערוואַלטונגען.

די שטעלונג פון דער רעגירונג איז נאָך נישט קלאָר.

וואַרשאַ, 17 (טעלעפאָניש) די אַדמיניסטראַציע-קאָמיסיע פון סיים האָט דיסקוטירט איבער'ן פאָרשלאַג פון וויזוואָלעניע" און „סטראָניצטוואָ כלאָפּסקיע" וועגען שאַפען אַ פּראָוויזאָרישען סטאַטוט פאַר די זעלבסטפערוואַלטונגען, וואָס זאָל פערפליכטען ביז עס וועט ענדגילטיג ערלעדיגט ווערען דער גאַנצער קאָמפּלעקס פון די זעלבסטפערוואַלטונגס-געזעצען. דער דאָזיגער פאָרשלאַג, וואָס איז בעקאַנט אונטער'ן נאָמען „דער קליינער פּראָיעקט", זעהט פאָר די זאַפאָרטיגע דורכפיהרונג פון וואַהלען צו די געמיינדעס אויפ'ן שטח פון דער גאַנצער פּוילישער רעפּובליק און צו דעם צוועק זאָל די וואַהל-אָרדינאַציע, וואָס פערפליכטעט איצט בלויז אין קאָנגרעס פּוילען, פערברייטערט ווערען אויך אויף גאַליציען.

דער דאָזיגער „קליינער פּראָיעקט" ווערט אונטערשטיצט דורך די דעמאָקראַטישע פּאַרטייען, מחמת ער זעהט פאָר, אַז אויך אין גאַליציען זאָל איינגעפיהרט ווערען דאָס פינפפאַכיגע וואַהלרעכט. דאַגעגען די רעכטע שמעקט דאָס נישט, ווייל זיי האָבען מורא, טאָמער וועט דאָס דאָזיגע רעכט אויסגענוצט ווערען דורך די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען, וועלכע וועלען זיין צושטאַרק פערטראָטען אין די זעלבסטפערוואַלטונגען. זיי זענען דעריבער געגען דעם „קליינעם פּראָיעקט".

די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען, וועלכע זענען מיט דעם דאָזיגען „קליינעם פּראָיעקט" אויך נישט צופרידען, הויפּטזעכליך צוליב דעם, וואָס ער ענטהאַלט אַ זעהר רעאַקציאָנערע וואַהל-אָרדינאַציע צו די פּאָוויאַטאָווע סיימיקעס, זענען פונדעסטוועגען גוטה איינצוגעהן אויף דעם דאָזיגען פּראָיעקט מיט געוויסע שינויים, כדי אַזוי אַרום פטור צו ווערען פון דעם גרויסען פּראָיעקט, וואָס האָט די דירעקטע פונה צו בעעוול'ן די מינדערהייטען.

וואָס אָנבעלאַנגט די רעגירונג, איז נאָך אַלץ נישט קלאָר, וואָס זי וויל. די ערקלערונג פון וויצע-פּרעמיער באַרטעל אין זיין לעצטער סיים-רעדע האָט, ווי בעקאַנט. געמאַכט אַ זעהר שווערען איינדרוק אין די קרייזען פון דער דעמאָקראַטיע און פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען. מען האָט דאָס אויסגעטייטשט, אַז די רעגירונג וויל איינפיהרען אין די געביטען מיט אַ שטאַרק געמישטער בעפעלקערונג דאָס קוריען סיסטעם, אויך די מיטוואָכדיגע זיצונג פון דער אַדמיניסטראַטיווער קאָמיסיע האָט אין דעם פּרט נישט געבראַכט קיין אויפקלערונג.

דעפּ. אינגלער האָט אין אַ לענגערער רעדע אָנגעוויזען, אַז עס איז וועניג, דאָס די רעגירונג זאָל פאָרמולירען קלאָר איהר שטעלונג. אויך די קאָמיסיע מוז איינמאָל קאָנען פּראַאייגהייטליכען איהר שטעלונג. די יודען וועלען מסכים זיין צו דעם פּראָוויזאָרישען סטאַטוט, אויב עס וועט נישט געענדערט ווערען די וואַהל-אָרדינאַציעס צו די שטעדטישע און דאָרפישע געמיינדעס. זיי טון דאָס, הגם זיי זענען מיט דער אָרדינאַציע צו די סיימיק-וואַהלען נישט צופרידען, אָבער מען מוז דאָך קומען צו אַ קאָמפּראָמיס, ווייל אַנדערש וועט דער „קליינער פּראָיעקט" אָנשטויסען אויף די זעלבע שוועריגקייטען, וואָס די גרויסע פּראָיעקטען.

די קאָמיסיע האָט בעשלאָסען אָבצולעגען די ווייטערדיגע דיסקוסיע ביז איבערמאָרגען מיטוואָך און אויפפאָדערן די רעגירונג, זי זאָל זיך קלאָר אַרויסזאָגען וועגען ביידע פּראָיעקטען, ווי וועגען פּראָוויזאָרישען סטאַטוט אַזוי וועגען דעם גאַנצען קאָמפּלעקס זעלבסטפערוואַלטונגס-געזעצען.

דאס פּאָליטישע רעטעניש.

פֿון דעפּ. דר. י. ראָזענבלאַט.

אין פּוילישען פּאָליטישען לעבען קומען אָפֿט פֿאָר זאַכען, וועלכע ס'איז זעהר שווער צו פֿערשטעהן. דער לעצטער אויפֿטריט פֿון וויצע פּרעמיער באַרטעל געהערט צו דער דאָזיגער קאַטעגאָריע, די בודזשעט-דעבאַטען האָבען נישט געבראַכט אין סיים קיין שום איבעראַשענדע מאָמענטען, דער ערשטער פֿון די פֿינף דעפּוטאַטען, אַזוי ווי די אַנדערע וואָיעוואָדזקי זענען געוועזען עפּיזאָדען, איבער וועלכע מ'איז שנעל אַריבער צו דער טאָג-אָרדנונג און ס'האָט גאָרנישט אָנגעוויזען דערויף, אַז ס'קען קומען צו אַ קאָנפֿליקט צווישען סיים און דער רעגירונג. ווען מ'איז געוואויר געוואָרען, אַז די רעגירונג וויל דורך דעם מויל פֿון איהר פֿערטרעטער ד"ר באַרטעל אויפֿטרעטען אויף דער סייב-טריבונע איז מען געווען זיכער, אַז דאָס וועט זיין אין אַ געוויסער מאָס אַ רעזומע פֿון די בודזשעט-פֿערהאַנדלונגען, אַזוי צו זאָגען — אַן אָבשלוס פֿון דער יעצטיגער סיים-סעסיע.

אינ'ם לעצטען אויגענבליק איז ענטשטאַנען אַ קאָנפֿליקט און ס'האָט זיך געשאַפֿען אַזאַ סיטואַציע, אַז מ'האָט גאַנץ ערנסט זיך גערעכענט מיט דער מעגליכער אויפֿלעזונג פֿון סיים, דעם גרונד דערצו האָט געבראַכט די עקספּאָזע פֿון וויצע-פּרעמיער. דער אינהאַלט פֿון זיין רעדע איז נישט אַזוי וויכטיג, ווייל שליסליך האָט ער נישט געזאָגט קיין שום נייעס, ער האָט נישט אָנגעזאָגט קיין שום נייע לאָזונגען. ער איז נישט אויפֿגעטראָטען מיט קיין נייעם פּראָגראַם, האָט נישט געשטעלט אין אויסזיכט קיין שום וויכטיגע רעפֿאָרמען; מיט איין וואָרט — דער אינהאַלט פֿון זיין רעדע איז געווען אַ כמעט אונשולדיגע, אָבער דער טאָן, דער טאָן איז געווען אַזוי אומגעוועהנליך, אַזוי איבעראַשענד, אַזוי זעלטען אין פּאַרלאַמענטאַרישען לעבען, אַז די סימפּאַטיקער און אפילו די פֿריינד פֿון יעניגע, וואָס האַלטען היינט אין זייערע הענד דעם גורל פֿון דער מלוכה. האָבען גאַנץ איבעראַשטע געפֿרעגט זיך זעלבסט — צו וואָס טוט ער עס? וואָס וויל ער דערצילען מיט זיינע ווערטער? צי וויל ער קינסטליך אויפֿרייצען דעם דאָזיגען סיים, וואָס איז היינט געוואָרען אַ פּשוט וועקצייג אין די הענד פֿון דער רעגירונג?

אומזיסט האָט מען געזוכט ערקלערונגען פֿאַר דעם פֿערהאַלטען זיך פֿון דער רעגירונג און מ'האָט נישט געקענט געפֿונען קיין שום ריכטיגע ערקלערונג. בייזע צינגער האָבען דאָס אויסגעטייטשט מיט דער קראַנקהייט פֿונ'ם וויצע-פּרעמיער, וואָס האָט איהם געבראַכט אין אַ גערייצטע שטימונג.

ס'איז אַן'אַלטע און באַקאַנטע סטראַטעגישע אַקטיאָמע, אַז מ'דאַרף נישט רייצען אַ געשלאָגענעם געגנער, גרויסע סטראַטעגען האָבען אפילו אויפֿגעשטעלט אַלס אַ קאַרדינאַלען פּונקט פֿון זייער קונסט, אַז מ'טאָר אפילו נישט נאָכיאָגען דעם אַנטלויפֿענדען שונא, ווייל דער צוועק פֿון יעדער שלאַכט איז צו צווינגען דעם געגנער, ער זאָל אַנטלויפֿען, און ווען מ'יאָגט זיך נאָך איהם נאָך, ווערט מען אַליין אָפּגעשוואַכט און ס'ענטשטעהט אַ געפֿאַהר, אַז דער גערייצטער געגנער קען זיך בעזינען און זיך אומקעהרען. אין דער פּאָליטיק איז עס כמעט ווי אַ געזעץ, אַז ס'איז נישט קלוג צו פּראָוואָצירען דעם בעזיגטען.

צוליב'ן דאָזיגען גרונד האָט מען נישט געקענט פֿערשטעהן דעם שריט פֿון דער רעגירונג, וועלכער האָט אויסגעזעהן כמעט ווי אַ חוזק מאַכען אויפֿ'ן אַדרעס פֿון פּאַרלאַמענט. און ווירקליך — די פּאַלגען האָבען נישט געלאָזט אויף זיך וואַרטען: אפילו די עלעמענטען און גרופּען, וואָס האַלטען עס נישט פֿאַר פּראַקטיש צו לעגען שטיינער אונטער

די פֿיס דער היינטיגער רעגירונג, האָבען זיך גאַנץ ערנסט פֿערטראַכט צי מ'מוז נישט געבען אַ געהעריגען ענטפֿער אויף דער רעדע פֿונ'ם וויצע-פּרעמיער. אַ קורצע צייט האָט די לאַגע אויסגעזעהן זעהר ערנסט.

מ'גיט זיך מייסטענס ביי אונז נישט אָפּ קיין קלאָרען חשבון דערפֿון, אַז די אויפֿלעזונג פֿון אַ פּאַרלאַמענט צוליב אומוויכטיגע סיבות איז אַ גאַנץ ערנסטע פּאָליטישע ערשיינונג. אַן'אינציל כע און אויסערליכע, זעלבסטפֿערשטענדליך — ס'איז זעהר לייכט אָנצושרייבען אַזאַ דעקרעט אין נאָך לייכטער איהם אָדורכצולעזען פֿון דער טריבונע אָבער די קאָנסעקווענצען ווער קען זיי פֿאָראויסזעהן? ווער קען פֿאָראויסזעהן ווי אַזוי אַזאַ געשעהעניש וועט אויפֿגענומען ווערען אין אויסלאַנד, און ווי אַזוי זי וועט בעאיינפֿלוסען די בעציהונגען פֿון אויסלאַנד צו דער מלוכה; ווי ס'וועט אויסגענוצט ווערען דורך די פֿיינדליכע לענדער צום שאַדען פֿאַר

פּוילען. מיר לעבען דאָך נישט אין רוהיגע, קאָנסאָלידירטע פֿערהעלטענישען, די ווירטשאַפֿט איז קראַנק, די געמיטער זענען אויפֿגערעגט. אַרום אונז זעהט מען אויך נאָך נישט קיין נאָרמאַלע צושטאַנדען און אין אַזעלכע צייטען, ביי אַזעלכע אומשטענדען איז סצענירען קינסטליך אַן'אייגענעם פּאָליטישען קאָנפֿליקט, צו מאַכען וואַהלען, וואָס ברענגען דאָס גאַנצע לאַנד אויף אַ פּאָר חדשים אין אַ גערייצטע שטימונג און אויפֿרעגונג, דאָס איז נישט קיין לייכטע זאַך. יעדענפֿאַלס אויף אַזאַ עקספּערימענט ענטשליסט מען זיך נישט מיט אַ לייכט האַרץ, פֿאַר נחת

ס'איז דאָ אַ מיינונג, אַז די וואַהלען וואָלט מען געוועזען אָפּגעלעגט אויף אַ לענגערע צייט, אָבער דאַ, וואָלט געוועזען אַ בריך פֿון דער קאָנסטיטוציע, אַ רעוואָלוציאָנערע אַ בערקעהרעניש. רעוואָלוציעס פֿון אויבען זענען פּונקט אַזוי געפֿעהרליך, ווי רעוואָלוציעס פֿון אונטען און נאָך אַ.פֿעראַנטוואָרטליכע

עלעמענטען רעזיקירען אַרויסצורופֿען אַזעלכע ערשיטערונגען, ווען זיי ווייסען נישט פֿריהער גאַנץ זיכער דעם אויסגאַנג. מיר האָבען די לעצטע צייט געזעהן, אַז פּילסודסקי מיידט אויס אינערליכע קאָנפֿליקטען, וועלכע זענען גאָר אונגעוואונשען, פּונקט ווי די אויסערליכע דען וואָס וואָלט ער מיט דעם דערצילט: אַ דעמאָנסטראַציע פֿון זיין מאַכט? אַלע ווייסען גאַנץ גוט, אַז אין פּוילען הערשט נאָר פֿאָרמעל אַ פּאַרלאַמענטאַריש סיסטעם, אין דער ווירקליכקייט האָבען מיר צו טון מיט אַ דיקטאַטור אין אַ מילדער פֿאָרם, ביי וועלכער דער ווילען פֿון איין מענשען ענטשיידעט אַלץ, קיין שום ערנסטער פּאָליטיקער קלינגט נישט מיט'ן שווערד דעמאָלס, ווען אַלע ווייסען, אַז דער שווערד איז שטאַרק

צוליב די אַלע דאָזיגע סבות בלייבט דער גאַנצער ענין אונפֿערשטענדליך און ער ווערט נאָך אונפֿערשטענדליכער, ווען מ'נעהמט אין בעטראַכט, אַז די מאַסגעבענדע פֿאַקטאָרען גופֿא האָבען זיך געגעבען די גרעסטע מיה דעם קאָנפֿליקט צו בעזייטיגען.

נייעס פֿון די אַרבייטסלאָזע אין ארץ־ישראל.

זיצונג פֿון צענטראַל קאָמיטעט פֿון דער הסתדרות העובדים הכללית".

ירושלים, (יט"א) עס איז פֿאָרגעקומען אַ זיצונג פֿון דער מועצה פֿון „הכתדרות" וועלכער האָט זיך בעשעפֿטיגט מיט דער איצטיגער לאַגע פֿון די אַרבייטער אין ארץ-ישראל. די פֿערטרעטער פֿון פֿערשידענע שטאָטישע אַרבייטער ראַטען האָבען זיך בעקלאָגט, אַז די ציוניסטישע אינסטאַנצען בעמיהען זיך נישט ווי געהעריג צו בעשעפֿטיגען די אַרבייטסלאָזע. די נויט צווישען די אַרבייטסלאָזע איז אונבעשרייבליך. די מענשען פֿערלירען בעשיינפּערליך פֿון טאָג צו טאָג די פֿיזישע און גייסטיגע כחות. בנת אין תל-אביב אַליין שטעהען יעדען פֿרייטאָג שבהן-לאַנג 3000 אַרבייטסלאָזע אין לאַנגע רייהען, כדי צו בעקומען אַ פּאָר פּיאַסטער, מוז דער גאַנצער ישוב צוגעצויגען ווערען צו אַ ענערגישער הלפֿס-אַקציע. די מיטגלידער פֿון ציוניסטישען עקזעקוטיוו, רי ה"ה: שפּרינצאַק און קאַפּלאַנסקי האָבען געענטפֿערט, אַז דער ציוניסטישער עקזעקוטיוו בעגנוגענט זיך נישט נאָר מיט פֿערטיילען אונטערשטיצונג. דער בודזשעט פֿון אַרבייטס-דעפּאַרטאַמענט איז פֿון 33,000 פֿונט פֿערגרעסערט געוואָרען ביז 53,000 פֿונט און עס זענען געמאַכט געוואָרען נאָך נייע פֿערפֿליכטונגען. אין קורצען, גלייך ווען מען וועט ציטרעטען צו פֿערווירקליכען דעם רוטענבערגער-פּלאַן אין פּתח-תקוה חיפה און ירושלים וועלען בעקומען בעשעפֿטיגונג 1300 אַרבייטער. אויב עס וועלען אויסגעפֿיהרט ווערען די געפּלאַנטע אַרבייטען, וועלען ביז אַפּריל בעשעפֿטיגט ווערען ווייטערע 3000.

ה' קאַפּלאַנסקי האָט ווייטער אָנגעוויזען, אַז דער ציוניסטישער עקזעקוטיוו האָט דורך שטרייכונגען און איינשפּאָרונגען פֿון אַנדערע בודזשעט פּאָזיציעס פֿערגרעסערט דעם אַלגעמיינעם בודזשעט פֿון אַרבייטער-דעפּאַרטאַמענט פֿון 60,000 פֿונט ביז 100,000 פֿונט. איצט ווערען געפֿיהרט אונטערהאַנדלונגען וועגען אַ הלואה פֿון 35 000 פֿונט פֿאַר בעוואַסערונגס-צוועקען אין עמק, וואָס עס וואָלט בעקומען בעשעפֿטיגונג די גרעסטע טייל פֿון די אַרבייטסלאָזע עס ווערען אויך געפֿיהרט אונטערהאַנדלונגען מיט פֿערשידענע אַנדערע אויסלענדישע אָרגאַניזאַציעס. די רעגירונג האָט אויף דער לעצטער צייט פֿערדינט אַ מיליאָן פֿונט און דאָך טוט זי גאָרנישט פֿאַר די אַרבייטסלאָזע. דער ציוניסטישער עקזעקוטיוו האָט אַלץ געטון, כדי צו פֿערלייכטערן די לאַגע און האָט אויך געהאָלפֿען דעם „סולל ובונה" איבערצוקומען דעם קריזיס. מען דאַרף פֿערשטעהן, אַז די מעגליכקייטען פֿון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע זענען בעגרענעצט. צוליב דעם האַלט ה' קאַפּלאַנסקי, אַז דער אָפּטימיזם איז אין דעם פֿאַל נישט קיין צוועקמעסיגער כלי-זיין.

טעאַטער „סקאַלאַ", ציגעל-נאַס 18.

גאַסטראָלען פֿון בעריהמטען אַרטיסט

יוליוס אַדלער

צוזאַמען מיט זיין אויסגעצייכענטען אַנסאַמבל. פֿרויען: הדסה, האַליטש, רעגינאַ, סאַלאָמאָן, שייעוויטש. מענער: האַמבורגער, לאַוי, קורץ, קאָן, קראַנק, שטאַקפֿעדער, ראַטשייז און אַנדערע.

פֿרייטאָג, דעם 18. און שבת, ד. 19. פֿעברואַר ה.י. 8.30 אָווענד— פּרעמיערע! צום ערשטען מאָל אין פּוילען; די העררליכע מעלאָדראַמע מיט געזאַנג און טענץ אין 3 אַקטען מיט עפּילאָג פֿון א. פֿריימאַן

„דער בלינדער מאָלער"

מיט יוליוס אַדלער אין דער טיטול-ראָל. — אין דער פּיעסע ווערען געזונגען צום ערשטען מאָל אין פּוילען פֿאָלגענדע שלאַגער-נומערן:
1) וואָס געוועזן איז געווען.. געזונגען פֿון יוליוס אַדלער; 2) ניע פּלאַטש מאַמע—געזונגען פֿון ר. רעגינאַ און א. שטאַקפֿעדער; 3) זאָל עס געהן ווי עס געהט—געזונגען פֿון ל. סאַלאַמאָ און אַנסאַמבל; 4) מאַסיע, סאַסיע—געזונגען פֿון ד. שייעוויטש און א. קורץ.

שבת, ד. 19 ד.ח. 3.30 נאָכם. צו ביליגע פּרייזן דראַמע אין 5 אַקט. פֿון בערקאָוויטש

„מאַשקע חזיר" הויפּט-ראָל מאַשקע—אויסגעצ. צום 1. מאָל אין לאָדז דורך י. אַדלער.

מאָנטאָג, דעם 21, פֿעברואַר, 8.30 אָווענד גרויסע פּאָפּולערע פֿאָרשטעלונג צו ביליגע פּרייזען גוטשקאָוו'ס טראַגעדיע „אוריאל אַקאָסטאַ"

בילעטען אין קאַסע פֿון טעאַטער „סקאַלאַ". אימפּרעס.: א. שטאָקפֿער.

אונגערער קאָנטאַקט צווישען די יודישע האַנדווערקער אין פּוילען און דייטשלאַנד.

בערלין. (יט"א) דאָ איז פֿאָרגעקומען אַ זיצונג פֿון דער פֿערוואַלטונג פֿון צענטראַל פֿערבאַנד פֿון יודישע האַנדווערקער אין דייטשלאַנד מיט דער בעטייליגונג פֿון פֿאָרזיצער פֿון האַנדווערקער פֿערבאַנד אין פּוילען ה' ראַסנער. דער פֿאָרזיצער ה' מאַרקוס האָט אַרויסגערוקט אַ געדאַנק צו שאַפֿען אַן'אַלוועלטליכע פֿערבינדונג פֿון די יודישע האַנדווערקער אָרגאַניזאַציעס. ה' ראַסנער האָט געגעבען אַ לאַנגע דערקלערונג די לאַגע פֿון די יודישע האַנדווערקער אין פּוילען און זייער אָרגאַניזאַציאָנעלען צושטאַנד. ער בעגריסט מיט פֿרייד דעם געדאַנק צו שאַפֿען אַן'ענגערע פֿערבינדונג צווישען די ברידערליכע אָרגאַניזאַציעס אין בעזונדערע לענדער.

די פֿאָרשטעהער פֿון די יודישע האַנדווערקער אין דייטשלאַנד האָבען ערקלערט, אַז זייער אָרגאַניזאַציע נעמט נאָך נישט אַרום די ברייטע האַנדווערקער-מאַסען אין דייטשלאַנד, הגם בכלל איז דער פּראָצענט פֿון די יודישע האַנדווערקער אין דייטשלאַנד אַ סך קלענער ווי אין פּוילען.

אַ פּראָ-פּאַלעסטינא-געזעלשאַפֿט אין איטאַליען.

רוים, (יט"א) דר. וויקטאָר יאַקאָבסאָן, פֿערטרעטער פֿון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע ביים פֿעלקער-בונד האָט נאָך אַ סך טאָגיגען אויפֿענטהאַלט פֿערלאָזען רוים.

דר. יאַקאָבסאָן האָט בשעת זיין אַנוועזענהייט אין רוים געהאַט איינגע בעשפּרעכונגען מיט איטאַליענישע מלוכה-לייט, מיט אָנגעזעהענע פֿערזענליכקייטען פֿון עפֿענטליכען לעבען און ער האָט געקענט פֿעסטשטעלען, דאָס אין איטאַליען זענען פֿערהאַן די געהעריגע מעגליכקייטען און די נויטיגע בעדינגונגען צו שאַפֿען אַ פּראָ-פּאַלעסטינא"-געזעלשאַפֿט לויט'ן מוסטער פֿון די, וועלכע זענען געגרינדעט געוואָרען לעצטענס אין דייטשלאַנד און אין פֿראַנקרייך.

פֿער'משפּט אַ רב אין סאָוויעט-רוסלאַנד.

קיעוו. (י.ט.א.) דאָס קיעווער יודישער געריכט האָט פֿער'משפּט דעם רב ווילענסקי פֿון בראָוואַר אויף איין חודש תּפֿיסה. ה' ב ווילענסקי איז פֿעראורטיילט געוואָרען פֿאַר פֿערבאָטען די יודישע קהלה־מיטגלידער צו קויפֿען פֿלייש אין דעם היגען קאָאָפּעראַטיוו, ווייל די בהמות ווערען געשאָכטען דורך אַ נישט קוואַליפֿיצירטען שוחט.

די בייערישע יודען און דער פּראָ-פּאַלעסטינא-קאָמיטעט.

מינכען (יט"אַ) דער אָרגאַן פֿון פֿערבאַנד פֿון די יודישע קהלות אין בייערן „די בייערישע איזראַעליטישע געמיינדע-צייטונג" ווידמעט אַן'אַרטיקעל דער גרינדונג פֿון דייטשען פּראָ פּאַלעסטינא-קאָמיטעט. די צייטונג שרייבט, אַז יודען דאַרפֿען זיין שטאָלץ, וואָס גראָד ביי אַ יודישער שטרעבונג האָבען זיך געקעט פֿעראייניגען פֿערשידענע פּאָליטישע ריכטונגען אין דייטשלאַנד פֿון רעכטס ביז לינקס.

מאָרד-אָרגאַניזאַציע נעגען יודען אין עסטרייך.

וויען (יט"אַ) די האַקענקרייצלערישע צייטונג „פֿאָלקסקאַמף" זעצט פֿאָר איהר פּראָגראַם-פּראָפּאַגאַנדע און פֿאָדערט עס זאָל געשאַפֿען ווערען אַ גע הויימע מאָרד-אָרגאַניזאַציע לויט'ן מוסטער פֿון אַמעריקאַנישען „קו-קלוקס קלען" און דער דייטשע „פֿעמע".

סטודענטען דאַרפֿען נישט זיין קיין פּאָליטיקער.

שטראָפֿען נעגען האַקענקרייצלערישע סטודענטען

וויען (יט"אַ) דער רעקטאָר פֿון ווינער אוניווערסיטעט האָט אָנגעווענדעט דיסציפּלינאַרע שטראָפֿען נעגען די האַקענקרייצלערישע סטודענטען, וואָס האָבען געהאַלפֿען יודען-העצערישע אויפֿרופֿען אין דער אוניווערסיטעט-געביידע. דער רעקטאָר האָט נישט ערלויבט דעם דר. רענער צו האַלטען אין אוניווערסיטעט אַ רעפֿעראַט וועגען „וועלטווירטשאַפֿט און וועלטפֿרידען", ווייל דער רעפֿערענט האָט אין יאָהר 1925 בעצייכענט דעם אוניווערסיטעט אַלס מערדער-צענטראַלע. דער רעקטאָר האָט אויך נישט ערלויבט צו האַלטען אַ רעפֿעראַט, וואָס איז איינגעאָרדענט געוואָרען דורך דער דייטשער סטודענטענשאַפֿט וועגען אַנטי יודאַאיזם אין דער וועלט", כדי אויסצומיידען יעדע מעגליכקייט, וואָס קען ברענגען צו אַ פֿערשאַרפֿונג פֿון די געגענזאַצען צווישען דער אַקאַדעמישער יוגענד.

וועמען האט פוילען צו פערדאנקען איהר פאליטישע אומאפהענגיגקייט?

אין לעצטע העפט פון דער ענדעקישער צייטשריפט „פשעגלאָנד וושעכפּאָלסקי“ איז פערהאַן אַ גרעסערע אָפּהאַנדלונג פון אַ געוויסע ד״ר ט. איבער דער פראַגע, וועמען פוילען האָט צו פערדאַנקען איהר פּאָליטישען ווידער געבורט.

אין דער דערמאָנטער אָפּהאַנדלונג קריטיקירט דער אומבעקאַנטער אויטאָר שוין דעם וויפילטען מאָל דעם אַלטען אַבסורד, אַז פוילען און די אַנדערע מלוכות און מלוכה'לעך, וועלכע זענען ענטשטאַנען אויפ'ן ברייטען שטח פון צופאַלענעם רוסלאַנד און עסטרייך, האָבען צופערדאַנקען זייער פּאָליטישע אומאָפּהענגיגקייט אַ חוץ דער השגחה העליונה — דעם חסד און אָפּפערווילליגקייט פון די גרויסע און זיגרייכע מאַכטען אויף דער ווערסאילער שלום קאָנפערענץ. אַזוי ווי אויף דער ווערסאילער קאָנפערענץ האָט פראַנקרייך געשפּילט די ערשטע פידעל, ממילא דאַרפען מיר זיך, בלויז צוליב דאַנקבאַרקייט איינקלאַמערען אין די פּאָלעס פון דער פראַנצויזישער אָריענטאַציע אויף דער גאַנצער ליניע פון אונזער מלוכה־פּאָליטיק.

די דאָזיגע קאָנצעפּציע, וועלכע האָט ביז ניט לאַנג שטאַרק באַאיינפלוסט אונזער לייטענדע פּאָליטיק, איז פון שורש אָן פאַלש און שטימט איינגאַנצען נישט מיט דער היסטאָרישער ווירקליכקייט.

אויב מיר אַנאַליזירען די כחות, וועלכע האָבען געווירקט אויפ'ן פּאָליטישען תחית המתים פון פוילען, מוז מען קודם כל אָנווייזען אויפ'ן שטאַרקען דראַנג צו זעלבסטשטענדיגקייט, וועלכער האָט אָהן אויפהער פולסירט אין די טיפענישען פון דעם צוריסענעם נאַציאָנאַלען פוילישען אָרגאַניזם און וועלכער האָט זיך מיט דער ענטוויקלונג פון די מלחמה געשעהענישען נאָך מעהר צופלאַקערט.

אמת, אפילו די עקשנות'דיגסטע שטרעבונג פון די פעלקער צו אומאָפּהענגיגקייט, וואָלט נישט געפיהרט צו קיין שום ממשות'דיגע רעזולטאַטען, ווען נישט די גינסטיגע קאָניונקטור, וואָס האָט זיך געשאַפען אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אויסברוך פון דער רוסישער און שפּעטער פון דער דייטשער רעוואָלוציע, וואָס דאָס האָט געמאַכט אַ פרייען וועג פאַר דער פערווירקליכונג פון די אומאָפּהענגיגקייטס־אידעאַלען פון די אָפּהענגיקע פעלקער.

לעכערליך קלינגט די בעהויפטונג, אַז נאָר חסד, יושר און אַנדערע הויכע פּרינציפּען האָבען בעוואויגען די ווערסאילער רעדעלפיהרער צו אַנערקענען די ענטשטאַנענע און צו שאַפען נייע זעלבסטשטענדיגע מלוכות.

אויב די קאָאַליציע האָט אין אַ געוויסער מאָס געשטיצט די נייע מלוכות, האָט זי עס געטון אויסשליסליך נאָר דערפאַר, וואָס איהרע אינטערעסען האָבען אַזוי דיקטירט.

פערקעהרט, דוקא פראַנקרייך האָט זיך אין אָנהויב בעצויגען צו פוילען מיט אַ געוויסען רעזערוו.

מיט דער צייט, ווען דאָס אויסגעשעפּטע דייטשלאַנד האָט נאָך די שרעקליכע איבערלעבענישען, אָנגעהויבען איינוצינווייז צו קומען צו זיך או פון דער אַנדערער זייט האָבען זיך אָנגעהויבען די געגענזאַצען פון די קאַפּיטאַליסטען גופא צו פערשאַרפען, ערשט אונטער'ן דרוק פון אָט די דאָזיגע פאַקטאָרען האָט פראַנקרייך געענדערט איהר בעציהונג צו פוילען.

אויך ענגלאַנדס סימפּאַטיעס צו די נאַציאָנאַלע שטרעבונגען פון די אונטערדריקטע פעלקער זענען נישט געווען קיין פּועל יוצא פון פיינע סענטימענטען צו פרייהייט און גערעכטיגקייט, נאָר ליגען אויף דער ליניע פון איהרע מלוכה אינטערעסען און פּאָליטישע אַספּיראַציעס. אויב פראַנקרייך קאָן נישט רוהיג צוזעהן ווי דייטשלאַנדס מאַכט צוואַקסט זיך, קאָן ענגלאַנד ווייטער נישט דערלאָזען, אַז רוסלאַנד'ס איינפלוסען אויפ'ן ווייטען און נאָהענטען מזרח זאָלען זיך אויסשפּרייטען און פערשטאַרקען. פון דאַנען שטאַמט די פּראַאינטערעסירטקייט פון ענגלאַנד אין דער צושפּליטערונג פון גרויס־רוסלאַנד און ממילא אין דער שאַפונג און ענטוויקלונג אויף די חורבות פון דער דאָזיגער מדינה וואָס מעהר זעלבסטשטענדיגע מלוכות.

ווידעראמאל ווענען אַן אַלטע פראגע.

האָט ענגלאַנד ווען עס איז אַרויסגעוויזען מעהר אויפמערקזאַמקייט לגבי דייטשלאַנד ווי בנוגע פוילען, איז עס ווייטער נישט צוליב סימפּאַטיע צו דער אַדער חלילה אַנטיפּאַטיע צו דער אַנדערער מלוכה, נאָר גאָר פשוט, ווייל ענגלאַנד האָט געזעהן אין דייטשלאַנד דעם איינציגען כח, וואָס איז פעהיג אויסצופיהרען די דאָפּעלטע שליחות פון איהר אימפּעריאַליזם: צו שטעהן ווי אַ בייזער גייסט אונטער'ן רוקען פון פראַנקרייך און נישט דערלאָזען גלייכצייטיג אויך אויפהייבען דעם קאָפּ רוסלאַנד.

מיט דער צייט הויבט דייטשלאַנד אָן וואָס אַמאָל מעהר צו דערנעהנטערען זיך צו רוסלאַנד. אַזאַ פערבינדונג אין וואָס פאַרע פאָרם ס'זאָל נישט זיין, מוז בעאומרוהיגען ענגלאַנד. דייטשלאַנד פערשטייט אויסגעצייכענט ווי אַזוי אָפּצושאַצען איהר ווערט פאַר ענגלאַנד און פאָדערט דעריבער אַ צו הויכען פּרייז פאַר איהר טרחה.

דורך דער צייט נעלוגט פוילען צו בעפעסטיגען איהרע פּאָזיציעס אַזוי, אַז זי ווערט אַן אַנגעזעהענע מאַכט. ענגלאַנד בעגרייפט דעמאָלט, אַז זיינע אָרטיגע־חשבונות מיט רוסלאַנד קאָן זי אויסשפּילען גאַנץ דרייסט אויך מיט דער הילף פון פוילען. אגב קאָן פוילען דינען פאַר אַ קלין אין די פריינדליכע בעציהונגען צווישען דייטשלאַנד און רוסלאַנד. פון דער צווייטער זייט איז קלאָר פאַר ענגלאַנד, אַז יעדער נייגונג אין דער ריכטונג צו פוילען איז מסוגל אָפּצוציהען די דאָזיגע מלוכה פון פראַנקרייך'ס השפּעה און דורכדעם אָפּצושוואַכען אין אַ געוויסער מאָס די מאַכט פון פראַנקרייך. נישט ווייניגער פּראַאינטערעסירט איז אויך ענגלאַנד צו געווינען אָדער ווייניגסטענס צו נייטראַליזירען פוילען אין קאַמף אַרום די גענענווייטיגע אַנטאַגאָניזמען מיט פראַנקרייך. די אַלע אויסגערעכענטע אומשטענדען האָבען בעוואויגען אויך ענגלאַנד צו ענדערן זיין ביזאַיעצטיגע בעציהונג צו פוילען.

ריידענדיג וועגען די סבות פון די אַרויסגעוויזענע סימפּאַטיעס מצד דער קאָאַליציע צו פוילען, מוז אויך דערמאָנט ווערען דער אומשטאַנד, וואָס פוילען קאָן אַ דאַנק דער געאָגראַפישער לאַגע בענוצט ווערען אַלס יענע שטאַכיגע דראָט, ווי דער אַלטער טיגער קלעמאַנסאָ האָט זיך אויסגעדריקט, בכדי אַרומצוצוימען און צו איזאָלירען פון דעראָרומיגע וועלט „די באָלשעוויסטישע מגפה“. דאָס אַלץ צוזאַמען בעגרינדעט די שטעלונג פון ענגלאַנד און פראַנקרייך צו פוילען.

דעריבער איז דאָס גרינגשעצען די אייגענע כחות, דאָס פערלייקענען די השפּעה פון די אויסגעבראָכענע רעוואָלוציעס אויף דער אומאָפּהענגיגקייטס־אַקציע פון די אונטערדריקטע פעלקער און דאָס צושרייבען דער גרויסמוטיגקייט פון פראַנקרייך דעם גאַנצען פערדינסט פאַר דער שאַפונג און ענטוויקלונג פון פוילענס זעלבסטשטענדיגקייט, איז נישט מעהר ווי איינפאַכע פחדנות און שקלאַפערישע אונטערטעניגקייט, אין גייסט פון וועלכע די ענדעקישע העלדען זענען יאָהרענלאַנג ערצויגען געוואָרען.

י. אינפעלד.

LEKARZ-DENTYSTA
Gajst-Strauchowa
ul. Narutowicza 11, tel. 19-67

די גריפּע

און „כרמל“־ווײַן!

פרעגט אייער דאָקטאָר, און איהר וועט זיך איבערצייגען, אַז „כרמל“־ווײַן און „כרמל“־קאָניאַק איז אַ אויסגעצייכענטער מיטעל געגען דער גריפּע.

צווישען קאליקעס / אַ מערקווירדיגע קינסטלער־געזעלשאַפט אין ווין. / פון יצחק ברייניז

פון אַלע מיניגע חברות און אָרגאַניזאַציעס אין ווין, ווי, צום ביישפּיל, באַנקראָטירטע באַנקירען, אָפּגעבויטע באַנק בעאַמטע און אַרבייטער מלחמה־אינוואַלידען, וואָס האָבען אַ פּריווילעגיע צו בעטלען אויף בעשטימטע גאַסען און בריקען, — איז די מערקווירדיגסטע פון אַלע חברות אַ נייע קינסטלער־געזעלשאַפט פון געבוירענע קאַליקעס, אָדער אַזעלכע, וואָס זענען קאַליקעס געוואָרען דורך אַן אומגליק־פאַל אָדער קראַנקהייט.

די ערשטע אויסשטעלונג פון די קונסט און קונסט־געווערבליכע שאַפונגען פון דער אָרגאַניזירטער חברה קאַליקעס האָט אַרויסגערופען אַ סענסאַציע סיי וועגען דעם הויכען קינסטלערישען ווערט פון דער אַרבייט, סיי וועגען דער אייגענטימליכקייט פון די קינסטלער־טיפּען, וועלכע האָבען די ווערק געשאַפען.

פעטראַכטענדיג די וואונדערבאַרע בילדער, צייכנונגען, שניצערייען, די געקניפּעטע טעפּיך אַרבייט, די איידעלע שטיקערייען און האַנד־אַרבייט, די האָלץ־אַרבייט מיט די קינסטליכע איינלייג־אַרבייטען, די קאָמפּליצירטע גלאַזמאַלעריי, לעדער, שטאָף און זייד פּראָדוקציעס און נאָך פילעס — קאָן מען בשום אופן נישט גלויבען, אַז דאָס האָבען קאַליקעס געשאַפען.

אַז איך פרעג: ווער איז דער פּרעזידענט פון דער קינסטלער־חברה, בעווייזט מען מיר אויף אַ קליינעם מאַן, וואָס זיצט אין אַ וועגעלע. ער האָט, זינט זיין געבורט, אָפּגענומענע הענד און פיס, און ער מוז פון אַ צווייטער פערואָן בעדינט ווערען. זיין קאָפּ איז אויסערגעוועהנליך אינטעליגענט און בעוועגליך, פון וואַנען עס לייכטען אַרויס אַ פּאָר שעהנע, ברענענדע אויגען. זיין נאָמען איז זיגפריד ברוין; ער איז אַ בעקאַנטער יודישער סאָציאַל־פּעדאַגאָג, וואָס האָט זינט דער מלחמה מיט זיינע אָרגאַניזאַטאָרישע פעהיגקייטען געלייטעט דאָס יודישע קינדערהיים אין ווין, וואו ער האָט פיל אומגליקליכע פליכטלינג־קינדער און מלחמה־יתומים געהאָלפען אויסבילדען אַלס פעהיגע, נוצליכע מענשען, וואָס קאָנען זיך היינט זעלבסטשטענדיג ערהאַלטען. ער בעשעפטיגט זיך ליטעראַריש, שטודירט אויף דעם פילאָזאָפישען פאַקולטעט, בעזיצט אַ זעהר איינהאַלט־רייכע ביבליאָטעק, שטעהט אין פערבינדונג מיט די גרויסע אויסלענדישע פּעדאַגאָגען, און האָט געמאַכט שטודיען רייזעס אין שווייץ, דייטשלאַנד, האָלאַנד, בעלגיען און אַנדערע לענדער, וואו ער האָט געלערנט דעם וועזען און פּראָבלעמען פון די קאַליקעס־אָרגאַניזאַציעס, וועלכע זענען, בעזונדערס אין דייטשלאַנד, זעהר פאַרגעשריטען און פּראָדוקטיוו.

„מיר קאַליקעס“, זאָגט דער פּרעזידענט, „ווילען נישט קיין נדבות און קיין רחמנות; מיר ווילען אַרבייט! די שאַפונג־פרייד איז אונזער נחמה“.

דער פּרעזידענט האָט מיר פאָרגעשטעלט זיין סעקרעטאַר, אַ קליינעם יודעל, וועלכער זיצט אויך אין אַ וועגעלע. ער איז געבוירען געוואָרען אָהן פיס. דערפאַר איז ער זעהר בעוועגליך מיט זיינע קינדער־הענד, שרייבט, רעכענט און פיהרט אַלע קאָרעספּאָנדענצען פון דער חברה. ער האָט מיר דערצעהלט, אַז אין זייער ערשט־געגרינדעטער קאַליקעס־געמיינשאַפט ווערען אויפגענומען יודען און נישט יודען, סיי מענער, סיי פרויען, וואָס ווילען שאַפען קונסט און קונסט־געווערבען

בעזונדערס האָט מיך אינטערעסירט צו זעהן דעם מאַלער פון די וואונדערבאַרע בילדער אין אַקוואַרעל און פּאַסטעל פאַרבען, וואָס שטעלען פאָר הערליכע לאַנדשאַפטען, אַנזיכטען, היים־דעקאָראַציעס און קאָמפּאָזיציעס. דער פּרעזידענט האָט פון זיין וועגעל אַ וואונק געטון און צו מיר איז צוגעגאַנגען אַ געזעצטער מאַן פון מיטעלען וואוקס פון אַ יאָהר פינף און דרייסיג, אָהן הענד, און שטעלט זיך פאַר מיר פאָר אַלס האַנז זוסאַ, דער מאַלער פון די אויסגעשטעלטע בילדער, וועלכער מאָלט מיט'ן מויל. מונטער און לעבהאַפט דערצעהלט ער מיר:

„נישט נאָר מאָלען, נאָר אויך אַלץ וואָס אַן אַנדערער מאַכט מיט די הענד בעזאָרג איך מיט מיין מויל. אַזוי ווי ביי אַ חיה האָבען זיך מיין מויל, מיין צונג, מיינע ציינער צוגעפּאַסט צו מיינע לעבענס־נויטיגקייטען. איך קאָן נישט בעגרייפען, פאַרוואָס האָבען מיך מיינע עלטערן געליבט און מיך נישט פערטילינט, ווייל נישט נאָר אָהן הענד, אויך מיט איין פוס בין איך אויף דער וועלט בעקומען. דער צווייטער פוס מיינער איז געווען אַ פערקר פעלט, לעבע לאָז שטיק פלייש. שטאַרק זענען די געפיהלען און אַ מאַגען. זי האָט מיט מיר אָנגעהויבען געהן אַלע טאָג אין ווינער קראַנקען הויז, וואו דער בערימטער פּראָפעסאָר בילראָט איז דעמאָלטס געווען. ער האָט צוערשט געזאָגט צו מיין מוטער, אַז ער קאָן מיר נישט העלפען.

„די מוטער האָט דאָך אָבער נישט אויפגעהערט צו זוכען הילף פאַר מיר אין קראַנקען הויז, און אַז איך בין אַ יאָהר אַלט געווען, האָט זיך פּראָפעסאָר בילראָט דאָך ענטשלאָסען מיך צו אָפּערירען, אַז איך זאָל לכל הפחות קאָנען געהן. אַכצעהן חדשים זענען מיינע ביידע פיס געווען אין צעמענט און דריי יאָהר האָב איך געטראָגען שטאָלענע שינעס אויף מיינע פיס און זיך געלערנט געהן, ביז מיינע פיס האָבען זיך געקרעפטיגט און אויסגעבילדעט, אַזוי אַז איך האָב שוין אָנגעהויבען אַרומלויפען! איך פלעג אָפט פאַלען און צעמזיקט ווערען, נישט קענענדיג זיך אָנהאַלטען, אָבער דאָס געהן איז געווען מיין פרייד. אין שפּעטערע יאָהרען פלעג איך אַפילו קלעטערען אויף בערג און איך האָב דערגרייכט דעם שפּיץ בארג ווימעלבאַרג אין שטייערמאַרק, וואָס איז 3000 מעטער הויך. אַז איך בין 4 יאָהר אַלט געווען האָב איך שוין געפּרובט דעם בלייסטיפט נעמען אין מויל און אַרומקריצען. פון 6 יאָהר אָן האָב איך רעגעלמעסיג בעזוכט די שולען, ווי אַלע נאָרמאַלע קינדער און האָב אַלץ געשריבען אויף דער טאַפעל, האַלטענדיג דעם גריפעל אין מויל אָדער מיט דעם שטיפט אויפ'ן פּאַפּיר. אין די ווייטערע קלאַסען האָבען מיך מיינע לעהרער בעפרייט פון צייכענען, ווייל זיי האָבען דאָס געהאַלטען פאַר אַ מאַטערניש פאַר מיר. איך אָבער האָב גרויס חשק געהאַט צו צייכענען און צו מאָלען און האָב עס געטון אין דער היים. צו אַכצעהן יאָהר האָב איך זיך איינגעבעטען ביי מיין מאַמען איך זאָל בעזוכען די מאַלער־שול ביי פּראָפעסאָר יאַשקע און ביי איהם האָב איך זיך אויסגעבילדעט אַלס מאַלער.

„אויסער מיין קונסט ליב איך לייַדענשאַפטליך ספּאָרט. איך בין געוואָרען אַן אַנערקענטער פוטבאָל־שפּילער.

אינטערעסאַנט איז, אַז דער מאַלער אָהן הענד איז אַ ספּעציאַליסט אין קאַליגראַפישע שריפטען.

מערקווירדיג, אַז נאָך איינער אַזאַ קינסטלער אָהן הענד צייכענט מיט'ן מויל וואונדערבאַר, כאָטש שרייבען און לייענען קאָן ער נישט, ווייל ער האָט קיין שול נישט בעזוכט. דאָס מאָלען האָט ער אינסטינקטיוו, פון זיך אַליין אויסגעלערנט.

אַ גרופּע האַרבאַטע מיידלעך, מיט אויסגעקרימטע הענד אין פיס, זענען די שאַפער פון עכטע קונסט־שטיקעריי. איך האָב זיי בעאָבאַכט אין זייער ווערקשטאַט מען זינגט, מען לאַכט און מען פיהרט ליבעס מיט זייער גלייכען עס איז צו בעוואונדערען זייער אַלעמענס שאַפונג־פרייד און לעבענסלוסט אין אַזאַ צייט, וואָס די זעלבסטמאָרד עפּידעמיע פערברייטערט זיך נישט נאָר צווישען די גוים־ליידענדע, נאָר אויך צווישען די זאַטע, רייכע, געזונדע און שעהנע מענשען וואָס פערלירען די לוסט צום לעבען, ווייל זיי פעהלט די ענערגיע און אַרבייטסלוסט, וועלכע די אומגליקליכע קאַליקעס בעזיצען.

די, וועלכע אזעוו האט פערראטעט.

לויט די זכרונות פון באריס סאווינקאָוו.

(13

קיצור פון די פריהערדיגע קאַפּיטלעך.

אין די ביז-איצטיגע קאַפּיטלעך האָט סאַווינקאָוו, דער בעריהמטער רעוואָלוציאָנער און אויטאָר פון די זכרונות, דערצעהלט וועגען זיין בעקאַנטשאַפט מיט אַזעוו'ן און ווי אַזוי עס איז לויט אַזעוו'ס פּלאַן אויסגעפיהרט געוואָרען דער אַטענטאַט אויפ'ן בעריהמטען צאַרישען אינערן-מיניסטער פאָן פלעווע. דער אַטענטאַט איז געמאַכט געוואָרען דעם 15-טען יולי 1904. גרייט צו וואַרפען באָמבעס זענען געווען 4 מיטגלידער פון דער „באָיעוואַיאַ אָרגאַניזאַציאַ" פון דער סאָציאַל-רעוואָלוציאָנערער פּאַרטיי: סאַזאָנאָוו, קאַליאַיעוו, דוד באָרישאַנסקי און לייב סיקאָרסקי. זיי האָבען אָפּגעוואַרט אויף פלעווע'ן, ווען ער איז געפאָהרען אויף אַ ראַפּאָרט צום צאַר. סאַווינקאָוו האָט געהאַט די הויפּט-אָנפיהרונג מיט דעם אַטענטאַט. געוואָרפען די באָמבע — אַ 12-פונטיגען דינאַמיט-אַפּאַראַט — האָט יעגאָר סאַזאָנאָוו. פלעווע איז צעריסען געוואָרען אויף שטיקער. סאַזאָנאָוו אַליין איז געפאַלען אַ שווער-פערוואונדעטער, אַזוי, אַז סאַווינקאָוו, וועלכער איז צו איהם צוגעגאַנגען, האָט געמיינט, אַז ר'איז טויט. סאַזאָנאָוו איז אַרעסטירט געוואָרען און בעת ער האָט זיך געפונען אין אַ בעוואוסטלאָזען צושטאַנד, האָבען די אַגענטען פון דער אָכראַנקע, פערקליידעטע אַלס דאָקטוירים און פעלדשערס, בעמיהט זיך פון איהם אַרויסצובעקומען די סודות פון דער פּאַרטיי. שפּעטער, פון טורמע האָט סאַזאָנאָוו געשיקט אַ בריף צו זיינע חברים, אין וועלכען ער האָט בעשריבען אַלע זיינע איבערגעלעבטע מאַטערנישען. אין דעם דאָזיגען בריף שרייבט ער ווייטער:

„און נאָך אַ זאַך, טייערע ברידער-חברים. מיר דוכט זיך אַלץ אויס, אַז איך האָב אפשר געהאַנדעלט נישט אַזוי ווי איהר וואָלט געוואָלט, ווען איך האָב אין געריכט איבערגעגעבען די אויפגאַבע וואָס אונזער פּאַרטיי האָט זיך געשטעלט. איהר ווייסט דאָך, אַז אין דער פראַגע וועגען טעראָר שטים איך נישט איין, מיט אַלע פּונקטען פון דעם פּאַרטיי פּראָגראַם. און ווען איך האָב פאַר'ן געריכט געדאַרפט ערקלערען די אויפגאַבע פון אונזער פּאַרטיי, האָב איך זיך געפיהלט אין אַ מאָדנער לאַגע. מיין אייגענע מיינונג האָב איך געדאַרפט אַוועקלעגען אָן אַ זייט און רעדען בלויז וועגען פּראָגראַם פון דער פּאַרטיי. נו, דוכט זיך מיר רק אויס, אַז איך האָב אפשר גערעדט נישט אַזוי ווי איהר וואָלט געוואָלט איך זאָל רעדען. אויב יאָ, בעט איך, אַז די פּאַרטיי זאָל מיך פערגעבען, זאָל זי עפענטליך ערקלערען, אַז איך האָב דאָס פּראָגראַם איבערגעגעבען נישט ריכטיג און אַז זי איז נישט פעראַנטוואָרטליך פאַר די ווערטער פון יעדע, מיטגליד. בפרט נאָך פאַר די ווערטער פון אַזאַ קראַנקען מענשען ווי איך בין געווען אין דער צייט, ווען מען האָט מיך געבראַכט אין געריכט.

„איך בין נאָך אַלץ נישט אינגאַנצען געזונד. די באָמבע האָט פון מיר אויך אָפּגעריסען שטיקער. דער קאָפּ איז ביי מיר אינגאַנצען צוקלאַפּט..

„איך בעט אייך נאָכאַמאָל, ליבע חברים, אויב איך בין מיט עפּיס שולדיג געגען דער פּאַרטיי, זאָלט איהר מיר מוחל זיין. אומיסטען האָב איך דאָס נישט געטון.

„איך בין זעהר נישט צופרידען דערפון, וואָס מען האָט מיך נישט פער-משפּט צום טויט. עס איז זעהר אַ קליין גליק צו זיין אַ געפאַנגענער ביי דער צאַרישער רוסישער רעגירונג. לאָמיר האָפען, אַז דאָס איז נישט אויף לאַנג*).

„אַלזאָ, חברים, זייט געזונד. איך נעהם אייך אַלע אַרום און קוש אייך שטאַרק. אַט דעם בריף שרייב איך בלויז פאַר אייך, נאָהענטע חברים מיינע, און דערפאַר בעט איך, אַז איהר זאָלט איהם נישט פערעפענטליכען. מיינע לעצטע ווערטער צו אייך זענען די-זעלבע, וואָס איך האָב אויסגעשריגען אין יענעם מאָמענט, ווען איך האָב געמיינט, אַז איך שטאַרב: „לעבען זאָל די באָיעוואַיאַ אָרגאַניזאַציע און נידער מיט דער זעלבסטהערשאַפט!" זייט געזונד. לעבט. אַרבייט. פון מיר וואָס ליבט אייך, ברידער-חברים, אייער יעגאָר".

אין אַ צווייטען בריף, וואָס סאַזאָנאָוו האָט צוגעשיקט, האָט ער זיך ווידער אָפּגעשטעלט אויף די שרעקליכע יסורים וואָס ער האָט איבערגעטראָגען, און געענדיגט דעם בריף האָט ער אַזוי:

„לאָמיר האָפען, אַז אין גיכען וועט נעהמען אַ סוף צו דער טרויעריגער נויטווענדיגקייט צו קעמפען מיט טעראָריסטישע מיטלען און מיר וועלען האָבען די מעגליכקייט צו אַרבייטען פאַר אונזערע סאָציאַליסטישע אידעאַלען אונטער אַזעלכע אומשטענדען, וואָס זענען מעהר אין איינקלאַנג מיט די כוחות פון אַ מענשען".

און איצט וויל איך זאָגען אַ פּאָר ווערטער וועגען סיקאָרסקי'ן.

שמעון לייב סיקאָרסקי איז געווען אַנ'אַרבייטער, אַ רימער. געבוירען געוואָרען איז ער אין שטאָט קנישין, און ווען ער איז געווען אַ יונגעל פון פערצעהן יאָהר האָט ער שוין געאַרבייט אין אַ פאַבריק, פריהער אין קנישין, דערנאָך אינ'ם שטעטעל קרינקי, און שפּעטער אין ביאַליסטאָק.

אין קרינקי האָט ער אָנגעהויבען פיהרען בעקאַנטשאַפט מיט רעוואָלוציאָנערען, אָבער צו דער פּאַרטיי סאָציאַליסטען רעוואָלוציאָנערען איז ער צוגעשטאַנען ערשט אין ביאַליסטאָק. דאָרטען איז ער געוואָרען נאָהענט בעפריינדעט מיט דאַוויד באָרישאַנסקי, און יענער האָט איהם אין יאָהר 1904 אריינגעפיהרט אין דער „באָיעוואַיאַ אָרגאַניזאַציאַ".

געמשפּט סאַזאָנאָוו'ן און סיקאָרסקי'ן האָט מען דעם 30-טען נאָוועמבער 1904, אין פעטערבורגער סודעבני פּאַלאַטע. סאַזאָנאָוו'ן האָט פערטיידיגט דער אַדוואָקאַט קאַראַבטשעווסקי, און סיקאָרסקי'ן — דער אַדוואָקאַט קאַזאַרינאָוו. דאָס געריכט האָט ביי זיי צוגענומען אַלע רעכט און אַרויסגעטראָגען אַנ'אורטייל, אַז סאַזאָנאָוו זאָל פערשיקט ווערען אויף אייביגער קאַטאָרגע, און סיקאָרסקי — אויף צוואַנציג יאָהר.

פאַר אַלעמען איז דער אורטייל געווען אַנ'איבעראַשונג, ווייל מען איז געווען זיכער, אַז מען וועט זיי אוראַי-פער'משפּט'ען צום טויט. די רעגירונג אין יענער צייט האָט אָבער געהאַט בעשלאָסען צו ענדער'ן איהר פּאָליטיק און נישט אויפצורודערן די געזעלשאַפטליכע מיינונג מיט טויט אורטיילען, און כדי צו ווייזען, אַז זי האָט גוטע כוונות, האָט זי דאַן בעשטימט דעם ליבעראַלען פירשט סוויאַטאָפּאָלק-מירסקי אַלס מיניסטער פון אינלענדישע אַנגעלעגענהייטען

נאָכ'ן אורטייל האָט מען סאַזאָנאָוו'ן מיט סיקאָרסקי'ן פערשפּאַרט אין דער שליסעלבורגער פעסטונג, און ווען עס איז אַרויס דער מאַניפעסט, דעם 17-טען אָקטאָבער, 1905, האָט מען זיי ביידע פערקירצט דעם טערמין קאַטאָרגע. אַנ'ם יאָהר 1906 האָט מען זיי פון שליסעלבורגער פעסטונג איבערגעפיהרט אין דער אַקאַטויסקער קאַטאָרזשנע טורמע.

*

דעם 15-טען יולי, — דערצעהלט באָריס סאַווינקאָוו אין זיינע מעמואַרען, — אין דעם זעלבען טאָג, ווען מען האָט דערהרג'עט דעם מיניסטער פאָן פלעווע, בין איך פאַרנאַכט אַוועקגעפאָהרען פון פעטערבורג קיין וואַרשאַ.

אין וואַרשאַ האָב איך געדאַרפט טרעפען אַזעוו'ן און די מאַדאַם איוואַנאָווסקאַיאַ. אָבער אַזעוו איז שוין אין וואַרשאַ נישט געווען; ווען ער האָט זיך דערוואוסט פון די צייטונגען, אַז פלעווע איז דערהרג'עט, איז ער אַוועקגעפאָהרען קיין אויסלאַנד אָהן מיר.

פון וואַרשאַ איז די מאַדאַם איוואַנאָווסקאַיאַ אַוועקגעפאָהרען קיין אָדעס, און איך בין אַוועק קיין קיעוו, וואו איך האָב זיך געדאַרפט טרעפען מיט קאַליאַיעוו'ן.

איינזיצען לאַנג אויף איין אָרט האָב איך דאַן נישט געקענט. בין איך צוזאַמען מיט קאַליאַיעוו'ן אַוועקגעפאָהרען פון קיעוו קיין ביאַליסטאָק. דאָרטען האָבען מיר געדאַרפט אויסגעפינען, צי עס איז אמת דער קלאַנג, אַז סיקאָרסקי איז אויך אַרעסטירט געוואָרען. נאָר אַזוי ווי מיר האָבען אין ביאַליסטאָק גאָר נישט געקענט אויסגעפינען, זענען מיר אַוועק קיין סובאַלק, כדי פון דאָרטען זיך אַריבערכאַפּען קיין דייטשלאַנד מיט דער הילף פון נעכע נאַיערמאַן.

ביי נעכע'ן אין הויז האָט מען מיך אויפגענומען ווי אַנ'אַלטען בעקאַנטען, און אין דער זעלבער נאַכט זענען מיר אַריבער די גרעניץ, און אין דער פריה זענען מיר שוין געזעסען אין אַ דייטשער באַהן.

נישט ווייט פון צידקונען, אויף דער סטאַנציע אינסטערבורג, איז צו אונז צוגעגאַנגען אַ דייטשער זשאַנדאַר.

— וואוהין פאָהרט איה? — האָט ער אונז שטרענג געפרעגט.

— קיין בערלין.

— קיין בערלין?

— יאָ, קיין בערלין.

— וואָס איז אייער בעשעפטיגונג?

— מיר זענען סטודענטען.

— פאָהרט איהר נישט פון רוסלאַנד?

— יאָ, מיר פאָהרען פון רוסלאַנד.

— ווייזט אייערע פּאַספּאָרטען.

קיין אויסלענדישע פּאַספּאָרטען האָבען מיר נישט געהאַט. כ'האָב אָבער געהאַט אַ גרין ביכעלע, וואָס האָט מיר געגעבען די ערלויבניש צו וואוינען אין דייטשלאַנד, און אַזוי ווי איך האָב פערשטאַנען, אַז די טרעוואָגע נעהמט זיך דערפון, וואָס מען זוכט אין דייטשלאַנד די שולדיגע אין פלעווע'ס טויט, בין איך געווען זיכער, אַז מען וועט אונז אַרעסטירען און איבערגעבען אין די הענד פון די רוסישע זשאַנדאַרען. דאָך האָב איך זיך נישט פערלוירען און אַרויסגענומען מיט שטאָלץ דאָס גרינע ביכעלע פון דער קעשענע, האָב איך געזאָגט:

— אַ פּאַספּאָרט? ביטע.

(פאָרטזעצונג קומט).

*) סאַזאָנאָוו אַליין האָט שפּעטער, ווען ער איז שוין געווען אויף קאַטאָרגע, געמאַכט אַ סוף צו זיין לעבען, כדי דערמיט אויסצודריקען דעם פּראָטעסט געגען דעם, וואָס מען האָט געגעבען שמיץ זיינע חברים, רעוואָלוציאָנערען.

דער גרויסער
מאַס-קען-באַל
פון דער
יודישער פּרעסע
מיט דעם רייכען און
פערשידענאַרטיגען
אַרטיסטישען פּראָ-
גראַם און איבעראַ-
שענדע אַטראַקציעס,
וועט פאָרקומען
ד. 26-טען
פעברואַר
אין
„אימפּעריאַל"

פרוכטבאַרע אַרבייט פון „טאָז" אין לאָדז.

„טאָז" איז די געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציע ביי יודען, וועלכע האָט זיך געשטעלט די ערהאַבענע אויפגאַבע אָפּצוהיטען דאָס געזונד ביי דער יודישער בעפעלקערונג. די דאָזיגע גרויסע אויפגאַבע פערלאַנגט גרויסע אַרבייט און גוטען ווילען. דאָס איז נישט קיין פילאַנטראָפּיע, נאָר אַ גרויסע געזעלשאַפטליכע אַרבייט, וועלכע די לאָדזער אָפּטיילונג פון „טאָז" פיהרט אַדורך מוסטערהאַפט. די אַרבייט איז אויסגערעכנט פאַר די ברייטע יודישע מאַסען און די געזעלשאַפט דרינגט טאַקע אַריין אַהין מיט איהר אויפקלערונג און אַגיטאַציע אין דער שפּראַך פון די מאַסען וועלכע שאַצען אויף אַ געהעריגען אופן אָט די וויכטיגע און נוצליכע אַרבייט.

דאָס אַרבייטס-סיסטעם פון לאָדזער „טאָז" הויבט זיך אָן ביי די סאַמע קלענסטע אונזערע — ביי די וויג-קינדער פון דער אָרימער בעפעלקערונג.

פאַר שוואַנגערע פרויען.

נאָך איידער די קינדערלעך ווערען געבוירען ווערט שוין פאַר זיי געזאָרגט, צו דעם צוועק עקזיסטירען ביי „טאָז" בחנם'דיגע בעראַטונגס-שטעלען פאַר שוואַנגערע פרויען. וואו די לעצטע ווערען אונטערזוכט דורך דאָקטוירים ספּעציאַליסטען, עס ווערט זיי געגעבען אָנווייזונגען ווי אַזוי זיך צו פיהרען אין די לעצטע חדשים פון דער שוואַנגערשאַפט, ס'ווערט געזאָרגט, אַז דער געבורט זאָל זיין אַ נאָרמאַלער, ס'ווערט פעסטגעשטעלט, צי דער געבורט דאַרף פאָרקומען אין אַ קליניק אָדער אין דערהיים.

ווען די קליינטשקע זענען שוין אויף דער וועלט הויבט זיך ערשט אָן די זאָרג פאַר זיי דורך „טאָז", צו דעם צוועק זענען פאַרהאַן 2 בעראַטונגס-שטעלען אויף אַנדזשעיאַ 1 און פּלאַץ קאָשטשעלני 4. אין 3 בעראַטונגס-שטעלען געפינען זיך אונטער דער השגחה פון דאָקטוירים 685 מוטערס מיט זייערע וויג-קינדער. יעדע וואָך ווערען די קינדער געוואויגען, געמאָסטען און בעטראַכט, עס ווערען געגעבען אָנווייזונגען ווי אַזוי די קינדער צו ערנעהרען און ערציהען, ביים „טאָז" עקזיסטירט אַנ'עכטקלאַסיג מאָדערן-אייראָפּעאישע איינגעאָרדענטע

מילך-קוך,

דאָרט ווערען דורך דאָקטוירים אויסגעאַרבייט ספּעציעלע מילך-מישונגען, סטעראַליזירט מילך, א. אַ. וואָס ווערט אומזיסט אַרויסגעגעבען פאַר די קינדער, טעגליך ווערט דאָרט אַרויסגעגעבען ביז 50 ליטער מילך-מישונגען גאַנץ אומזיסט. חוץ דעם ווערט די קינדער אַרויסגעגעבען טראַן, פאָספאַר, אייזען און אַנדערע שטאַרקונגס-מיטלען.

דער שענסטער און וויכטיגסטער אפשר אויפטו פון „טאָז" איז די ניי-בעגרינדעטע

היים פאַר וויג-קינדער.

ס'איז אַ נחת צו זעהען ווי די סאַמע קליינטשיקע ליגען זיך אין זייערע בעטעלעך, אהן דעם טאַטען און דער מאַמען דער זייט, ריינע, ציכטיגע, פרעהליכע מיט אויסגעשטרעקטע פיסקעלעך צו די פאָרציעס עסען, וואָס די פלעגערינס דערלאַנגען זיי נאָך אַ געוויסער אָפּשניט פון צייט. אין דער היים ווערען צוגענומען קינדער פון די עלטערען, וועלכע האָבען נישט די מצב-ליכקייט זיי אין דערהיים צו ערציהען.

נאָך דער דאָזיגער אַרבייט פאַר וויג קינדער הויבט זיך אָן די

השגחה איבער שול - קינדער.

3000 קינדער פון 32 שולען און חדרים שטעהען אונטער דער שטענדיגער אויפזיכט פון דאָקטוירים און היגיעניסטען, אונטער דער אויפזיכט פון „טאָז" שטעהען די שולען, וועלכע געניסען נישט פון דער סאַניטאַרער השגחה פון מאַגיסטראַט. די קינדער געניסען פון אומזיסטע מעדיצינישע און דענטיסטישע הילף. צו דעם צוועק האָט „טאָז" אייגענע דענטיסטישע און מעדיצינישע לאַבאָראַטאָריומס.

שוואַכע קינדער ווערען געשיקט אויף ערהאָלונג, „טאָז" האָט אייגענע

זומער-קאָלאָניעס

אויף אַנ'אייגענעם פּלאַץ און אין אַנ'אייגענע געביידע אין „קושיזשובקא", דאָרט אַהין ווערען געשיקט יעדען זומער ביז 800 שוואַכע קינדער גאַנץ אומזיסט, אַ חוץ דעם ווערען אויך ווינטער אַרויסגעשיקט שוואַכע קינדער קיין אָטוואָצק און דרוסקעניק.

אַנ'ערפאָלגרייכען קאַמף האָט דער „טאָז" געפיהרט מיט דעם

„פּאַחאָוס" (פּאַרך)

דאָס איז געווען אַ גרויסע און שווערע אַרבייט. די דאָזיגע אַקציע האָט צוגעצויגען קראַנקע פון דער פּראָווינץ אפילו. און די אָרימע (קראַנקע) האָבען בעקומען פאַר דער הוצאה צוריק.

אַ וויכטיגע אַרבייט זענען די פאָרלעזונגען און

אויפקלערונגס-אַרבייט

צווישען די ברייטע יודישע מאַסען מיט'ן צוועק אָפּצוהיטען דאָס טייערע פון דער געזעלשאַפט. — דאָס געזונד. די אַגיטאַציע און פאָרלעזונגען ווערען געפיהרט אין דער יודישער שפּראַך און האָט אַ גרויסען ערפאָלג.

די לעצטע און איינע פון די וויכטיגסטע אַרבייטען ביי „טאָז" זענען די

ספּאָרט

און גימנאַסטישע גרופּען פאַר יודישע אַרבייטער, די אַרבייט איז צוגעפאַסט צו דער איינענטליכער אויפגאַבע — אָפּהיטען דאָס געזונד פון דער אַרבייטער-יוגענד.

דאָס איז אין אַלגעמיינע שטריכען די אַרבייט פון „טאָז", דער בודזשעט פון דער געזעלשאַפט אויפ'ן יאָהר 1927 בעטרעפט 160 טויזענד זלאָטיס. דער חוב פון דער יודישער געזעלשאַפט איז אויפ'ן ברייטסטען אופן אונטערצושטיצען די געזעלשאַפטליכע און הומאַניטאַרע אויפגאַבען פון דער געזעלשאַפט.

צו דעם רופען מיר טאַקע די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג אין לאָדז.

יער.

Dr. med. H. LUBICZ
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32
ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מאָגען-שוואַכע קראַנקהייטען 339
תּשלונג מיט קוואַרץ-לאַמפּען (האָר-אויספאַל)
נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוונד

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go Maja 16, Tel. 11-24
אינערליכע- און קינדער-קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 6—7, זונטאָג פון 3—4.

לאָדז, 18 פעברואַר 1927

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז, 18 פעברואַר 1927

דער מזרח האָט זיך אַ ריהר געטאָן

געדאַנקען און שטימונגען פון **ש. י. סטופּניצקי**

צי קענט איהר דאָס לאַנד פון ווייטען מזרח, דאָס לאַנד, וואָס איז אַרומגענומען מיט דער גרויסער כינעזישער וואַנד, וואו ווייבער געהען געשנורעוועט די פיס, און מענער טראָגען לאַנגע צעפּ? צי קענט איהר דאָס לאַנד פון פלייסיגער אַרבייט און שרעקליכען דלות, דאָס לאַנד, וואו מאַנדאַרינען ווערען נישט געגעסען און ברויט איז אַ מאכל נאָר פאַר „מאַנדאַרינען“, דאָס לאַנד, וואו דער באַמבוס-שטעקען איז אַ שאַרף כלי זין און קעפּ ווערען געשניטען אין די רייהען? — דאָס וואונדערלאַנד כינע, פון וועלכע די זיידעס האָבען דערצעהלט, און פעלקער האָבען געחלומט, איז איצט אויפגערודערט. אַן אויפשטאַנד געגען אייראָפּע קומט דאָרט איצט פאָר, מען קויל'ט מענשען אין די גאַסען. די ווייסע קולטור-טרעגער, מיסיאָנערען, סוחרים און באַמטע אַנטלויפען אין שרעק. עס איז אַ פּאַניק. ענגלאַנד שיקט שיפען מיט פאַרביגע און ווייסע מחנות. די רויטע אַרמעע קאָנצענטרירט זיך ביי די גרעניץ. אַמעריקאַ ראַטעוועט איהרע בירגער פון פייער, שפּאַניען קלאָגט אויפ'ן גורל פון איהרע פרומע מיסיאָנערען און יאַפּאַן שטעהט ביי דער זייט פערטראַכט, ווייסט נאָך נישט, צי זאָל זי ווינען אָדער לאַכען.

וואָס איז געשעהן? דער מזרח האָט זיך אַ ריהר געטאָן. כינע באַוועגט זיך. דער אַלטער צאַפּ פון דער וועלט איז געוואָרען ווידערשפעניג.

דער מזרח האָט זיך אַ ריהר געטאָן. כינע געהט פיהרען קריג — דאָס וועט אפשר זיין דאָס גרעסטע וועלט וואונדער, וואָס אונזער צייט וועט געזעהן... דאָס עלטעסטע און גרעסטע וועלט רייך, וואָס האָט אַמאָל עקזיסטירט, שטעהט פאַר אונז, ווי אַ געוויקס פון דער ערד, ווי דער פּלאַנעט, אויף וועלכען מיר לעבען עס געהערט צו די וועלט-וואונדער, וועלט-רעטענישען. מיר ווייסען נישט, ווי אַזוי דאָס וואונדערלאַנד איז געוואַקסען, מיר ווייסען נישט פון קיין מלחמות, וואָס זיי האָבען געפיהרט, פון קיין ערָאָבערונגען, וואָס זיי האָבען געמאַכט. אויב די היסטאָריקער דערצעהלען פון תקופות און דינאַסטיעס, פון רייסענישען און קריגעריען, גלויבען מיר זיי פשוט נישט, ווייל דאָס שטעהט אין אַן אינערער סתירה מיט אונזער איינגעוואָרצעלטער פאָרשטעלונג פון כינעזער אַלס אַ סימבאָל פון רוהה און אַפּאַטיע, פון גלייכגילטיגקייט און פאַראַכטונג צו דער וועלט און איהרע נצחונות.

דאָס כינעזישע פאָלק לעבט אין אונזער פאַנטאַזיע אַלס אַ ווייבער-פאָלק. אָבער נישט פון קיין „מאָדערנע“ ווייבער מיט „בובי-קעפּ“ און קורצע שמאָלע קליידערלעך, נאָר ווי די אַלטמאָדישע ליבע פרויען אין ברייטען קלייד, מיט'ן לאַנגען צאָפּ און קליינע עלעגאַנטע פיסעל. דער סימבאָל פון דער כבודה בת מלך, וואָס לויפט נישט, שפּרינגט נישט, רייסט נישט קיינעם די אויגען. שטיל בעשיידען זיצט דער כינעזער אין זיין הויז, אין זיין לאַנד, וואָס איז אַרומגענומען מיט דער גרויסער „כינעזישער מויער“, און שטעלט מיט זיך פאָר אַ מין גרויסע דירה, אַ דירה פאַר הונדערטער מיליאָנען מענשען, און טאָמער טרייבט איהר דער גורל אַרויס פון דירה און ער ווערט פערוואָגעלט אין דער „ווייטער“ וועלט, בעווייזט ער זיך אין דער ראָל פון אַ פרוי, ער פערקויפט שפּילצייג, צאַצקעס פאַר קינדער, ווייזט קונצען, און ווען עס איז בויזיג, וואַשט ער גאָר וועש אויך. און אָט דאָס ווייבער-פאָלק פערמעסט זיך איצט געגען די ענגלענדער, געגען אייראָפּע, געגען פעלקער, וואָס זענען דער סימבאָל פון מענליכקייט, גבורה און אומרוה!...

כינע געגען אייראָפּע, מזרח געגען מערב! דאָס איז אפשר דער גרעסטער און לעצטער קאַמף, וואָס רוקט זיך אויף אונז. אָבער נישט אין דעם זין פון דער „געלער געפאַהר“ — ווי ווילהעלם דער צווייטער האָט עס אַמאָל פאָרמולירט, נאָר אין דעם זין, דאָס דער מזרח זאָגט זיך אָפּ פון זיין טויזענד-יאָהריגער אַפּאַטיע, פון זיין פּאַסיווען לעבענס-שטייגער און נעמט זיך בענוצען מיט אייראָפּעאישע קולטור-וואָפען, כדי זיך צו בעפרייען פון דעם קולטור-יאָך, אונטער וועלכען דער מזרח זיפצט.

מזרח און מערב!

די גרויסע מזרח-וועלט ווערט רעפּרעזענטירט דורך די צוויי פעלקער, וועלכע האָבען נאָך עד היום דערהאַלטען זייער אייגענאַרטיגען לעבענס-שטייגער און זיצען פערשפונען אין זייער אידעען-וועלט. דאָס זענען אינדיער און כינעזער. די טיפסטע געדאַנקען, וואָס דער מענש האָט אַמאָל געטראַכט, די פיינסטע פּסיכאָלאָגישע אַנאַליזע פון דער מענשליכער נשמה, פון איהר בענקען און שטרעבען, האָפען און ווילען, האָט אונז געגעבען אינדיען. דאָרט, ביים פּי־בּישומטען טייך גאַנגעס, ביים שיין פון דער לאָטאָס-בלום, אונטער די שטראַהלען פון דער גליהענדע זון, האָט זיך דער מענש ייכער שכל פריה שוין פערזונקען און פערטיפט אין גרויסען סוד פון דער בריאה, האָט געפאָרשט און געהאָרכט דאָס גרויסע געהיימניש פון לעבען, דער תכלית און די אויפגאַבען פון בן-אדם אויף דער וועלט. אינדיען האָט אַרויסגעגעבען גרויסע און שעהנע מענשען. זי האָט געגעבען דעם טיפּ פונ'ם „יילין פון „יאָגי“, וועלכער פרובט זיך אויסצוהויבען דעם שלייער פון אונזערע אויגען, פרובט זעהן, וואָס עס טוט זיך הינטער די קוליסען פון לעבען, אָבער אויף כל-סוף קעהרט ער זיך אום מיט'ן רוקען צום לעבען, פאַראַכט די תענוגים פון דער וועלט און זעהט זיין גליק ווי אויך די ישועה פאַר דער גאַנצער מענשליכקייט אין דער „נירוואַנאַ“. אין דער פערניינונג און בעקעמפונג פון וועלט און לעבען.

אויף דעם זעלבען וועג איז אויך געגאַנגען דאָס צווייטע גרויסע פאָלק פון מזרח, די כינעזער. זיי האָבען אפילו נישט בעוויזען צו דענקען אַזוי טיף, ווי די אינדיער. קיין טיפע פילאָזאָפישע סיסטעמען, קיין גרויסע גריבלערייען איבער לעבען און וועלט געפינען מיר ביי זיי נישט. עס איז אפילו געווען אַ צייט, ווען מען האָט געהאַלטען, אַז די הויפּט-לעהרע פון די כינעזער, די לעהרע פון קאָנפוציוס איז גאָר ראַציאָנאַליסטיש, שכלדיג, פּראַקטיש. אָבער דאָס מערקווירדיגע און אייגענאַרטיגע אין כינעזישען קולטור-סיסטעם איז, דאָס ביי זיי איז די טעאָריע פאַרווירקליכט געוואָרען אין לעבען. דאָס וואָרט איז איבערגעגאַנגען אין פלייש און בלוט. די אידעע האָט זיך מאַטעריאַליזירט און איז געוואָרען רעגעל און געבאָט פאַר'ן פּראַקטישען לעבען פון יחיד ווי פון כלל.

די רייכע מאָראַלישע און עטישע פּרינציפּען, וואָס קאָנפוציוס, דער לאַאָ-טזע האָבען פאָרמולירט, איז געוואָרען אַ קנין פון פאָלק: מען האָט טאַקע געלעבט לויט די כללים, זיי זענען געווען געזעצען פון דער מלוכה און עס האָט דערפאַר געמוזט קומען צו אַ קאָנפליקט מיט'ן מערב און זיין קולטור-סיסטעם, וועלכער איז אויפגעבויט און האַלט זיך נאָר אַ דאַנק דער סתירה צווישען טעאָריע און פּראַקטיק, צווישען עטיק און פּאָליטיק, צווישען גערעכטיגקייט און הערשענדען פּראַקטישען רעכט.

דער מזרח פערשטעהט נישט דעם מערב ער וואַרפט איהם פאָר מאַטעריאַליזם, דאָס אייביגע פאָרשען און אַרבייטען איבער די מיטעל צום לעבען, דאָס ער פערגעסט דאָס לעבען, דאָס ער אינטערעסירט זיך מעהר מיט דער וועלט פון שיין און פערגעסט די וועלט פון זיין: דאָס ער האַלט אין איין פאָרמולירען פּרינציפּען, וועלכע ער פערגעסט, ווען עס קומט דער מאָמענט, ווען מען דאַרף זיי דורכפיהרען אין פּראַקטיק א.אַ.וו.

אויב דער מזרח פערשטעהט נישט דעם מערב, פערשטעהט דער מערב זייער גוט דעם מזרח. ווען די ערשטע אייראָפּעער זענען געקומען קיין אינדיען, האָבען זיי זיך גאָר ווייניג אינטערעסירט מיט די הייליגע און זייער טיפער חכמה. עס האָט זיי גאָר ווייניג געאַרט, וואָס די מענשען זיצען מיט'ן רוקען צום לעבען. אדרבה, זיי זענען דערפון געווען העכסט צופרידען, ווייל דאָס האָט זיי געגעבען די מעגליכקייט זיך איינצוזעצען אין דעם געבענטשטען לאַנד, אויסזוכען זייערע אוצרות, אַרויספיהרען די טייערע געווירצען, פּרוכטען און תבואות און לאָזען די בעפעלקערונג הונגערן. עס האָט זיי געגעבען די מעגליכקייט איינצונעמען מדינות מיט הונדערטער מיליאָנען מענשען און זיי בעהערשען מיט דער הילף פון אַ פּאָר טויזענד אייראָפּעאישע סאָלדאַטען און אינדיען, וואָס איז אַמאָל געווען די פּערל פון מזרח, איז געוואָרען די „פּערל פון דער ענגלישער קרוין“...

אַביסעל אַנדערש איז עס צוגעגאַנגען מיט כינע. מיר האָבען אויבען געזעהן, דאָס אין כינע האָט מען זיך נישט אַזוי טיף געגריבעלט אין מעטאַפיזיק מען האָט זיך דאָרטען נישט געוואָרפען אין אָפּגרונד פון דער פילאָזאָפישער שפּעקולאַציע. דער כינעזער האָט דאָס לעבען גענומען ערנסט, האָט געלעבט לויט'ן געזעץ, לויט די כללים פון מאָראַל, וואָס זיינע פיהרער און דענקער האָבען אויסגעאַרבייט. אַלס געגענזאַץ צו אינדיען, וואו מען האָט תמיד געהאַלטען די אייגענע נשמה'דיגע צום הימעל, צו דער זון, און מיט'ן רוקען צום לעבען האָט דער כינעזער געווענדעט זיין בליק צו דער ערד. ער האָט דערפאַר געשאַפען אַ מעכטיגע מלוכה, וואָס איז עלטער און גרעסער ווי אַלע אַנדערע. און כדי זיך צו זיכערן פאַר דער פרעמדער וועלט, וואָס איז פול מיט רשעות און תאוות, האָט ער זיך אַרומגעצוימט מיט אַ כינעזישען מויער... אונטער'ן שוץ פון דער מויער, האָט ער געאַרבייט פלייסיג, האָט געמאַכט דערפינדונגען פון פּאָרצעליי, פּאַפּיר און אַנדערע טעכנישע אַרטיקלען. האָט געשאַפען אַ סיסטעם פון בעוואַסערונג און האָט די לאַנד ווירטשאַפט דערהויבען צו דער מדרגה, אַז זי זאָל קענען שפּייזען הונדערטער מיליאָנען מענשען.

אָבער נישט די פרייע קולטור. נישט די פרידליכע שטימונג, נישט די כינעזישע מויער האָבען געקענט אויף לאַנג שיצען דאָס ערנסטע עהרליכע פאָלק. די אייראָפּעער האָבען געוואָלט וויסען שטעטען, ווי אַזוי זיך אַריינצוקריגען אין לאַנד. צוערסט איז געקומען דער סוחר. און געקומען איז ער נישט בלויז מיט בילליגע סחורות נאָר אויך מיט טייערע כלי-זיין, מיט האַרמאַטען און פייער האָט ער געשטורעמט די טויערען און האָט געצוואונגען איהם אַריינצולאָזען. מיט'ן סוחר איז אויך געקומען דער מיסיאָנער, וועלכער איז אין מזרח בעוואָפענט נישט בלויז מיט'ן קרייץ... אויך ער האָט זיך מיט געוואַלד געמאַכט אַ וועג אין האַרץ פון כינע און איז געוואָרען אַ וויכטיגער פּאָליטישער פאַקטאָר פאַר די ערָאָבערער.

אַזוי איז אין כינע געוואָרען „ציוויליזירט“. דער דלות און הונגער זענען געוואָרען תושבים. אמת טאַקע, די בעפעלקערונג איז געבליבען ביים צאָפּ און ביי די מאַנדאַרינען. אָבער עס איז געוואָרען דעמאָראַליזירט. אין די פּאָרט שטעט וואו די אייראָפּעער האָבען זיך בעזעצט און געשאַפען זייערע קאָנצעסיעס הערשט אַ געוואַלדיגער לוקסוס: שאַנכאַי, קאַנטאָן געהערען צו די רייכסטע שטעט אין דער וועלט. אָבער דאָס איז נאָר נוגע דער אייראָפּעאישער בעפעלקערונג. אין די כינעזישע קוואַרטאַלען פייפט דער דלות און די נויט איז שרעקליך.

און אָט הויבען די כינעזער אָן לערנען ביי די אייראָפּעער אַ פּרק אין הלכות מאַטעריאַליזם. אין די פּאָרט-שטעט האָט זיך אָנגעהויבען אַ בעוועגונג געגען די אייראָפּעער, און דער ערשטער שורה געגען ענגלאַנד. די בעוועגונג האָט זיך אַריבערגעכאַפּט אויך אויף דער פּראָווינץ. עס געהט אַ קאַמף געגען סוחר און מיסיאָנער, געגען די צוויי רעפּרעזענטאַנטען פון דער אייראָפּעאישער קולטור. כינע וויל זיך לאָזען אָפּשניידען דעם צאָפּ, אויפהערען שנורעווען די פיס, ווערען מענליך, מוטיג און גרויזאַם. די געלע ראַסע וויל לערנען ביי די ווייסע די קונסט אָפּצוטיילען די טעאָריע פון דער פּראַקטיק, די מאָראַל פון לעבען, די גערעכטיגקייט פון פאַקטישען הערשענדען רעכט.

אין דעם ליגט די בעדייטונג פון דער בעוועגונג וואָס האָט אַרומגעכאַפּט דעם גאַנצען מזרח און פון וועלכע די קאַנטאָן-אַרמעע איז דער אַוואַנגאַרד. עס איז נישט וויכטיג אונטער וועלכע פאָהן דער קאַמף ווערט געפיהרט און ווער די געהיימע יועצים זענען, וויכטיג איז וואָס דאָס איז אַ קאַמף פון מזרח געגען מערב און אַז דער מזרח וועקט זיך.

יום-טוב, חגא און דאָס יודישע קינד

דיסקוסיע אַרום דעם אַרטיקעל פון מ. בראָדערזאָן „צו שמד אונז — צו גאָרנישט“.

מיט דעם אַרטיקעל פון י. זעלקאָוויטש שליסען מיר די דיסקוסיע אַרום דער פראַגע וועגען יום-טובים פאַר'ן יודישען קינד. אין קומענדיגען פרייטאָג-נומער וועלען די לעזער געפינען אַן אַרטיקעל, וואָס וועט רעזיומירען אַלע ביז-איצט אַרויסגעזאָגטע מיינונגען וועגען דער פראַגע. — די רעדאַקציע.

צוויי משלים און אַ נמשל.

צוויי מעשה'לעך וויל איך דערצעהלען:

מיינער אַ בעקאַנטער, הער X איז אַ מענש, וואַזשנע פאָרטגעשריטען, ער נישט אַזוי ווייט נאָך, ווי זיין פרוי, וועלכע ווערט ממש געהרג'ט פאַר אַ יודיש וואָרט... אַזוי, ווי זיי זענען נאָר געקומען צו די ערשטע פּאָר גילדען, האָבען זיי זיך געסטאַרעט מיט אַלע מעגליכקייטען, אַז זייער שטוב זאָל זיין וואָס לייטישער, פאָרנעהמער און... וואָס ווייניגער יודיש...

גאָט, ברוך הוא, איז דאָך אָבער אַ גוטער, האָט ער ווי אויף צו להכעיס זיי געבענטשט אמת יודישלעך, מיט קרוב אַ טוץ קינדערלעך און.. מיט אַ „באַשע באַראָדזעניע“...

פערשטעהט זיך, אַז מיין בעקאַנטער, האָט פאַר די חנאות גענומען זיין פרוי הינטער'ן אָרעם און אמת פּויליש'דיג איינגעקויפט (דוקא אין קריסטליכע געוועלבער) פאַר די קינדערלעך פערשידענע „גוויאַזדעס“ און אַ „כאָינקע“.

צום „שהחינו“-מאַכען איבער דער „כאָינקע“, האָט מיין בעקאַנטער פערבעטען עטליכע חשוב'ע און זעהר אָנגעלעגטע געסט — אמת'ע פּאָליאַקען: אַ סעקוועסטראַטאָר, אַ בעאַמטער פון דער באַנק-פּאָלסקי א. אַ. מ'האָט זיך אויסגעזעצט בעפּראַקטע און בעשטראַהלטע צום ווייהנאַכטס טיש, געטיילט זיך מיט די „אָפּלאַטקעס“ און זיך געוואונשען, אַז פון היינט איבער אַ יאָהר זאָלען שוין אַלע זשידקעס זיין אין פּאַלעסטינע... און... פּלוצלינג (ביי יעדער געשעהעניש מוז זיין אַ פּלוצלינגקייט) קומט צו דאָס עלטסטע בחור'ל פון אַ יאָהר צוועלף:

— טאַטושו, טשי טאַם נאַפּעעשוויקאַ ניעמאַ ווצאַלע זשידאָוו, זשע טאַם כאָאינקי ניע מאַיאָן? — — —

*

די צווייטע מעשה איז אַזאַ:

אַ געוויסער הער J — אַ פרומער יוד — האָט ער אָבער אַ פרוי, וואָס לאַכט בכלל פון די אַלע נאַרישקייטען און „זאַבאָבאָנעס“:

— ניעך פּאַן סאַם פּאָוויע, טאָ וושיסטקאָ, פּשעטשעזש יעסט גלופּיע אי סטאַרע, אַ וושיסטקאָ, צאָ יעסט סטאַרע, ניע מאַ ראַציאַ בּיטו, ניע פּראַוודאַ?

און אָט איז מיר אויסגעקומען צו זיין ביי דערזעלבער פרוי, אַ טאָג צו צוויי פאַר יום כפור און האָב געטראָפען ביי איהר אין שטוב אַלע קינדערלעך און יעדעס האָט געהאַלטען אין האַנד אַ כפרה'לע..

איך האָב מיך אָנגעהויבען חידוש'ן:

— פּאַני?. ז'סאָקימי פּאַנלאַנדאַמי?!..

זי האָט זיך אפילו נישט געפּרובט צו פערהיטלען און האָט מיר פּראָסטאָ ז'מאָסטו דערקלערט:

— טאָ „קאַפּאַרעס“ דלאַ דזשעטשי; ניעך כאָטשאַזש ראַז וו' ראָקו וויעדזאָן, זשע סאָן זשידאַמי...

דאָס עלטסטע מיידעלע האָט זיך אָבער געע'עקשנ'ט:

— פּאַניע, מאַזשע פּאַן מי אָביאַשניע, צאָ טאָ יעסט „קאַפּאַרעס“, באָ וו'שקאָלע ניך גאַם אָ טעם ניע מאָוויִי! — — —

*

אַקעגען וואָס איך דערצעהל דאָס? — אַקעגען דעם, וואָס פריינד בראָדערזאָן קלאָגט זיך, אַז דאָס יודישע קינד האָט נישט קיין ימים-טובים.

ניין, פריינד בראָדערזאָן. טעאָרעטיש האָבען יודישע קינדער זייערע ימים-טובים (נראה, ווי זייערע טאַטעס גלייכבערעכטיגונג און אַז מיין בעקאַנטער הער X וועט צינדען חנוכה-ליכט אויף דער „כאָאינקע“ און וועט טיילען „גוויאַזדקעס“ אַנשטאָט חנוכה-געלט, וועט ער קיינמאָל נישט קענען פערענטפערן די קשיא פון זיין צוועלפיעהריגען בחור'ל... און אויב פרוי J וועט דערמאָהנען איהרע קינדער, אַז זיי זענען יודען מיט דעם, וואָס זי וועט זיי אויף יום כפור קויפען „קאַפּורעס“ — וועט זי איהר עלטסט טעכטער'ל קיינמאָל נישט איבערצייגען; אין „איהר“ שולע האָט מען איהר סוף כל סוף גאָרנישט געזאָגט וועגען אַזאַ מין יודישקייט!..

היוצא לנו מדברנו: אויב יאַשעק'ל (נישט יעקעלע...) קלאָגט זיך:

— טאַטושו, דלאַטשעגאָ אַז נאַס ניעמאַ שוויאַנט (— איז די פראַגע דירעקט געווענדעט צו „זיין“ טאַטען „פּאַן איקס“ אָדער „פּאַן איגרעק“:

„דו יודישער טאַטע, מיר יודישע קינדער האָבען דאָך אַזוי פיל ימים-טובים, פאַרוואָס בעהאַלסטו זיי פון אונז, פאַר וואָס גיסטו זיי אונז נישט אָפּ?!

„דו, יודישע מאַמע, דו ווילסט אונז מיט כפרות אונזער יודישקייט דערמאָנען? — אויף כפרות ברויכען מיר אַזאַ יודישקייט! — גיב אונז בעסער אין אונזערע יודישע שוהלען, וואו מ'וועט אונז דאָס דערמאָנען מיט גאַנץ אַנדערע מיטלען און נישט מיט אַזעלכע „זאַבאָבאָנעס“, וועלכע דו אַליין לאַכסט אויס און פעראורטיילסט ז..“

י. זעלקאָוויטש.

צווישען מענשליכען אפפאל

בילדער פון דער פאלקס־צעהלונג אין רוסלאנד

פון ז. ווענדראף

צוזאמען מיט א גרופע „ציילער", אין דער בעגלייטונג פון דריי פאטאגראפיסטען און — פון זיכערהייט וועגען — איין מיליציאנער, געה איך אריין אין איינער פון די מאסקווער הייזער־נאטשלעזשקעס פאר מענער און פרויען.

אין דער דאזיגער נאטשלעזשקע נעכטיגען ביז 1500 מענער און ביז 200 פרויען. וועמען האט איהר דא נישט אין דער נאטשלעזשקע! פראפעסיאנעלע בעטלער, ארבייטסלאזע, גנבים, שמאטעקליבער, גאסען־הענדלער און סתם געפאלענע, געוועזענע מענשען.

אבער אויך דא, אויפ'ן סאמע דעק פון לעבען זענען פערהאן „קלאסען", און אויך צווישען דעם אפפאל פון מענשען זענען פערהאן זייערע אייגענע פראסטאקעס און נידריגע ברואים, וואס ווערען נישט צוגעלאזען אין דער „געזעלשאפט".

אט איז, צום ביישפיל, דער אונטערסטער שטאנד פון דער „נאטשלעזשקע". דא נעכטיגען אויסשליסליך ווענערישע קראנקע מיט דייטליכע סמנים פון דער מיאוס'ער קרענק: איינגעפאלענע נעזער, אייטערדיגע וואונדען, הייזעריגע שטימען. „אויבען" האלט מען עס פאר צו נידריג צו ריידען וועגען די אונטערשטע, כאטש צווישען די אויבערשטע זענען אויך פערהאן געגוג קראנקע מיט די זעלבע קראנקהייטען, מיט דעם איינציגען אונטערשיד, וואס די קראנקהייט האט נאך אויף זיי אויסערליך נישט ארויסגעלעגט אוהרע שרעקליכע סמנים.

א בעזונדער גרויסער צימער איז אויסגעטיילט פאר פראפעסיאנעלע גנבים. די אדמיניסטראציע פון דעם נאכט־הויז קען זיי יעדערען אין פנים, און לייגט זיי צוזאמען וויסענדיג אז די גנב'שע „מאראל" ערלויבט נישט איין גנב צו גנב'ענען ביי א צווייטען גנב.

און אט איז א בעזונדער צימער פאר אלערליי קאליקעס — אהן הענד, אהן פיס, אויף קוליעס, אויף רעדלעך, בלינדע, צודרעהטע, צוהויקערטע — די אלע פיזישע פעהלערען זענען פאר זיי דער איינציגער קוואל, פון פרנסה. — אהן הענד קען מען אין מאסקווע פערדינען מעהר ווי אין דארף מיט הענד — בעמערקט מיט איראניע איינער פון די קאליקעס.

— כאטש מיר זענען קאליקעס, אבער נאלאג האט מען אויף אונז ארויפגעלייגט ווי אויף געזונדע, מוז מען קומען אין מאסקווע „פערדינען" — פערענטפערט זיך א צווייטער.

אויפ'ן פערטען שטאק וואוינען די יחסנים: דאס זענען ארבייטסלאזע, וועלכע דער פאראיין גיט ארויס א קוויטעל, וואס גיט דאס רעכט צו נעכטיגען אין נאטשלעזשקע אין פערלויף פון צוויי וואכען. א טייל בעקומט ארבייט און כאפט זיך פון דאנען ארויס, און א טייל ווערט אריינגעצויגען אין דעם זומפ פון דער נאטשלעזשקע און געהט צום גרונד.

נאך העכער איז די סאמע „אריסטאקראטיע": דאס זענען די „מעת־לעת'ניקעס": אין דער צייט, ווען דער געוועהנליכער „נאטשלעזשניק", וועלכער צאהלט בלויז 18 קאפיקעס פאר א נאכט, מוז זעקס א זייגער אין דער פריה פערלאזען דאס הויז, קענען די, וואס צאהלען 60 קאפיקעס, פערבלייבען דא א גאנצען מעת לעת, ליגען אויפ'ן בעטעל ווי לאנג זיי ווילען און טון, וואס זייער הארץ גלוסט.

אין שכנות מיט דער „אריסטאקראטישער" אפטיילונג איז די אפטיילונג פאר פרויען. דא געפינען זיך פון אן אלטער פראסטיטוטקע, ביז א יונג מיידעלע, וואס איז נאר וואס ארויס פון קינדער היים; פון אן ארבייטסלאזער דינסטמיידעל, ביז א פראפעסיאנעלער בעטלערין.

צוליב דעם גרויסען דוחק אין ערטער, שלאפט מען זאלבעדריט אויף צוויי בעטען. אפט ליגען נאך ביי א מאמע ביים זייט א פאר קינדער.

איינע פרויען מאכען א פערזוך אריינצוטראגען אין דער שוידערליכער אומגעבונג א געוויסע היימישקייט: פערשפרייטען א שטיקעל קאלדרע אויפ'ן בעט פערגלעטען, פעריקעהרען. אבער דאס שטעלט נאך קלאהרער ארויס דעם גאנצען עלענד פון דער „פאלאטע".

מיר געהען פון איין „פאלאטע" אין דער צווייטער. די צימערען זענען דורך און דורך דורכגעדרינגען מיט דעם שארפען גערוך פון מאכארקע טאבאק, שמוציגע קערפערס, שוויס. גלייך איבער די בעטלעך הענגען קליידער־טראנטעס, צובריזהעטע פעלצלעך, פיס־שמאטעס. אויף די בעטלעך ליגען איינגעוויקעלט אין שמאטעס צוזויפגעקארטשעטע קערפערס און כראפען, כארכלען און הייפען מיט די נעזער אין שווערען שלאף. אויף איינציגע בעטלעך זיצען אלטע לייט און הוסטען. אויף אנדערע רויכערט מען, מען שפייט און מען זידעלט זיך.

קיין נעמען פרעגט מען נישט ביי די איינוואוינער פון די נאטשלעזשקעס. דאס זענען נישט נאר מענשען אהן היימען, נאר אויך מענשען אהן נעמען.

און עס וואלט געווען נוצלאז צו פרעגען אויך: איהר ווערט דא געפינען נישט ווענינג, וואס וועלען אייך סיי ווי סיי זייער ריכטיגען נאמען נישט זאגען. דענקענדיג, אז די צעהלונג איז א מין רעוויזיע, אנ'אונטערזוכונג, זאגען א סך אין גאנצען אפ צו געבען ידיעות, ערשט ווען זיי ווערען געוואהר, אז קיין נעמען דארפען זיי נישט אנרופען און קיין „דאקומענטען" (פאספארטען) פאדערט מען נישט, עפענען זיך ביי זיי די מיילער.

— פון ווינען זייט איהר? — איז די ערשטע פראגע.

— מיר? פון וואנען זאלען מיר זיין?

— פון פענזער גובערניע זענען מיר — ענטפערט אנ'אלטער אויצר.

— מיט וואס בעשעפטיגט איהר זיך?

— שטעלט דער צעהלער די געוועהנליכע פראגע אין דער פרויען־אפטיילונג.

— מיט וואס? — מיט דער „ווייבערשער מלאכה"...

אבער דאס רוב פרויען בעהאלטען זייער שענדליכע בעשעפטיגונג. א גרויסע טייל צווישען די פרויען זענען ארבייטסלאזע דינסטען.

— מיט דער מיא"ס'ער מלאכה ווילען מיר זיך נישט בעשעפטיגען, און קיין שטעלע קריגט מען נישט, מיטשעט מען זיך.

— זאגט נאר, חברים, וועט ארויסקומען וואסער נישט איז הילף פון דער איבערשרייבעכץ וואס איהר שרייבט?

— פרעגט א גרייז־גרויער „ויער" — זינד איך לעב האט מען מיך שוין איבערגעשריבען א מאל צוואנציג, און קיין נוצען דערפון זעה איך נישט. פריהער בעוואלגערט ווי א הונד, און וואלגער זיך איצט ווי א הונד אין נאטשלעזשקע.

איין אלטיטשקער האט אויף דער פראגע וועגען זיין בעשעפטיגונג געענטפערט:

— וואס פאר א בעשעפטיגונג קען אנ'אלטער מאן האבען? — שטארבען..

— ווי אלט זייט איהר, זיידעניו?

— ווער קען וויסען? — אכציג, און אפשר פינף־און־ניינציג, ווער ווייס.

א מאן צוואנציג האבען אויף דער פראגע פון זייער בעשעפטיגונג געענטפערט:

— א גנב.

— אנדערע האבען אנגעגעבען זייער „ספעציאליטעט":

— א שטוב גנב.

— א קעשענע גנב.

— א טראמוואי־גנב.

ווען איין גנב האט אנגעוויזען אויפ'ן צווייטען, אז ער איז א שטוב־גנב, האט זיך יענער געפיהלט בעליידיגט:

— וואס האקסטו א טשייניק? וואס בין איך דיר פאר א שטוב־גנב? — איך בין אנ'איינברעכער, א געניטער איינברעכער! דאס גנב'עסט דו וועש פון די בוידימער — איך פערנעהם זיך נישט מיט אזעלכע וואנציגע זאכען!...

אזוי זענען מיר געגאנגען פון איין „פאלאטע" אין דער צווייטער, אומעטום זעהענדיג פאר זיך דעם אפפאל פון דער מענשהייט: געפאלענע, צובראכענע, נידערטראכטיגע. קרבנות פון לאנגער ארבייטסלאזיגקייט, פון שיכרות, פון קאקאאין און אפיום, פון שוואכוויליגקייט און פערברעכען. מיט איין ווארט, אלץ, וואס דאס לעבען ווארפט פון זיך ארויס.

אין איין צימער האבען מיר זיך אנגעשטויסען אויף אנ'אינטעליגענטען יונגענמאן, וואס איז געקומען קיין מאסקווע „פרובען מזל" אלס „דראמאטורג". דארטען אין זיין שטעטעל, אין דער ווייטער פראווינץ האבען זיינע דראמען געהאט דעם גרעסטען ערפאלג: פריינדס האבען זיי אויסגעהערט מיט אנגעשפיצטע אויערען, מען האט זיי געשפילט אין די קלובען — אלץ האט פאראויסגעזאגט דעם גרעסטען ערפאלג אין מאסקווע. לאזט זיך אויס, אז דא וויל זיי אפילו קיינער נישט לייענען.. ביסלעכווייז האט ער אויספערקויפט אלץ, ביז דער לעצטער העמד און איז אריינגעפאלען אין נאטשלעזשקע. די האפנונג פערלירט ער אבער נישט: ער וועט נאר פערקויפען די קינא־פיעסע, וואס ער האט נאר וואס פערענדיגט, און ער וועט זיך צורעקשטעלען אויף די פיס...

אין א צווייטען צימער האבען מיר זיך אנגעשטויסען אויף אנ'אמת'ען אמאל גוט בעקאנטען שרייבער, וועלכען דער ביטערער טראפען האט געבראכט אהער. נאך איינעם האט אהער געבראכט זיין ווייב: ער האט זיך גע'גט מיט דעם ווייב און געמוזט איבערלאזען איהר מיט די קינדער די דירה. קיין אנדער צימער האט ער נישט די מעגליכקייט צו קויפען אדער דינגען פאר א הויכען פרייז. נעכטיגט ער „דערווייל" דא.

נאך איינער איז א צייטווייליגער קרבן פון א פרעמד ווייב; ער וואוינט צוזאמען מיט א חבר אין איין צימער, איז צום חבר געקומען דאס ווייב צו גאסט, האט ער דערווייל געמוזט „אפטרעטען"..

*

די ציילער איז אויסגעקומען צו זעהן נישט בלויז טראגעדיעס; אין זייער ווייטערדיגער ארבייט, האבען זיך די דריי און א האלב טויזענד ציילער, וואס האבען זיך צושאטען איבער מאסקווע, אויך אנגעשטויסען אויף נישט ווענינג קאמעדיעס און „פארסען".

אין איין ארט האבען דריי פרויען נישט געקענט איינטיילען זיך מיט איין מאן; יעדערע האט גע'טענה'ט, אז דאס איז איהר מאן און געפאדערט, אז דער צעהלער זאל אזוי פערשרייבען. אין א צווייטען ארט — צוויי מענער און איין פרוי. יעדערער האט גע'טענה'ט אז דאס איז זיין פרוי. אין א דריטען ארט הינטער, האט א פרוי אנגעגעבען אלע דריי מאנסבילען פון איהר וואוינונג אלס איהרע מענער, אבער איינער פון די דריי האט זיך עקשנות'דיג אפגעזאגט פון דעם כבוד.

— איך האב שוין מיט איהר לאנג איבערגעריסען יעדער בעציהונג, און בעט נישט איינשרייבען מיך אלס איהר מאן — האט ער גע'טענה'ט.

נאך אין א פאל איז דעם ציילער שווער געווען צו ענטשיידען ווער איז דער שפייזער פון דער פאמיליע: די פרוי צוזאמען מיט איהר מאן און קינד לעבען אויף די „אלימאנט", וואס איהר ערשטער מאן צאהלט איהר...

אין א צווייטען פאל האט א מוטער פון זעקס קינדער געפאדערט דער ציילער זאל זי דוקא פערצייכענען אלס בתולה; א צווייטע מוטער האט נישט געקענט ענטפערען אויף דער פראגע: וו פיל קינדער זי האט:

— ווער ווייס, איין איינער ווערט געבוירען, דער צווייטער שטארבט, מיר לעבען ווי מענשען...

עלעגאנטע פרויען אין רייך־מעבלירטע וואוינונגען האבען זיך אנגעגעבען אלס „ארבייטסלאזע", נאטירליך געקלאגט אויף שווערע צייטען, איינגערעדטע קראנקע האבען פערלאנגט דער ציילער זאל אויסהערען זייער גאנצע לעבענס געשיכטע, געפרעגט און געבעטען עצות. מיט איין ווארט, די פאלקס צייהלונג איז אריינגעדרונגען אין די פערבארגענסטע ווינקעלעך פון לעבען און האט עס בעוויזען פון אלע זייטען.

(פארווערטס).

זינגער

ערצעהלונג

פון תלוש

אפטמאל דערמאן איך מיר אן מיינער א גוטער בעקאנטער יונגער פרוי, וועלכע האט טראגיש פערענדיגט איהר לעבען.

איהרע פרומע עלטערען זענען מיט איהר אנטלאפען פון רוסלאנד און זיך בעזעצט אין דער שווייץ. די צייט איז דאן געווען אנ'אומרוהיגע און זיי האבען געוואלט ראטעווען זייער איין־און־איינציגע טאכטער, וועלכע איז געווען אין דער רעוואלוציאנערער בעוועגונג און האט געקאנט אלע וויילע ווערען ארעסטירט און פערשיקט אין סיביר. זיי האבען געוואוינט ביי דער גענפער אזערע און סאניא האט זיך צוגעגרייט אנצוקומען אין אוניווערזיטעט. זי איז געווען א שווארץ־חנ'עוודיגע, שטילע מיידעל מיט רוהיגע בעוועגונגען. בעזונדער צוציהענד זענען געווען איהרע טונקעלע, טיפע אויגען, אפטמאל זעהר ערנסטע און פערטראכטע, ווי א גאר גרויסער אומעט וואלט זיך פערבעהאלטען אין זיי און נישט געקאנט פערשווינדען.

אסיען און ווינטער פלעג איך א פאר מאל אין וואך ארויפקומען צו זיי אין די אווענטען און פערברענגען א שעה־צוויי מיט דער מיידעל אדער מיט איהרע עלטערען. מיר פלעגען טרינקען טיי און שמועסען וועגען רוסלאנד און איהר צוקונפט. וועגען איינ'גע בעקאנטע און וועגען דעם, אז אט, אט וועט שוין סאניא אויסהאלטען דעם עקזאמען און ווערען א סטודענטקע. דערנאך וועלען פערפליהען די פאר יאהר, זי וועט ענדיגען דאקטאר און דאן וועלען זיי אלע זיך אריבערקלייבען קיין ארץ־ישראל.

אזוי פלעגט רעדען איהר פאטער און צופרידען גלעטען זיין לאנגע, ווייסע בארד. אבער דאס לעבען האט אנדערש פערדרעהט.

שפעטער איז מיר אויסגעקומען צו פערלאזען די שטאט און זיך בעזעצען אין אנ'אנדער פלאץ. פון איינ'גע בעקאנטע האב איך געהערט, אז סאניא האט זיך פערליבט אין א קריסט און איז אוועק פון איהרע אייגענע. מיך האט עס זעהר פערדראסען. פאר די אויגען זענען אלץ געשטאנען איהר פאטער און מוטער. וואס וועלען זיי איצט טון, עלענדע און צעבראכענע. דערנאך האב איך אינגאנצען פערגעסען אן איהר. א סך יודישע מיידלעך פון פרומע, שעהנע עלטערען זענען אוועק פון זייער פאלק.

עס זענען פערביי א פאר יאהר. איך האב זיך אומגעקעהרט אין דער שווייץ און בין גלייך אוועקגעפאהרען אין די אלפען־בערג און זיך בעזעצט אין א קליינעם דערפעל, וואו איך האב זיך ווידער געטראפען מיט סאניא'ן.

— זעה נאר וואס פאר א בעגעגעניש! — האט זי אויסגעשריגען, און מיך איינגעלאדען צו זיך.

וועגען איהרע עלטערען האט זי גארנישט גערעדט און איך האב אויך געשוויגען, נישט וועלענדיג איהר וועה טון. נאר זי האט מיר דערצעהלט, אז זי איז נישט אליין און איהר מאן געפינט זיך איצט אין גענף. אינגיכען הויבען זיך אן איהרע האלב־דאקטארסקע עקזאמענס, און זי איז נאך אזוי ווייניג פארבערייטעט דערצו. זי מוז ארבייטען און ארבייטען.

איך בין באלד אוועק. נאר אויף מארגען האב איך זי ווידער געטראפען און מיר זענען אוועקגעגאנגען איבער'ן וועג וואס האט זיך געצויגען העכער אין די בערג.

— וואס מאכען אייערע עלטערען? — האב איך נישט אויסגעהאלטען און זי געפרעגט.

זי האט מיך אומעטיג אנגעקוקט און גענומען רעדען אפענהארציג, אז זי האט זיי אנגעטון א סך צרות און איז אליין אויך נישט גליקליך. איהר מאן איז א קרבן פון פינסטערער שנאה און ווילדען כעס, וואס ער טראגט צו איהר פאלק. נאר זי בעדויערט איהם, ווי זי בעדויערט איהרע עלטערען און זיך אליין.

אין די דאזיגע ווערטער האב איך דערקענט די שטילע סאניא, וואס פלעגט תמיד רעדען מיט ליבע וועגען אלץ און אלעמען.

ער איז שלעכט צו איהר און בעליידיגט זי אפט. כמעט אלע טאג קומען פאר אין הויז קריגערייען און זי האט נישט קיין כח איהם צו פערלאזען. די לעצטע צייט טרינקט ער א סך און שפילט אין קארטען. איין יאהר האבען זיי געלעבט גוט און דערנאך האט ער פלוצים ארויסגעוויזען זיין האס און זי גענומען פייניגען. זי איז שוין דא אין די בערג באלד דריי חדשים. עטליכע מאל האט זי איהם געשריבען, אז ער זאל כאטש אויף איין טאג קומען צו איהר אין די בערג, איהר האט זיך געדוכט, ווען ער וואלט נאר קומען, וואלטען זיי זיך עפעס אנדערש פערשטאנען איינער דעם אנדערען און דאס לעבען זייערס וואלט געווארען ווידער גוט און שטיל. ווי אין אנפאנג פון זייער בעגעגעניש. דא איז דאך אזויפיל זון און אזויפיל שיינענד־גאלדען ליכט, אזויפיל פארביגקייט; און די בוימער און די צווייגען אויף זיי, בויגען זיך אונטער דער שווערער משא פון פרוכטען, און די מענשען ארום, ארבייטענדיג אין די פעלדער, זענען זארגלאז און פרעהליך.

נאר ער האט אפילו נישט געענטפערט.

אזוי האט זי צו מיר גערעדט.

איך האב זי נישט געקאנט טרייסטען און מיר זענען געגאנגען ווייטער און געשוויגען.

דערנאך איז געקומען דער אסיען און מיר האבען צוזאמען פערלאזען דעם זומער־פלאץ.

אויפ'ן וועג האט זי זיך זעהר געאיילט און מיט א נייער קראפט האט אויפגעפלאקערט אנ'אומעט און אנ'אומרוהיגקייט אין איהר נשמה. די פרוי

יודישע פערוויילונגען אין מיטעלאלטער

דער שפיל אין גמטריאות און פסוקים. — דאס פערשטעלען זיך לכבוד פורים. — רעטענישען און שאך. — די רבנים נעגען אזארט-שפילען. — דער קארטען-שפיל פערשפרייט זיך שטארק צווישען יודען. — א ליידענשאפטליכער קארטען-שפילער, וואס שרייבט אן א בוך געגען קארטען-שפיל.—דער קאמף מיט'ן קארטענשפיל. — א יודישע פרנסה.

צו די צייט-פערטרייבען, מיט וועלכע יודען אין מיטעלאלטער האבען זיך פערנומען, געהערען די שפילען אין גמטריאות (ד. ה. וויפיל די אותיות פון א וועלכען נישט איז ווארט בעטרעפען) און דער שפיל אין פסוקים. בעזונדערס פערשפרייט איז געווען דער לעצטער צווישען קינדער. בעשטאנען איז ער אין דעם, וואס איינער פלעגט זאגען א פסוק און דער אנדערער, וואס איז געשטאנען ביי איהם האט געמוזט זאגען א צווייטען פסוק, וואס האט זיך אנגעהויבען מיט'ן זעלביגען ווארט, מיט וועלכער דער פריהערדיגער פסוק האט זיך פערענדיגט; נאכדעם פלעגט זאגען דער דריטער און דער פירטער א.א.וו. אויך פלעגט מען שפילען אין „סמך און פיי”: איין יונגעל פלעגט זיך אויסקלייבען דעם „סמך”, דער אנדערער דעם „פיי” און נאכדעם פלעגען פון א געוויסער פרשה אין חומש אויסגעציילט ווערען אלע „סמכין” און „פייען” און מנצח געווען האט דער יונגעל, וועמענס אות עס איז געווען אין דער פרשה אין א גרעסערער צאהל.

זעהר בעליבט ביי די קינדער איז געווען דער שפיל אין מלמדים, ווען איינער פון די קינדער האט זיך פערשטעלט פאר א מלמד און האט נאכגעמאכט אלע תנועות און ווערטלעך פון זיין רבי'ן; און איינמאל אין יאהר — אום פורים — פלעגען די גרויסע אויך זיך אפגעבען דעם שפיל. דעמאלט האט מען אויסגעקליבען יונגעליים און אפטמאל אויך מיטעליאהריגע מענשען, וואס האבען פערמאגט א שארפען צינגעל און פעהיגקייטען און זיי האבען זיך איבערגעטאן פאר רבנים און זיי האבען געמאכט קאטאוועס פון אלץ אין דער וועלט; אין דעם פורים-אווענד האט מען קיין פאראיבעל נישט געהאט אויף זיי אפילו פאר רייד און וויצען, וואס אין אנדערע צייטען וואלט מען זיי דערפאר בלי-ספק אריינגעלייגט אין חרם און בעשטראפט מיט הארבע געפעהרליכע שטראפען.

ספעציעל זענען פאר די פורים דיגע פארשטעלונגען געשריבען געווארען ביכלעך. הויפטזעכליך האבען זיך די געשריבענע שטיק געדרעהט ארום דער נאכמאכונג פון גמרא-פלפול און אויך פון די תפילות ווי די פורים-שפיק „די פורים-מסכתא” און דער „סדר פאר שיכורים”.

אבער די פערשפרייטעסטע פון די שכל'דיגע שפילען צווישען יודען איז געווען דאס שפיל אין רעטענישען צו וועלכע יודען האבען זיך שוין פון שטענדיג אן בעצויגען מיט א בעזונדערער ליבשאפט. דער אינהאלט פון די רעטענישען איז צום גרעסטען טייל געווען אזעלכער, וואס האט געהאט א שייכות צו ענינים פון לערנען און א סך חידות זענען געווען צוזאמענגעשטעלט אין גראמען.

דער שאך שפיל איז שוין אין 12-טען יאהרהונדערט געווען זעהר פערברייטעט צווישען יודען און אין אנהויב איז ער געווען א שפיל, וואס נאר פרויען האבען זיך מיט איהם פערנומען. איינציגע רבנים האבען געקעמפט געגען דעם שאך שפיל און די סיבה דערפון איז געווען די, וואס א סך יודען האבען פערוואנדעלט דעם דאזיגען שפיל אין אן אזארט שפיל, אין א מקור פון פרנסה. און דאס האט מאקע געווירקט, און מען האט אויפגעהערט צו שפילען אין שאך אויף געלד. אין 17-טען יאהרהונדערט (אין דער צייט ווען דער שאך האט זיך בעזונדערס פערשפרייט) האבען זיך פון פערשידענע זייטען אנגעהויבען צו הערען טענות, אז „מען פערשווענדט אומזיסט די צייט” און די טענות האבען טאקי געהאט א יסוד אונטער זיך, ווייל עס זענען געווען א סך יודען, וואס האבען אפגעגעבען זייער גאנצע ענערגיע און זייער גאנצע צייט דעם שפיל אבער נישט-געקוקט אויף דעם איז ער ביים רוב יודען שטענדיג געווען בעליבט ווייל ער האט קיינמאל נישט געבראכט צו קיין שלעכטע רעזולטאטען ווי אנדערע שפילען. א סך פלעגען אפילו לערנען זייערע קינדער שפילען שאך, כדי זיי זאלען נישט שפילען אין קארטען אדער אין אנדערע אזארט-שפילען, און צווישען יודען זענען שטענדיג געווען בעדייטענדע שאך-שפילער, וועלכע האבען זיך אויסגעצייכענט אין דעם שפיל.

די רבנים האבען זיך שטארק געשטעלט געגען די שפילען, וואס הענגען אפ פון צופאל. דער שפיל אין „ווערפלען”, דער פערשפרייטעסטער אזארט-שפיל פון יענער צייט, איז געווען שטארק פערהאסט ביי די חכמים און דאס געלד וואס דער ווערפעל שפיל האט געוואונען איז פערעכענט געווען פאר גזילה געלד. אבער טראץ דעם איז דער שפיל דאך געווען זעהר פערשפרייט צווישען יודען, און אויך נאך א רייהע אזארט-שפילען ווי וועטען זיך, וועמענס טויב עס וועט העכער און גיכער פליהען, דאס ווארפען גורל א.א.וו.

אין 16-טען יאהר-הונדערט, ווען דער קארטען-שפיל איז בעקאנט געווארען אין אייראפע, האט ער גלייך אויך באלד פערנומען אן ארט צווישען יודען און די ליידענשאפט צום קארטען-שפיל האט זיך אזוי פערשפרייט, אז אין זיין נעץ זענען אריינגעפאלען נישט נאר פשוט'ע נארישע מענשען, נאר אפילו גרויסע און געבילדעטע לייט פלעגען פערברענגען טעג און נעכט אין דעם.

אזוי ווייסען מיר פון דעם רעדנער און חכם ר' יהודה אריה פון מארענא, אז ער איז געווען א ליידענשאפטליכער קארטען-שפילער זיין גאנצען לעבען. ער האט אפילו גאנץ גוט געוואוסט, וואס פאר א מיאוסע זאך דאס איז זיך איינצולאזען אין דעם און ער האט אפילו אנגעשריבען א ספר געגען קארטען-שפיל מיט'ן נאמען „סור מרע” (קעהר זיך אפ פון שלעכטס). דער ספר האט געהאט גרויס ערפאלג און איז איבערזעצט געווארען אין מעהרערע שפראכען, אבער געהאלפען האט ער אפשר אנדערע זיך אפצוגעוואוינען פון דעם אזארט שפיל אבער נישט דעם מחבר אליין..

אין דער צייט, ווען דער קארטען שפיל האט זיך גאר געוואלטיג פערשפרייט און עס איז שוין נישט געווען כמעט קיין איין יודישע משפחה, אין וועלכער עס זאל נישט זיין איינער אדער מעהרערע פערברענטע קארטען שפילער. האבען די רבנים מחרים געווען יעדען, ווער עס וועט זיך צורירען צו קארטען און גוזר געווען, אז יעדער קארטען-שפילער זאל בעגראבען ווערען קבורת חמור. אבער דעמאלט איז דער קלוגער ר' יהודה אריה אויפגעשטאנען געגען דעם רבנישען חרם און מיט גרויסער למדנות האט ער געזוכט צו בעווייזען, אז זייער חרם האט קיין גרונד נישט אונטער זיך.

אבער דער קאמף געגען דעם קארטען-שפיל האט אלץ נישט אויפגעהערט. א סך רבנים האבען ארויסגעלאזט ספעציעלע תקנות, ווי צו בעקעמפען די דאזיגע מגפה, וועלכע האט געפאדערט א סך קרבנות, און אונטערן איינדרוק פון דעם קאמף, וואס די רבנים האבען געפיהרט, האבען מעהרערע קארטען-שפילער תשובה-געטאן און האבען פאר עדות און אפטמאל אויך מיט זייער אונטערשריפט גוזר געווען מעהר נישט אריינצונעהמען אין האנד א קארט דרשנים זענען ארומגעפאהרען איבער די שטעדט און האבען טיילמאלס אן אנ'ערנסטען טאן, טיילמאלס מיט וויצלען זיך און אפלאכען גערעדט געגען קארטען-שפיל און געגען די מענשען, וואס ליידיגען אויס אין שפיל ביים אנדערען די קעשענעס.

עס האבען זיך בעוויזען א סך שירים, אין וועלכע עס זענען בעשריבען געווארען די טרויעריגע רעזולטאטען, וועלכע קומען ארויס פון קארטען-שפיל, און האבען געווארענט זייערע זיהן זיי זאלען נישט אריינפאלען אין דער נעץ. דער רמבם זאגט זיין זוהן וועגען קארטען-שפיל, אז דאס איז א שפיל „וואו א מענש ווערט אן זיין געלד, זיין כבוד און זיינע טעג, און אויב ער געווינט אפילו — ווערט ער נאר שפיליעבס”. דער „ר' בן הראש” זאגט אן זיינע זיהן, זיי זאלען „נישט שפילען אין געלד, ווייל דאס איז אנ'ענין פאר גזלנים”. און נאך עמיק זאגט אן זיינע קינדער, זיי זאלען שפילען מעהר נישט ווי יום-טוב און די פרויענצימער אויך אום ראש-חודש, און אפילו אין די דאזיגע טעג זאל מען אויך נישט שפילען אין געלד, נאר אין שפייזען און אין גייער.

אבער די אלע מיטלען האבען קנאפ וואס געהאלפען, און מיר האבען ידיעות, אז אין יאהר 1520 איז אין איינער פון די ריין שטעדט געווען א שמש, וואס זיין גאנצער געשעפט איז געווען צו צייכענען און צו בעמאהלען קארטען. און זיין איידעם האט אנגעגעבען דעם מאגיסטראט א קלאגע אויף אנ'אנדער יודען, וואס ברענגט אריין אין דער שטאדט קארטען פון אנדערע ערטער, און דורכדעם מאכט ער איהם קאנקורענץ.

דר. ל. מארניק.

אכטונג, דאמען און הערען!
כ'מאך בעקאנט אלע דאמען און הערען, אז צוליב די קאנקורענץ האב איך
רעדוצירט די פרייזען!
און עמפעהל אין א גרויסען אויסוואהל ווערליכע אין- און אויסלענדישע
פערפומעריע-ארטיקלען
פון די בעריהמטעסטע פירמעס, ווי:
Cotti, Houbigan, Guerlain, Violett, Dralle און אנדערע
די ג. קונדשאפט ווערט געבעטען צו בעזוכען מיך און זיך איבערצייגען
בעמ.: פאר רעעלע סחורה ווערט גאראנטירט!
אנגראסיסטען בעקומען ראבאט! מיט אכטונג
Perfumerja: Drukier, Zawadzka 11.

האט זיך זעהר פערלוירען און זיך דערפיהלט געפאלען.

מיר זענען ארויס פון באהן און צוגעקומען צו א טראמוואי, וואס איז באלד אנגעקומען. סאניא האט זיך אוועקגעשטעלט אויף דער פלאטפארמע, געפיהלט ווי עס שטיקט זי, און געזוכט, אז דער אטעם ווינט זאל מיט זיין קאלטקייט איהר אטעמען אין פנים. דער טאג איז געווען א כמארנער און עס האט אנגעהויבען זיך צו-רוקען דער פארנאכט. ווען דער טראמוואי איז צופעליג לענגער שטעהן געבליבען ערגעץ אויף די סטאנציעס, איז זי געווארען אויסער זיך. איהר האט זיך געוואלט וואס גיכער שוין זיין אין דער היים, אום צו זעהן יענעם אומעטע, וואס האט אויף איהר געווארט, זיך בעהאלטענדיג אין די פינסטערע ווינקלען פון איהרע צימערען.

ווען מיר זענען צוגעגאנגען צו איהר הויז, האבען מיר געטראפען עפעס א מענשען, א פערזעהעניש, מיט א הויקער. זי האט א ציטער געטאן און געזאגט, אז דאס איז א שלעכטער סימן. און זיך בעלאזט געהן גיך אין הויז אריין.

די טיר האט אונז געעפענט א בעקאנטער סטודענט, וואס האט געהאט ביי איהר א צימער.

— מיין מאן איז אין הויז? — האט זי געפרעגט ביי איהם און זיך גענומען ארומקוקען אין דער שטוב, ווי זי וואלט איצט דאס ערשטע מאל דא געווען.

— איך האב איהם נישט געזעהן די לעצטע טעג, — האט געענטפערט דער סטודענט, און צוריק אריין אין זיין צימער.

סאניא איז בלאס געווארען און שטיל געזאגט:

— וואס דען, שלעפט זיך ארום.

דערנאך האט זי מיך אריינגעפיהרט אין איהר צימער. זי האט מיט אמאל דערפיהלט א מידישע דערשלאגענקייט, הינטער וועלכער עס האט זיך שוין געשווארצט א טויטער אפיצן-אווענד.

איך האב אויף איהר געקוקט מיט דערשראקענע אויגען. זי איז געזעסען ווי א צום טויט-פער'משפט'ע, מיט א מאדנער בלאסקייט אויף איהר חנ'עוודיגען פנים, און לסדר געביסען זיך די ליפען, אויפציטערנדיג צייטענווייז מיט איהר שלאנקען קערפער, ווי אין א פיבער.

נאר וועלענדיג מיר ווייזען, אז זי איז רוהיג, האט זי גענומען מיר דערצעהלען ווי גוט זי האט פערבראכט די ערשטע צייט אין די בערג. אבער א ווייליע שפעטער האט זי ווידער גענומען רעדען וועגען איהר מאן. דערמאנט דעם ערשטען יאהר פון איהר צוזאמענלעבען מיט איהם ווי פיל גוטסקייט איז געווען אין איהם. ער איז שטענדיג, דאכט זיך, געווען פול מיט ליבע צו די אונטערדריקטע, אלעמען גערופען צום קאמף געגען דאס שלעכטס. מיט זיינע רעדעס אויף די אומלעגאלע פערזאמלונגען פלעגט ער אנצינדען די צוהערער. ווי ליב זי האט איהם דאן געהאט. נאר איינמאל האט זי פלוצים דערזעהן וואס ער איז. ער האט געשפילט מיט'ן סטודענט אין קארטען. זי האט זיך געפונען אין צווייטען צימער. מיט אמאל האט זי דערהערט א שארפען אויסגעשריי פון איהר מאן — זי איז אריין צו זיי.

די קארטען זענען געווען צעווארפען איבער דער טאבלאנע און ער, מיט אנ'אויסגעקרימטען פנים, האט געשריגען אויפ'ן סטודענט, וועלכער האט פאר אויפרעגונג נישט געקאנט ארויסרעדען קיין ווארט.

— מיר קענען אייערע קונצען. א'ן אלץ מוזט איהר דרעהען — שאכער-מאכער. פארוואס האט איהר אריינגעקוקט אין מיינע קארטען?

זי האט איהם געפרובט בערוהיגען. ער איז פון זינען אראפ. וואס איז מיט איהם? עס איז דאך אזוי ווי צווישען קינדער.

נאר ער האט זיך געקאכט, איהר בעווארפען מיט אומזיסטע בעשולדיגונגען און צום סוף א האק געטון מיט דער טיר און איז אוועק. דאס איז געווען דער ערשטער סקאנדאל.

און איצט האט זי צו מיר געזאגט:

— קומט, לאמיר איהם געהן זוכען

מיר זענען ארויס אין גאס. דער נאסער, שווארצער אווענד האט זיך איינגעצויגען אין אונז און געמאכט פיהלען נאך וועהטאגדיגער די עלענדקייט. ערי בערגעהענדיג אנ'אייזערנעם בריק, האט זי זיך אפגעשטעלט ביי די פארענטשעס און זיך פערקוקט, ווי עס לויפען אין דער ווייטקייט מוטנע, רוישיגע כוואליעס. איך האב זי א ציה געטון אויף צוריק און מיר זענען אוועק ווייטער.

מיר זענען געווען ביי איינציגע פון זיינע חברים און צום סוף געפונען איהם אין קאפע, וואו די סטודענטען און פאליטישע אמיגראנטען פלעגען געווענליך שפילען אין קארטען.

דערזעהענדיג זי, זענען זיינע אויגען געווארען ביז, און איינהאלטענדיג זיך האט ער געפרעגט:

— ביזט שוין געקומען?

זי האט איהם אפגערופען אן א זייט און גערעדט צו איהם לאשטשענדע ווערטער. גערופען אהיים און דערצעהלט ווי זי האט געבענקט נאך איהם און אז זי דארף איצט רוהיג לערנען, אנדערש וועלען זיי קיינמאל זיך נישט ארויסרייסען פון זייער נויט.

ער איז געווארען נערוועז:

— לאז מיך צורוה.

ער איז צוריקגעגאנגען צום קארטען-טישעל.

א פאר מינוט איז סאניא געבליבען ווי א פערשטיינערטע אויף איהר ארט, קוקענדיג מיט גרויסע, אפענע אויגען ארום. דערנאך איז זי ווי א שאטען ארויס פון קאפע און איך נאך איהר.

— וואו ווילסט איהר איצט געהן? — האב איך זי געפרעגט.

זי האט גארנישט געענטפערט און איז אוועק מיט דער גאס. איך בין איהר נאכגעגאנגען. דער ווינט האט זיך א יאג געטון, ווארפענדיג אויף אונז געלע טויטע בלעטער און דורכדרינגענדיג מיט קעלט אונזערע קערפערס.

ביז איהר הויז האב איך זיך מיט איהר שווייגענדיג געזעגענט און האב בעשלאסען מארגען זיין ביי איהר ווידער.

נאר אויף מארגען האב איך זי פלוצים געטראפען אין גאס. זי האט זיך זעהר דערפרעהט מיט מיר און געזאגט, אז זי געהט איצט צו איהרע עלטערן.

זי האט אויסגעזעהן צו זיין רוהיג און גוט געשטימט. וועגען איהר מאן האט זי גארנישט דערמאנט אפילו און נאר גערעדט וועגען איהר פאטער און אז זי וועט נאך אויסקויפען איהר זינד געגען איהם.

מיר האבען זיך דערנעהנטערט צו דער אזערע, וואו איהרע עלטערן האבען געוואוינט.

— נו, זייט מיר געזונד, — האט זי געזאגט, און טרויעריג געשמייכלט.

איהר פאטער האט איהר ארויסגעטריבען.

זי האט גארנישט געענטפערט און זיך מעהר צו קיינעם נישט אומגעקעהרט,

שפעט אין אווענד האבען א פאר סטודענטען ביי דער אזערע בעמערקט ווי א יונגע פרוי האט זיך אריינגעווארפען פון בריק אין וואסער. מען האט געמאכט א טומעל און ערשט נאך האלבע נאכט האט מען געפונען איהר קערפער.

דאס איז געווען סאניא.

„די שווארצע כריזאנטעמע“.

עקזאטישער ראמאן.

(25

ענטקעגען דעם דאקטאר לעווי און דער פרינצעסין איז ארויס דער אלטישקער פיער קונא, פארבעטנדיג די געסט אויף די געסט אויף דער ווערענדע.

דער דאקטאר האט זיך מיט איהם ש על פארשטענדיגט, און דער בעל אכסניא האט זיי אריינגעלאזט אין א גרויסען סאלאן, וואס די פענסטער זיינע זענען ארויס אין א גארטען.

— דא איז דאך הערליך! — האט כריזאנטא אויסגערופען.

— איך בין גליקליך מיט דיר דא אליין צו פארבלייבען!

— האט דער דאקי'אר אנגעהויבען — מיר דארפען זיך נאך ווענען א סך זאכען אדורכ'ערען.

כריזאנטא האט זיך איהם אוועקגעזעצט אויף די קניע, ווי א קליין קינד, און ארומגעשלענגעלט זיין האלז מיט איהרע קליינע צארטע הענטלעך.

— ווייסט, מיין טייערער — האט זי געזאגט — איך וואלט איצט אזוי-אט געוואלט שטארבען לעב'ן דיר. מיך שרעקט אזוי, וואס מארגען — אזוי שנעל — וועט פארקומען דער פערפלוכטער קאמף..

— לאמיר וועגען דעם נישט טראכטען, טייערע כריזאנטא. אונז שטעהט נאך פאר א וואונדערבאר שען לעבען!

— יא, מיין טייערער! לע'ם א מענשען, וואס מען האט ליב מאלט זיך דאס לעבען גאר אנדערש! איך בין נאך קיינמאל נישט געווען אזוי גליקליך! די אלע מיינע פלירטען אין טאקיא צוזאמענגענומען, זענען נישט ווערט איין-איינציגע שעה, וואס איך פארברענג מיט דיר!

— דו ביזט גליקליך, כ'ריזאנטא? און איך האב דיך נישט דערעסען? — האט דער דאקטאר איבערגעפרעגט קושענדיג זי.

אנשטאט אנ'צנטפער, האט זיך כריזאנטא האסטיג צוגעטוליעט צו זיין ברוסט, און זיך צורעדט:

— פארשטעהסט זיך, אז נישט... קיין מאל נישט.. קיין מאל נישט... איך וויל זיך מיט דיר נישט צושיידען... דו ביזט דאך דער ערשטער, וועלכען איך האב אזוי ליב.

— נו, און די פלירטען?

— לאז אפ דאס פארגאנגענע. איך וויל עס גארנישט דערמאהנע. דיר געהערט מיין געגענווארט און צוקונפט..

— און די פלירטען פון דער צוקונפט...

— איך טראכט נישט וועגען זיי. איצט הויב איך זיך אן צו איבערצייגען, אז אויך אין דער צוקונפט וועלען זיי מיך נישט אינטערעסירען.

— געדענקסט, האסט מיר גערעדט און דערצעהלט וועגען דיינע אנשויאונגען אויף נשמה און קערפער. ווייס זשע, אז איך וועל קיינמאל דערויף נישט איינגעהן. כל זמן דו ביזט מיינע ביזט עס אינגאנצען, אונטיילבאר. אנדערש פערשטעה איך עס נישט!

— איך זאג דיר צו, פערשטעהסט זיך, שטרעבען צו אזא אידעאל, וועלכען דו האסט געשטעלט וועגען א געליבטער פרוי! פערשטעהסט אבער, אז א פרוי, אויב זי רעדט מיט דיר פולשטענדיג אויפריכטיג, וועט קיין מאל און בשום אופן נישט גאראנטירען פאר זיך.

— אין א זינד געגען דעם ווילען איז שוין שטענדיג דא א חלק פון פערגעבינג נאר מיר גופא איז שוין וויכטיג דאס שטרעבען דיינס צום ציל, וואס איך האב דיר אנגעמערקט.

כריזאנטא האט געשמייכעלט.

— איך רעד איצט זעהר ערנסט. דו ביזט מיר אזוי ליב און טייער, אז פאר מיר איז עס א זעהר וויכטיגע פראגע.

— און דו צווייפעלסט אין מיין ערליכקייט און אויפריכטיגקייט?

— א, גיי! איך האב נאר מורא פאר מיין גליק, טייערע כריזאנטא!

— ווי זאל איך דיר שווערען! — האט די פרינצעסין ווי-דער שפאסיג א פרעג געטין — אין מיינע געטער גלויבסטו נישט, און דיינע קאן איך נישט!

— מען דארף נישט קיין שבועות. גיב מיר א ווארט פון אנ'ארענטליכער פרוי. דאס איז מיר וויכטיגער פאר'ן שווערען.

כריזאנטא האט ארויסגעלעגט ביידע הענד אויפ'ן דאקטאר'ס פלייצעס, און דורכדרינגליך אריינגעקוקט איהם אין די אויגען.

— קוק, קוק אין דער נשמה מיינער! דער שפיגעל פון דעם מענשענס נשמה זענען דאך די אויגען... קוק אין מיינע אויגען. זיי נארען דיך נישט. א, ווען איך קאן עפענען מיין ברוסט, וו לסטו אפשר בעקאנט איבערלייענען אין מיין הא ץ דעם גאנצען אמת!.. דו וואלסט דאן מיר אפשר מ הר געגלויבט, ווי דיין גאט!..

— לעסטער נישט, טייערע כריזאנטא, דו קאנסט דאך נישט מיין גאט.

כריזאנטא האט נאך אלץ מיט ליבשאפט און איבערגעבענהייט געקוקט אויפ'ן דאקטאר לעווי, וועלכער האט זיך, ווייזט אויס, ביסלעכווייז בערוהיגט.

זיי האבען אויסגעצייכענט פערבראכט די צייט.

אפעסענדיג אויף דער ווערענדע, זענען זיי ארויס אין גארטען, וואו קיינער האט זיי נישט געזעהן. זיי האבען געשטיפט, ווי די קינדער. ס'איז זיי געווען אזוי פרעהליך אויף דער נשמה, אז קוקענדיג אויף זיי, וואלט קיינער נישט בעקאנט זאגען — זיי שטעהען פאר א פאטאלער געשעהעניש,

אין אזא שטימונג האבען זיי שוין פערבראכט ביז'ן שלאפען געהן.

11.
ערב דעם דועל.

כריזאנטא איז געשלאפען מיט א פעסטען שלאף. איהר יונגער קערפער האט זיך פולשטענדיג איבערגעגעבען צו דעם גליקליכען פערגעסען-זיך, וואס דער שלאף ענטהאלט.

איהר ברוסט האט שטיל געאטעמט, און דער האלב-אפענער מויל האט ארויסגעוויזען דעם שנור פערלדיגע ציינער.

דער דאקטאר האט זיך אויפגעכאפט, און מיט א שמייכעל פול מיט צארטער ליבשאפט בעטראכט די שלאפענדיגע כריזאנטא.

— גאט מיינער! — האט ער א טראכט געטון — אט שלאפט זי, און מארגען אין דער צייט.. ווער ווייסט..

— ס'איז שוין זיבען א זייגער! האט ער זיך א כאפ געטון, און זיך אויפגעזעצט אויפ'ן בעט.

כריזאנטא האט, נישט עפענדיג די אויגען, עפיס געשעפטשעט.

— טייערע מיינע, מען דארף זיך שוין אנטון!

די פרינצעסין האט דערשראקען אויפגעעפענט די אויגען, ווי נישט פערשטעהענדיג, וואס עס קומט פאר, און וואו זי איז.

— וואס?.. שוין? — האט זי פערצווייפעלט אויסגערופען — שוין יעצט וועלען מיר זיך צושיידען?!

כריזאנטא האט זיך אויפגעזעצט, און טרויעריג געקוקט אויף איהר געליבטען, וועלכער איז איצט געשטאנען ביים אלט-פרענקישען שפיגעל.

— יא, ליבע מיינע, ס'איז אנגעקומען די שעה פון שיידונג!

— עס טוט אזוי וועה! — האט זי זיך אפגערופען, און איה'ע אויגען האבען זיך בעגאסען מיט טרעהרען.

דער דאקטאר האט זיך שווייגענדיג אנגעטון, בעמיהענדיג זיך נישט צו זעהן כריזאנטאס טרעהרען.

ווען ער איז געווען פערטיג מיט זיך, איז כריזאנטא צוגעלאפען צו איהם, און זייערע ליפען האבען זיך בעהאפטען אין א לייזענשאפטליכען קיש, איבערגעריסען דורך א פיינליכען שלוכצען

דער דאקטאר לעווי האט פערקוועטשט מיט די ציינער.

ס'איז שוין געווען האלב אכט א זייגער, און דער אויטא האט אונטען געווארט.

— אלענפאלס, טייערע מיינע, זאלסטו זיך נישט בשום אופן ריהרען פון דאנען. איך רעכען אין א שעה ארום דא צוריק צו זיין! — האט דער דאקטאר געזאגט זעגענדיג זיך מיט כריזאנטא'ן.

ווען די פרינצעסין איז אליין געבליבען, האט זי א לאנגע צייט נישט געקומען צו זיך. איהר מח האט ווי אויפגעהערט צו ארבייטען. דער פארשטעהענדער דועל, האט זיך איהר אויסגעוויזען, נעהמט ביי איהר אפ אלע האפנונגען, פריידען — אלעס-ריגע. זי האט געפיהלט, אז מיט אלע פערים פון דער נשמה איהרער איז זי פערבונדען מיט איהר געליבטען. דאס לעבען אהן איהם איז פאר איהר געווען דאסזעלבע, ווי דער טויט...

דער זייגער האט אויסגעקלונגען דרייפערטעל אכט.

כריזאנטא האט זיך, ווי פון א שווערען קאשמאר אויפגעכאפט.

— ניין, איך קאן דא נישט בלייבען זיצען, ווען מען שיסט אין איהם, און ווען — מען הרג'עט איהם אפשר!

זי האט זיך אנגעהויבען שנעל אנצוטון. זי האט אפילו נישט צו-רעכט געמאכט די פריזור, און אזוי, אויף דער גיך אנגעטון, מיט א שירעם אין האנד איז זי א-ויס פון האטעל.

אין דרויסען איז געווען ליכטיג

דער פריהמארגענדיגער פריהלינגס-אראמאט פון די בוימער האט איבערפולט די לופט. כריזאנטא האט געאטעמט מיט דער פולער ברוסט, און גאר דאס הארץ, דאס אומגליקליכע פרויען-הארץ האט געצאפלט אין אומרוהיגער דערווארטונג. די פרינצעסין איז נישט געגאנגען, נאר ממש געלאפען, נישט אפגעבענדיג זיך קיין חשבון, וואוהין און צו וואס זי לויפט,

עס האט איהר ארומגענומען א הייסער פערלאנג תפלה צו טון, בעטען ביי די געטער — ביי איהרע געטער און ביי זיין גאט... און זי האט פערק ענערט דעם שריט.

פלוצים האט זיך דערהערט א טיפען פון א פערד.

כריזאנטא האט זיך אפגעשטעלט..

זי האט זיך דערמאהנט אין דעם דאקטארס ווארענונג, אז זי זאל נישט ארויס פון האטעל, ביז ער וועט צוריקקומען.

האט זי זיך א יאג געטון אויף צוריק.

דאס טיפען פון פערד האט זיך געהערט אלץ שטארקער און נעהענטער.

פון דערוויטענס האט זי דערזעהן דעם סילועט פון א רייטער. אבער אט איז שוין דאס טירעל פון האטעל. זי איז שנעל אריינגעלאפען אין קארידאר.

א מינוט שפעטער האט זיך אדורכגעטראגען דער רייטער.

כריזאנטא האט דורך א שויב פון דער ווערענדע געזעהן ווי דער רייטער האט זיך פערדעכטיג ארומגעקוקט אויפ'ן האטעל.

זי האט אין איהם דערקענט יאמאטא'ן.

12.
דער אורטייל פון גורל.

די פריהמארגען זון האט בעגילדערט די פרעכטיגע בולווארבוימער.

דער אויטא האט זיך בליק-שנעל געיאגט איבער די פרייע שאסיי-וועגען, און אט איז שוין דער דאקטאר לעווי צוזאמען מיט א דאקטאר-מעדיצין צוגעפאהרען צום ארט, וואו עס האט אויף איהם געווארט א גרופע מענשען.

— איהר זעהט, מיינע הערען, איך בין פינקטליך! — האט זיך צו די סעקונדאנטען געווענדעט דער דאקטאר לעווי ווייזענדיג אויפ'ן זייגער.

ס'איז געווען צעהן מינוט פאר אכט.

אין א ווייל שפעטער איז צוגעפאהרען א קארעטע, פון וועלכער עס זענען ארויס דער פרינץ קאמאטסו און זיין סעקונדאנט דער וויקאנט יאקא

דער דאקטאר האט זיך קאלט, נאר איידעל פערגויבט פאר די אנגעקומענע.

די סעקונדאנטען האבען זיך אויך בעגריסט, און אנגעהויבען ארומצורעדען די פרטים פון דועל.

דער פרינץ איז געווען אנגעטון אין א פראק. אויף זיין ברוסט איז געהאנגען דער קעניגליכער כריזאנט ארדען. זיין פנים איז געווען בלאס, קאנטיג, פון דער נישט-געשלאפענער נאכט.

די סעקונדאנטען האבען זיך גענומען אויסצומעסטען דעם שטח אפצייהלענדיג דרייסיג שריט, האבען זיי פון ביידע זייטען אריינגעשטעקט אין דער ערד פלעקלעך, וואס האט בעדייט דעם באריער.

דער מארקיז, וועלכער האט אפט אסיסטירט ביי דועלען, האט א פאטש געטון אין די הענד, אויסרופענדיג:

— מיינע הערען, אויף די ערטער!

מען האט קאנטראלירט די פיסטאלעטען און די קוילען!

שווייגענדיג איז דער מארקיז און דער וויקאנט צוגעגאנגען צו די דועליאנטען און איבערגעגעבען יעדערען א פיסטאלעט.

דער מארקיז האט ווידער א פאטש געטון אין די הענד.

דאס איז געווען א צייכען אויף צוגרייטען זיך צום שאס.

ס'איז ענטשטאנען א שטילע פויזע, בעת וועלכער די סעקונדאנטען האבען זיך אד רכגעווארפען מיט עטליכע ווערטער.

— מיינע הערען, איך וועל באלד ציילען „דריי“ און איידער איך וועל ארויסזאגען „דריי“ בעט איך נישט צו שיסען!

— איינס. . צוויי...

פלוצים האט זיך דערהערט א שאס.

(פארטזעצונג קומט)

הומאר סאטירע

קומט ארונטער!..

שוישפילער (וועלכער שפילט שעקספירס דראמע: „ריטשארד דער דריטער“ שרייט אויס אין דעם בעריהמטען מאנאלאג): א פערד גיט מיר, א פערד א-הער, א האלב קעניגרייך פאר א פערד!

א שטימע פון דער גאלעריי: ווער אנ'אייזעל אפשר אויך זיין גוט?

שוישפילער: גאנץ געוויס. ביטע, קומט ארונטער!

אין בוכהאנדלונג.

קונה: מיין הער! איהר האט מיר פערקויפט א בוך „וואס אזוינס איז ראדיא? אבער דער מחבר אליין האט דאך קיין אהנונג נישט אין ראדיא.

בוכהענדלער: איז וואס זשע ווילט איהר, דער מחבר פרעגט דאך טאקע „וואס אזוינס איז ראדיא“?

אין קאכאנובקע.

גאסט (ווייזט אן אויף א פאציענט) — ווער איז אט דער?

בעאמטער: דער מאן דא איז משוגע געווארען, ווען זיין געליבטע האט חתונה געהאט מיט א צווייטע יונגענמאן.

גאסט (ווייזט אן אויף א צווייטען פאציענט): און ווער איז דארט?

בעאמטער: דער איז דער צווייטער יונגערמאן, וועלכער עס האט חתונה געהאט מיט רעם ערשטענס געליבטע.

א שטאך...

ריכטער. — איהר מוזט מיר אייער ווארט געבען, אז איהר וועט מעהר נישט קומען אין א געזעלשאפט פון לומפען.

אנגעקלאגטער. — איך גיב אייך מיין ווארט, אז מעהר וועט איהר מיך דא נישט זעהן.

נישט נייגעריג.

— איך הער, אז דו ביסט געווארען שימעק'ס א כלה, האט ער דיר כאטש דערצעהלט, אז ער האט ערשט נישט לאנג צוריק מ'ר געמאכט א הייראט-אנבאט און איך האב איהם אפגעזאגט?

— ניין! ער האט נאר געזאגט, אז ער איז אין זיין לעבען בעגאנגען א סך נארישקייטע, אבער איך בין נישט געווען נייגעריג אויסצוגעפינען, יעלכע,

זיין חלום.

בחור: — (צו א מיידעל) מיר האט זיך היינטיגע נאכט געחלום'ט, אז איך האב דיר געמאכט א הייראט-פארשלאג.

מיידעל: — דא ווייזט, אז ווען דו שלאפסט, האסטו מעהר שכל ווי ווען דו ביזט וואכענדיג.

דרך-ארץ...

מאטעלע איז געגאנגען מיט'ן טאטען אויף א ברית. האט מען איהם געזעצט צום טיש מיט אלע גרויסע.

מאטעלע האט זיך געלאזט וואוילגיין: ער האט גענומען א פאלקע פון א הון אין איין האנד און א שטיק שטרודעל אין דער אנדערער האנט און אנגעהויבען צו פאקען אין זיך מיט גרויס אפעטיט.

דער פאטער האט איהם גענומען מוסרן אין דער שטיל און איהם געזאגט, אז א גוטער יונגעלע ווי ער איז דארף זיך האלטען מיט דרך-ארץ ביים טיש.

— טאטשי! — האט מאטע ע געענטפערט — יענע לייט וואס האבען אויסגעטראכט דרך-ארץ האבען געמוזט פריהער אפעסען אין דער היים און זענען נישט געווען הונגעריג...

זי צינדט זיך אן.

— איך וויל פערזיכערן מיין ווייב פון פייער?

— וואס הייסט פערזיכערן א מענשען פון פייער?

— אז וואס עפעס צינדט זי זיך אן.

אלע זאלען וויסען.

ריכטער (צום אנגעקלאגטען) — דערפאר וואס איהר האט דעם ה' קאהן א געריפען „אידיאט“, מוזט איהר בעצאהלען 100 זל. זענט איהר צופרידען מ ט מיין אורטייל?

אנגעקלאגטער: — ניין! איך וועל אפעלירען.

ריכטער: — דאס וועט אייך נישט העלפען, איהר וועט ביים העכערען גערוכט אויך פארלירען.

אנגעקלאגטער: — איך ווייס, אבער דערפאר וועט אויך דאס „העכערע גערוכט“ וויסען אז ה' קאהן איז אנ'אידיאט.

ער וואלט נישט.

אפיציר: (צו א סאלדאט) ווען עס ברעכען אויס אין שטאט אומרוהען און איך בעפעהל דיר שיסען, וואס וואלסטו געטון?

סאלדאט: איך וואלט געשאסען.

אפיציר: און ווען איך הייס דיר שיסען דיינע עלטערן, וואס וואלסטו געטון?

סאלדאט: איך וואלט נישט געשאסען.

אפיציר: פארוואס?

סאלדאט: ווייל עס וואלט נישט נויטיג געווען, זיי זענען שוין ביידע פון לאנג טויט.

Kino „IMPERIAL"
זאכאַדניאַ, רוג זאוואַדזקאַ.

הײַנט און פֿאָלגענדע טעג! — הײַנט און פֿאַרגענדע טעג!

גרויסער מאָנומענטאַלער פֿילם — גרויסער מאָנומענטאַלער פֿילם

„די קעניגין אהן קרוינען"

M. MAXUDIAN, KAROL FONEL, IZABELLA ELSON

גרויסע דראַמע אין 10 אַקטען.—אין די הויפּט-ראָלן:

אויסער'ן פּראָגראַם ? ? ? אָנהויב אין נעוו. טעג 2 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג – 1 אַ זייגער. לעצטער סעאַנס—10 אין אָוונט. די קאַסע איז אָפֿן פֿון 12 אַ זייגער מיטאָג

Akuszerka

E. Sklarowa

ויעלאַנאַ 47, וו. 18
נעבורטס-הילף פּריוואַט און פֿאַר מיטגלידער פֿון דער קראַנקען-קאַסע. 306
עצות פֿאַר שוואַנגערנדע פֿרויען.

— ד״ר —

י. הערשפֿינקעל

Zawadzka 15,
telefon 11-87

— — ספּעציאַליסט פֿאַר — —
קינדער - קראַנקהייטען.
נעמט אָן אינדערהיים פֿון 8—10 פֿריה און פֿון 3—5 נאָכמיטאָג
און אין לעטשניצע „פּאַמאָץ".

זיידענשטאָפֿען

אַלערלעצטע נײַהייטען

אין אַ גרויסען אויסוואַהל און צו אַלערנידריגסטע פּרײַזען עמפּפֿעהלט

ס. ציעשעלסקי, פּעטריקאַווער 109

פּראַ"ס, 1. שטאָק, טעל. 23-68

רעעלע און גוטע בעהאַנדלונג! 906 רעע"ע און גוטע בעהאַנדלונג!

מעבעל

שלאַף- עס-צימערן און קליוב נאַפּינעטען, מעדלכען-צימערן קיך-איינריכטונגען ווי אויך איינצעלנע מעבעל-געגענשטענדע צו מעסיגע פּרײַזען און אויף בעקוועמע בעדינגונגען עמפּפֿעהלט

W. TYRKELTAUB, 5 ZAWADZKA 5 (אין הויף) 301

די מאָדערנסטע לאָמפּען

פֿאַר שפּײַזע-צימערן און קאַבינעטען קויפֿט זיך אַמבעסטען צו פֿאַבריקס פּרײַזען נור בײַ

א. י. איזנער, פּאָלודניאָווא 25

---

1 מאָל פֿאַר אַלעמאָל

מוז יעדער וויסען, אַז די גרעסטע קאָנקורענץ-פֿעהיגע פֿירמע אין לאָדז, איז נאָר די:

פּערפֿומעריע „MODERNE"

פּעטריקאַווער 17

אינהאַבער: יעקב אַסטראָמאַנילסקי

עמפּפֿעהלט די בעסטע און רעעלסטע סחורות ווי:

זייף, פּערפֿום, פּודער, אָדעקאָלאָן

און אַלע אַנדערע זעמטליכע קאָסמעטישע אַרטיקלען אויס- און אינלענדישע

היט אײַער געזונד און שעהנהייט!
קיין פֿאַלסיפיקאַטען! קומט איבערצייגט אייך!

לעטשניצע פֿון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17, טעל. 16-33.

ד״ר ראַקאָווסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	11-10 3-2, $7^1/_2$–$6^1/_2$
ד״ר רוזשאַנער	הויט- און געשלעכט-קר.	11–10, 2–1
ד״ר גאָלדשטיין-פּאַראַק	אויגען-קראַנקהייטען	2-1 8-7
ד״ר יוסטמאַן	נערווען-קראַנקהייטען	2–12
ד״ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	12-10 5-4
ד״ר פּאַפּירני	פֿרויען- און געבורטס-הילף	$1-11^1/_2$ 6-5
ד״ר קאָנמאַר	כירורגישע-קראַנקהייטען	4-3 2-1.ו
ד״ר וויינבערג	אינערע הערץ לונגען-קר.	1-11 $7-5^1/_2$
ד״ר סטופּעל	רענטגען	6-4 12-10
א. גראָדזענטשיק	צאָהן-אַרצט	7–3
נ. ראָזעס	צאָהן-אַרצט	2–9

צאָהן-מונדהיילונג, פּלאָמבירונגען, קראָנען, מאָסטען, א. אז. װ. בײַ דער לעטשניצע איז געעפֿענט געוואָרען

רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פֿון הויט-קראַנקהייטען פֿון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פֿאַר בעשטראַהלונג און דורכלײַכטונגען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, לעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. אַ קורס פֿאַר פֿעלדשער.
אָנמעלדונגען נעמען שוין אָן (שקאַרלאַטין) פֿון 4—5 נאָכמ.

די לעטשניצע איז אויך אָפֿען זונטאָג.
פּרײַזען אין דער שטאָט.

טליתים-פֿאַבריק

אויסערגעוועהנליכע פֿון וואָלענע, האַלב-וואָלענע זײַדענע טליתים פֿאַר בעקישע, ווי אויך טליתים-קטנים הורט און דעטייל! מיט אויספֿערטיגונג, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית

צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל

בײַ א. ה. ציעשינאָווסקי, קאַמיעננאַ 1.

אין צווייטען הויף, פֿאַרטער. קומט און איבערצייגט אייך! 298
בעמערקונג: ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלטע טליתים צו וואַשען.

איהר קענט זיך איבערצייגען, אַז

מעבעל

127

קויפֿט זיך אַמבעסטען און אַמביליגסטען נור בײַ

אבראַמאָוויטש, נאָוובנאַ 65

אויף ראַטעס! פֿאַר מוזמן!

אכטונג אכטונג
ה״ה פֿריזערס!

העלניש וואַסער 4.25 זל. אַ קילאָ.
בלומען-וואַסער 4.25 זל. אַ קילאָ.
ווזשעטאַל 3.50 זל. אַ קילאָ.
ראַזיר-זייף Pixin 7.80 זל. אַ קילאָ
אַלץ בעקומט איהר אַמביליגסטען נור אין דער

פּערפֿומעריע פֿון
י. דרוקער, זאַוואַדזקאַ 11

R. GRABOWIECKI, ŁÓDŹ

Piotrkowska 59, tel. 44-83 -- Egz. od 1895 r,

פֿאַבריק פֿון רייזע-קופֿערס

קאָלעקציאָן-קופֿערס און פֿערשידענע לעדער-גאַלאַנטעריע ווי טעקעס און דאַמען-טאַשען. עס ווערען אויך אָנגענומען פֿערשידענע בעשטעלונגען אויף מוסטער-קאָלעקציאָנען און ווערען אויסגעפֿערטיגט אין פֿערלויף פֿון 6 שעה גרעסערע בעשטעלונגען אין משך פֿון אַ טאָג.

רעעל! צוגענגליכע פּרייזען! ביליג!

פֿאָדערט איבעראַל

נאָר פּאַטענטירטע

פֿעלד-בעטען

פֿערזעהען מיט דער פֿאַבריקס-מאַרקע

PALMA-PATENT

פֿאַר וועלכע מיר גאַראַנטירען.

אויך שטענדיג אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל: ניקעל-בעטען, קינדער-בעטען, אַמעריקאַנקעס, קינדער-וועגעלעך, שאַטקעס און נעבעטע מאַטראַצען.

ביליגסטע פּרייזען: רעעלסטע בעהאַנדלונג! ביליגסטע פּרייזען!

לאָדז, פּולנאָצנאַ 24.

בעקאַנטמאַכונג.

די בעוואוסטע וואַרשאַווער פֿירמע א. נ. **J. KRZYPOW** האָט ערעפֿענט —:— אין —:—

לאָדז, 16 בענעדיקטאַ 16

א מעבעל-לאַגער

קויפֿט און פֿערקויפֿט אַלערליי מעבעל, דיוואַנעס, נײַ-מאַשינען, ווי אויך גאַרדעראָבען, אַנטיקען און פּעלצען, כ'קויף פּיאַנינאָס, און כ'צאָהל די העכסטע פּרייזען! קומט און איבערצייגט אייך
682

Dr. med

STUPEL

Szkolna 12

ספּעציאַליסט פֿאַר הויט, האָר און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוועכע, רענטגען-שטראַהלען און קוואַרץ-ליכט, עלעקטראָ-טעראַפּיע.
נעמט אָן פֿון 6—9 אין אָוונט, פֿרויען—12 ביז 3 נאָכמ. 873

Dr. D. FRID

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען 880
שענקעוויטש 37
טעל. 24-78 (ווינדע איז טעטיג)
נעמט אָן פֿון 9 — 11 פֿריה און פֿון 3 ביז 5 נאָכמ.
אין דער לעטשניצע „סאַניטאַס"
צעגעלניאַנאַ 29, טעל. 44-51
פֿון 12—$1^1/_2$ און פֿון 5—6 אָוו.

לונגען-קראַנקהייטען!

רעקאָמענדירט דורך די ה״ה דאָקטוירים

Balsam Thlocolan Aqe

בײַ סוכאָטעס, בראָנכיט, הוסט פֿערלײַכטערט בײַ פֿלעגמאַ, פֿערשטאַרקט דעם אָרגאַניזם און דעם זעלבסטגעפֿיהל פֿון קראַנקען, פֿערגרעסערט די וואָג פֿון קערפּער „**Balsám Thlocolán Aqe**" פֿערקויפֿען אַפּטייקען. פֿערלאַנגט נור אין אָריגינעלער פּאַקונג פֿון דער אַפּטייק 1462
A. Gąsecki w Warszawie, ul. Leszno 41

פֿערקויפֿט נישט אײַערע דיוואַנעס

44 מעבעל 44

פּעלצען, נײַ-מאַשינען סאַמאָוואַרען א. אַז. וו. בעפֿאָר איהר איבערצייגט אייך נישט בײַ די פֿירמע

44 Ch. ŁAZNIK 44

גדאַנסקאַ (דלוגאַ)

בעמערקונג: בײַ מיר איז שטענדיג אויף לאַגער פֿערשידען

מעבעל, שיין! גוט! און ביליג!

לעטשניצע פֿון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

בזשעזשינער 11, טעל. 37-63

אָפֿען פֿון 9 פֿריה ביז 7 אַ זייגער

ד״ר וואָלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן-קר.	4–3
ד״ר בערשנער	קינדער-קראַנקהייטען	$12-9^1/_2$, 5–4
ד״ר שיפּמאַן	אינערליכע קראַנקה.	1–11, 6–5
ד״ר לוביטש	הויט- און געשלעכט קר.	2-12
ד״ר שמירנפֿעלד	נערווען און גייסטעס קר.	3–1
ד״ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	2-12.30
ד״ר פֿליאַסבערג	כירורגישע קראַנקה.	– 1
ד״ר בערגמאַן	פֿרויען און געבורטס-הילף	4–3

בעזאָנדער-סעראַפּיע, ספּער ד-שטעראָנגען ווי שטעלען א. ז. וו. פֿעקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַהלונג אָנגע-שפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס אויף פֿערלאַנג — הײַזער אין שטאָט. — אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען. ווי אויך פּלעגמע און בלוט. 2120

אימפּפֿונגען געגען שקאַרלאַטין.

בײַ דער לעטשניצע איז געעפֿענט געוואָרען אַ

דענטיסטישער קאַבינעט

עס נעהמען אָן:

ד״ר זילבערשטיין	צאָהן-אַרצט	10 2 נאָ.
ד״ר לאָזשינסקאַ סמאַראַפּאַלסקאַ	צאָהן-אַרצט	7–3

קינסטליכע ציינער, קראָנען, פּלאָמבען א. אַז. וו.
די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג

עד מתי עצל תשכב?

ווי לאַנג וועסטו וואַרטען מיט דײַנע איצטיגע און פֿאַר-מלחמה'דיגע וועקסלען?

מתי תקום משנתך?

ווען וועסטו קומען אין ביוראָ

17 פּעטריקאָווער 17

2-טען הויף, פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי בּיטעס לויט'ן אוגסטאַוו, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטערט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, אָפּאָזיציעס, אַדוואָקאַניעס, רעקורסען, וועגען פּעסער און קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו, ביטעס וועגען דירה און אגושאָנד ראָזיעטשטשי און אין אַלע פּאָליציי-בעצירקען, שותּפֿות-אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראָווינעס, קאָרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

רעכטס-קאָנסולענט **י. מאַנעלאַ,**
פּעטריקאָווער 17, זאַכאָדניאַ 52
שנעל, רעעל און ביליג!

ניַיער פאָלקסבלאַט
.18 פעברואַר 1927.

דאס לאָדזשער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט
.18 פעברואַר 1927.

18
פרייטאָג
טז
אדר א תרפ"ז

פעברואַר
זונ-אויפגאַנג 6.54
זונ-אונטערגאַנג 4,47
לענג פון טאָג 100
ליכט-צינדען 4–40

יובילעי.

15 יאָהר ערשטע יודישע מע-נער-גימנאַזיע אין לאָדז.

היי-יאָהר ווערט 15 יאָהר, זייט ס'איז געגרינדעט געוואָרען ביי אונז אין שטאָט, די ערשטע יודישע מענער-גימנאַזיע פון די יודישע מיטעל-שולען אין פוילען.

די יודישע גימנאַזיע איז געווען די ערשטע שולע אין לאָדז, וואו ס'איז געלעגט געוואָרען אַ גרויסע אַכט אויף די יודאַאיסטישע למודים.

פיל פון די אַביטוריענטען פון דער גימנאַזיע פערנעהמען שוין היינט-צו-טאָג וויכטיגע פאָסטענס אין יודישען געזעל-שאַפטליכען לעבען אין פוילען ווי אויך אין אויסלאַנד. מיט עטליכע חדשים צו-ריק האָט דאָס בילדונגס-מיניסטעריום גלייכבערעכטיגט די יודישע גימנאַזיע מיט די מלוכה'שע שולען, צורעכענענ-דיג זי צו די שולען פון דער קאַטע-גאָריע "א".

כדי ווי געהעריג צו פייערען דעם 15-יעהריגען יובילעאום פון דער יודי-שער גימנאַזיע, וואָס פאַלט אויס אַרום פסח-צייט האָט די דירעקציע פון דער שולע בעשלאָסען איינצואָרדנען ביי אונז אין שטאָט אַ גאַנצע רייהע קולטו-רעלע אימפּרעזען. אַ חוץ דעם איז אויך בעשלאָסען געוואָרען צו-רופען אַ צוזאַמענפאָהר פון אַלע אַביטוריענטען פון דער יודישער גימנאַזיע. וואָס זע-נען צושפּרייט איבער גאָר דער וועלט, כדי צו שאַפען אַ וועלט-פערבאַנד, וואָס זיין אויפגאַבע וועט זיין צו שטיצען מאַטעריעל און קולטורעל די אַבסאָל-ווענטען פון דער יודישער גימנאַזיע.

די ליטונג פון דער גימנאַזיע ליגט אין די הענד פון ענערגישען דירעקטאָר אברהם פערלמאַן.

אונטערשטיצען דאָס "בית-היתומים" (זגערזשער 40) איז אַ חוב פון יעדען נאַציאָנאַלען יוד.

בילדער-אויסשטעלונג.

פון קונסט-מאָלער אַדאָלף בערמאַן אין דער שטאָטישע קונסט-גאַלעריי.

שבת, דעם 26 פעברואַר 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג קומט פאָר אין דער שטאָטי-שער קונסט-גאַלעריע אין שענקעוויטש-פּאַרק די פייערליכע ערעפנונג פון דער בילדער-אויסשטעלונג פון בעקאַנטען יו-דישען קונסט מאָלער אַדאָלף בערמאַן. אויף דער אויסשטעלונג וועלען זיך גע-פינען דעם קינסטלער'ס 300 פּראַכטפו-לע ארץ ישראל-בילדער, וועלכע בער-מאַן האָט געשאַפען אין משך פון זיין 3-יאָהריגען פערברענגען אין פּאַלעסטינאַ.

בערמאַנס ארץ ישראל-בילדער אָטע-מען מיט רייפקייט פון אַ געניטער קינסט-לער-האַנד און זיי פערשאַפען דעם צו-שויער אַ גייסטיגען פערגעניגען. אויף זיין צוריקרייזע פון ארץ-ישראל האָט אדאָלף בערמאַן אויסגעשטעלט זיינע פּאַלעסטינער בילדער אין האַמבורגער מוזעאום און די גאַנצע דייטשע קונסט-קריטיק האָט איהם וואַרים בעגריסט.

עס איז צו האָפען, אַז דאָס יודישע לאָדז, וואו בערמאַן איז ערצויגען גע-וואָרען און געשאַפען פיל פון זיינע קינסטלערישע ווערק, וועט וואַרים אונ-טערשטיצען דעם טאַלאַנטפולען יודי-שען קינסטלער און מאַסענווייז בעזוכען זיין אויסשטעלונג.

דאָס יודישע לאָדז, טרעפט זיך היינטי-גען שבת אויפ'ן מאַסקען-באַל אין "אימפּעריאַל".

צערהן געבאָט געגען גריפּע.

1) די בגדים זאָלען זיין צוגעפּאַסט צום וועטער און צו די פּערזענליכע געוואוינ-שען, אין וועלכע מען אַרבייט; מען דאַרף זעהר אויפפּאַסען די פיס זאָלען זיין טרוקען.

2) אין אַ דערהיצטען צושטאַנד נישט טרינקען קיין קאַלטע וואַסער און זיך היטען פון צו גיכער אָפּקיהלונג און פון אַ צוג-ווינט.

3) נישט געהן צו קראַנקע אין שטוב, ווען עס איז נישט נויטווענדיג און נישט עסען און טרינקען אין רוים וואו עס געפינט זיך אַ קראַנקער.

4) נאָכ'ן בעזוכען אַ קראַנקען זיך גרונדליך אויסוואַשען די הענד מיט זייף און אויסשווענקען דאָס מויל מיט וואַ-רעמע צעוואָס געזאַלצענע וואַסער.

5) ווען די לייב-טעמפּעראַטור שטייגט אַריבער 37,5–38 גראַד מוז מען בלייבען אין בעט און ביי יעדען ספק'דיגען פאַל – אַרויסרופען אַ דאָקטאָר.

6) דער קראַנק-געוואָרענער מוז זיך בעזונדערס אָפּהיטען פון אַ פערקילונג און טאָר דעריבער די גאַנצע צייט פון קראַנקהייט נישט פערלאָזען די שטוב. אפילו נישט אַרויסגיין אין קאַלטע קאָ-רידאָר אָדער אין קאַלטען אָפּטריט אָרט.

7) דאָס נישט אָפּהיטען פון די תקנות קען אַרויסרופען זעהר ערנסטע שוועריגקייטען אין דער קראַנקהייט.

8) ביי הוסט-אַנפאַלען מוז מען פער-דעקען דאָס מויל מיט אַ נאָז-טיכעל אָדער מיט אַ האַנטוך, שפּייען דאַרף מען אין אַ כלי מיט וואַסער. די שפּיי-כלי פון צייט צו צייט אויסוואַשען מיט הייסען וואַסער.

9) דער קראַנקער מוז די גאַנצע צייט פון זיין קראַנקהייט עסען פון ספּעציעלע כלים, וואָס מוזען געוואַשען ווערען אין הייס וואַסער בעזונדער פון די אַנדערע כלים.

10) נאָכ'ן געזונטווערען מוזען די קליידער אין דער רוים גרינדליך אויס-געלופטערט ווערען.

פון דער מסחר-וועלט

די לאַגע אויפ'ן טעקסטיל, תבואה און לעדער-מאַרק.

אויף דעם

תבואה-מאַרק

זענען קיין שום ענדערונגען נישט פאָרגע-קומען. די פּרייזען אויף די אויסלענדישע בערזעס זענען נישט איינהייטליך, אין דייטשלאַנד איז די תבואה געפאַלען, דאַגעגען זענען די פּרייזען אין אַמע-ריקא און ספּעציעל אין קאַנאַדאַ, שטאַרק געשטיגען. צוליב דעם האַלטען זיך אָפּ די היגע סוחרים פון גרעסערע קניות און מיט דעם ערקלערט זיך טאַקי דער רוהיגער צושטאַנד אויפ'ן תבואה מאַרק. דער צופוהר פון תבואה איז אַ גענוגענ-דער.

די אומזאַצען מיט מעהל זענען גע-ווען שוואַכע צוליב אַ רייהע טעמים: קלענערער בעדאַרף, גרעסערער אָנבאָט און פערשטאַרקטע קאָנקורענץ די הירט-סוחרים זענען עטוואָס אַראָפּ מיט די פּרייזען.

אויפ'ן

לעדער-מאַרק

איז אַ קליינע בעוועגונג, ס'רוב געהען אָפּ אינלענדישע-אויסאַרבייטונגען און זעהר ווייניג – אַ סלענדישע. צוליב דער לייגער פאָדערונג אויף האַרט לעדער, זענען די פּרייזען אויף לעדער נעבליבען אומפעראַנדערט, הגם די פּרייזען פון רויה פעלען זענען געשטיגען.

די פערקויף-בעדינגונגען זענען גע-ענדערט געוואָרען אויף אַזוי פיל, אַז מ'פאָדערט איצט פון 25 – 50 פּראָצ. מזומן און די רעשט אין וועקסלען ביז 3 חדשים, די סוחרים פון דער לעדער-בראַנזשע האָבען בעשלאָסען אָנגעהמען צוזאַנגס-מיטלען בנוגע די פירמען, וואָס וועלען נישט אָפּהיטען די דאָזיגע כללים.

פון די אויסלענדישע ווייכע לע-דער ווערט ווייטער געאַרבייט מיט לאַ-קיר און שוואַרצע געמזע, פאַנטאַזיע-לעדער ג הט איצט ווייניג.

אויף

בוימוואָל-מאַרק

איז צו בעמערקען אַ ווייטערדיגע אויפ-לעבונג, לעצטענס זענען אָנגעפאָהרען פיל פּראָווינצער סוחרים, וואָס, קויפען אָן מייסטענס אַרטיקלען וואָס געהען אַ גאַנץ יאָהר, הם מ'הויבט זיך שוין אָן אויך צו אינטערעסירען מיט זומער אַר-טיקלען, זענען קיין גרויסע טראַנזאַק-ציעס אויף זיי נישט געמאַכט געוואָרען די פּראַטעסטען וואָס האָבען זיך מיט אַ צייט צוריק געהאַט בעוויזען, האָבען אויפגעהערט אין צוזאַמענ-האַנג מיט דער בעפאָרשטעהענדער אַק-ציע פון די טעקסטיל-אַרבייטער און וואונטעוועלער העכערונג פון די פּרייזען ווערט ערוואַרט אין די נאָהענטסטע טעג אַ אויפלעבונג ווייל די סוחרים וועלען זיך בעמיהען איינקויפען זאַפּאַסען צו די אַלטע פּרייזען בפרט וואָס אויך די רוה-שטאָפען ווייזען אַרויס אַ טענ-דענץ צו אַ געוויסער שטייגערונג.

אַ בעסערע סיטואַציע האָט זיך אויך געלאָזט מערקען ביי די

וואָל-סחורות

דאָ האָט זיך שוין אָנגעהויבען דער זו-מער סעזאָן און פיל פון די פּראָווינ-צער קונים האָבען שוין אָנגעהויבען איינ-קויפען זומער סחורות, אין דער בראַנ-זשע איז געווען זעהר וועהניג פּראָ-טעסטען, און דאָס שאַפט אַ בעסערע שטימונג, די פערקויפס בעדינגונגען האָ-בען זיך נישט געענדערט – וועקסלען אויף 3–4 חדשים. אויך דאָ ווערט ער-וואַרט נאָך אַ שטאַרקערע אויפלעבונג שוין אין דער נאָהנטסטער צייט.

דער איינציגער טרעף-פונקט פון דער יודישער יוגענד היינטיגען שבת איז דער מאַסקען-באַל פאַר דעם "בית-היתומים" אין "אימפּעריאַל".

"טאָז"

דער מאָרגענדיגער מאַסקען-באַל.

(–) מאָרגען, שבת קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע זאַל אַ גרויסער מאַסקען-באַל לטובת דער ס'מפּאַטישער און נוצ-ליכער יודישער אינסטיטוציע "טאָז".

ש'ין נישט רעדענדיג וועגען דעם אינטערעסאַנטען און אינהאַלטסרייכען באַל אַליין, וועלכער ווערט יעדעס יאָהר בעזוכט דורך אַלע שיכטען פון דער יו-דישער בעפעלקערונג איז דער היי-יעה-ריגער מאַסקען באַל פון "טאָז" בעזונ-דערס די צוציהענגס קראַפט פון דער לאָדזער יודישער אינטעליגענץ.

די נוצליכע אינסטיטוציע דאַרף ברייט און וואַרם אונטערשטיצט ווערען דורך אונזער געזעלשאַפט.

דער געשפּרעך פון טאָג איז דער מאַס-קענבאַל פון "בית היתומים" היינטי-גען שבת צונאַכט אין "אימפּעריאַל".

פאָרלעזונגען

פון חיעניאַחאַ - דלוגאָשאָחסכי און י. לאַנדאַו.

היינט, פרייטאָג, קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע - זאַל אַ קאָלעקטיווע פאָרלעזונג פון ועד. ט. וויעניאַוואַ-דלוגאָשאָווסקי און י. לאַנדאַו אויף דער טעמע: "מאָראַל און רעליגיע".

ANGIELSKA HERBATA
SIBUNION

Dr. med. M. GLAZER
ul. ZIELONA Nr. 6
טעלעפאָן 45-49
הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 8–9³⁰, 12–2 און 7–8 אָוו'.

דורך מיינע ברילען.

יוליוס אַדלער – אַ געזונד אין איהם...

אַ פּאָפּולערע פאָרשטעלונג, פּאָפּולערע פּרייזען און פּאָפּולערע אַרטיסטען – קומט אַ פּאָפּולערער עולם און צעשיט זיך אין דער לענג, אין דער ברייט, צע גייט זיך הונטען און אויבען; די בענק-לעך ווערען בעזעצט מיט דעקאָלטירטע פלייצעס, דעקאָלטירטע ביוסטען, מיט קראַוואַטען, שטייפע, גלאַנצעדיגע קאָל-נערלעך, מיט פּאָלקעס, אַלאַ-גאַרסאָנ'ס; עס איז ליהודים'דיג, פרעהליך, שמחה וששון – "יוליוס אַדלער שפּילט!..

לאָדז האָט קיין עין הרע אַ סך יורע-לעך אויף דער אַלט-שטאָט, אין באַלוט אויף פּיעטריקאָווער און... וואו זענען זיי נישט, אחינו בני ישראל?!.. און די אַלע יודעלעך האָבען ליב יודיש טעאַ-טער ס'לעבען; ליבער אַ סך מעהר פון טשאָלענט, פון ציבעלעס מיט שמאַלץ און... דער עקר – יוליוס אַדלער'ן – אַ געזונד אין זיינע ביינער!..

דאָס סקאַלאַ-טעאַטער האָט אויפגע-לעבט; עס האָט בעקומען דעם געהע-ריגען תקון: פון אַלע עקען צעקייקלען זיך פרעהליכע געלעכטער'ס, אַלע בענק-לעך זענען בעזעצט. אַלע פלעצער אויס-פערקויפט (נאַטירליך אויך די רעדאַק-ציע-פלעצער...) און אַלעס איז יום טוב'-דיג אָנגעטון... אַ קליינינקייט? – יוליוס אַדלער, "פרביים" דעם "ישיבה-בחור" איז דער עולם טאַקי האָפערדיג און נשמה-יתרה'דיג געשטימט – נעמט ער אויספּאַקען פון די פאַפּירענע טאָרבע לעך יום טוב'דיגע, גיטע זאַכען: פּאָמע-ראַנצען, שאָקאָלאַדע, בילקעלעך מיט וואָרשט, און ווער עס האָט נישט – באַניע-קערען.. און איז זיך מכבד – יוליוס אַדלער שפּילט דאָך – אַ געזונד אין איהם!..

די לאָושעס זענען בעזעצט מיט אַלט שטעטישע יודען. פון אויבענאָן – דער פּאַטריאַרך – דער טאַטע מיט אַ צע-קעמטער, אויסגעצוואָגענער באָרד און מיט אַ ברייטער גאָלדענער קייט, וואָס באַמבעלט זיך אויף דער וועסט ביז'ן אויפ'ן נישקשה'דיגען בייכעל אַראָפּ... נעבען איהם זיצט די מאַטראָנע, די עקרת הבית. אינדערהיים געהט זי אין די הויזען, אַ וואַטענע שובע אויפ'ן "שוואַכען לייב" און אין אַ וואָלען קאַפּ-טיכעל... און אין טעאַטער אַריין, האָט זי זיך אָנגעטון דעם זיידענעם "חופּ'-ניק", אויפגעקעמט דאָס "נעשלייער" און געבאַרגט זיך ביי שכנות, יונגע ווייבלעך, ביי וועמען אַ בראָשקע און ביי וועמען – אַ קלאַמרע מיט "טשווי-טשידעלקעס" אין די האָר אַריין... און זיצט אַזוי אָנ'אויסעשמאַלצעוועטע מיט אַ נחת'דיג פּנים און וואַרט אויף איהם – אויף יוליוס אַדלער'ן...

אַרום טאַטע-מאַמע, אין דער לאָושע, זיצען די טעכטערלעך, מיט די "גאָר-סאָן-קעפּלעך" אויף די דאַרע, אויסגעוואַ-שענע העלזער, אַ גאַנץ יאָהר זענען זיי דערשטאַק-געהערלעך, "פּאָוואָדזעניע"-זו-כערלעך, היינט אַ כפּרה די גאַנצע "פּאָ-וואָדזעניע"! – יוליוס אַדלער שפּילט!...

א פּאָר פּראָווינצ'ר בח רים'לעך, בעהאַלטען די רונדיגע היטעלעך אין די קעשענעס אַריין און דרעהען זיך אַרום, ווי נישט קיין היגע און שמועסען זיך אַדורך:

– הע, שמחה, וואָס עס מע' טון נאָך דעם טעאַטער, וואו עס מע' שלאָפען?

– האָסטו אַ זאָרג; מ'עט זיך אַרומ-דרעהען אין די גאַסען, אָנקוקען לאָדז!..

– שוטה, וואָס עסטו זעהן ביי דער נאַכט?..

– וואָס דען, סאַרענע עצה האָסטו?

– לאָמיר געהן גאָכ'ן טעאַטער גלבֿ-טיגען אין הילקער ב ת המדרש!..

– און מאָרגען, וואָס עט דער טאַטע זאָגען?..

– האָטסו אַ זאָ"ג, ס'איז אַלץ ווערט, ווען דען עסטו נאָכאַמאָל זעהן אַדלער'ן?!..

איינע אַ מיידעל, וואָס טראָגט נאָך אַ גרויסען גרעק אויפ'ן קאָפּ, ווייל "וויצ פּאַן, טע ווישיסטקע פּאַלקי אַי גאַרסאָנע אַזש סאַן טאַק אָבנאָשאָנע".. און זי וויל זיין "אָריגינאַלנע", איז זי זיך פאַר מיר מודה:

– סלאָוואַ האָנאָרו אָטשפּשיוועי קאָ-ביעטי פּאַנו דאַיען, אַז זי ליבט נישט קיין "זשאַרגאָנאָווע טעאַטער, און קיין "זשידאָווסקי" שטוקעס, וואָגולע", "בא טאָ ווישיסטקאָ וויעלקיע ניץ", נאָוועט זאַ "היסטאָריטשנע שטוקע", ווי דער "ישיבה-סוחר", נאָר, וויע פּאַן, נאַ אַדלעראַ ניע אישטש – אָזאַ נסיון ביי-צושטעהן, איז זי שוין נישט בכח; ניעך פּאַן סאַם פּאָוויע: "כלאָפּיעץ יאַק מאָזשעניע", יאַקבי ז'באַיקי... אי פּשי-טעם, יאַק אָן גראַ, זשע סערצע שיפּען קראַיע נאַ דראָבנע קאַוואַלקי!..

און די גאַלעריע זאָל לעבען! – ס'איז מיר אין תחלת געהאַט איינגעפאַלען: "פּאָפּולערע פּרייזען, איז אוראי אויבען קיינער נישטאָ, אַ נישט וואָלט דאָך נישט געווען אַזוי רוהיג..." גיב איך אָבער אַ קוק-אויבען שוויצט מען, ווי די בי-בער'ס. מ'ווערט גע'הי"ג'ט פאַר אַ שטי-קעל אָרט, מ'שלעפּט זיך ביי די טשופּ-רינעס, מ'האַקט זיך אונטער די זייטען אין ביי דעם אַלעם איז אַזוי שטיל און אַזוי רוה ג, אַז מ'הערט קיין פּיפּס נישט... און בין זיך מטריח אויף דער גאַלעריע אַרויף און זאָג צו איינעם!

– ס'וואָלט אַטשר כדאי געווען אַביסעל צו "לאַמירען", וואָס הייבען זיי נאָך נישט אָן, די יאַטען?...

מיינער האָט מיר גאָרנישט געענט-פערט, נאָר מיך אָפּגעמאָסטען פון קאָפּ ביז צו די פיס און שפּעטער ערשט מיך אָנגענומען פאַר'ן גאַמבע און מיר גע-געבען צו פערשטעהן:

– הער, יאַט זאָלסטו וויסען אַזוי: אַז קוני לעמעל שפּילט, ווייסען מיר, וואָס מיר האָמיר צו טון-כאַפּט ער פון אונז אַזעלכענע "צוויקעראָס", אַז ס'קומט איהם פעפער אין די אויגען אַריין, נאָר, אַז יוליוס אַדלער שפּילט-זאָל זיין "מאָ-רוס", דו הערסט, יאַט? – "מאָרוס" זאָל זיין, אַ גישט עט מע'דיר אויס די אויגען מאַכען אַ פאַר לאַמטערן!.. אונזער אַדלער שפּילט-אַ געזונד אין איהם, דו יאָלד איינער!

י. שרה'לעס.

Reduta

אַמהויב אין גקוו. טעג 5 אַ״ווינער לעצטער פּעאַנס 10
אַ זמנער אָוועגר שבת און זונטאָג אָנהויב 2 נאָכמיטאָג

היינט און פאלג. טעג!

זאָס נייעסטע בילד פון שעפער פון דער אומשטערבליכער „Atlantyda"

די בלוטיגע געליבטע

געשיכטע פון דער אומשטערבליכער „Carmen", אין אַ נייע פילם-ווערסיע פון J. Freyder

די שענסטע און פון די ליידענשאַפט-ליכסטע פאַריזער פרויען אַלס — — Raquel MELLER די לעצטדיגע געגענווערטיגע קאַרמען, שאַפט אין דעם בילד די בלוטיגע, געליבטע „קאַרמען"

פערגרעסערטער אָרקעסטער אין כאָר אונטערן לייטונג פון ה׳ טשודנאָווסקי. ספּעציעל אנגאַזשירטע סאָליסטקע פון טעאַטער „לאַ סקאַלאַ" פון מעדיאָלאַן, וועט זינגען אַריעס פון דער אָפּ. „קאַרמען".

פּאַלש געלד

10-זלאָטע באַנקנאָטען.

(ס) דער אויספּאָ שונגס-אַמט האָט בעקומען אַ מיטטיילונג וועגען דעם, אַז ס׳האָבען זיך בעוויזען נייע 10 זלאָטע-דיגע פאַלסיפיקאַטען. די פאַלסיפיקאַטען זענען זעהר געלונגען נאָכגעמאַכט.

אומזיסטע

מעדיצינישע הילף פאַר אַרבייטסלאָזע.

(ז) אין דער נאָהענסטער צייט וועט ערלעדיגט ווערען די זאַך פון אַ ביטע-מיניסטעריום דער ענין, וועגען מעדיצינישע הילף פאַר אַרבייטסלאָזע און זייערע פאַמיליעס.

די אַרבייטסלאָזע און זייערע פאַמיליעס וועלען אויפ׳ן חשבון פון דער רעגירונג בעקומען אומזיסטע מעדיצינישע הילף.

ווזיטאַציע

העגען סובסידירען די העברע-אישע שולען.

דאָס ערשטע ביורו „פּאָלאָניאַ" טיילט-מיט, אַז אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פאָדערונג פון די יודישע ראַטמענער צו סובסידירען די העברעאישע שולען וועט אין די נאָהנסטע טעג דורכגעפיהרט ווערען אַ וויזיטאַציע פון דער שול-מאַכט, וועלכע וועט זיך בעקענען מיט דעם אופן פון לערנען העבראיש און יודאַיסטיק אין די דאָזיגע שולען.

דערטרונקען

אַ 4-יעהריג קינד.

(–) אויף אַביוואָטעלסקע 80 איז דער 4-יעהריגער ערמונד פּיאַנטקאָווסקי, שפּילענדיג זיך אויפ׳ן הויף, אַריינגעפאַלען אין ברונעם.

ווען די פאָגאָטאָוויע איז אָנגעקומען האָט מען שוין דעם אומגליקליכען אַרויס-געשלעפּט אַ כּוּמעט.

אינספּעקציע

פון געבויטע הייזער.

(ב) קיין לאָדז קומט אַ ספּעציעלע דעלעגאַציע פון „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ", כּדי דורכצופיהרען אַנ-אינספּעקציע פון די געבויטע הייזער, אויף וועלכע די באַנק האָט געגעבען הלוואות. באַלד נאָך דער אינספּעקציע וועט לאָדז בעקומען אויף בוי-צוועקען ווייטערע 800 טויזענד זלאָטעס.

פלייש

נייע העכסט-פּרייזען.

דער מאַגיסטראַט האָט אַרויסגעגעבען נייע העכסט-פּרייזען אויף אַ רייה פלייש אויסאַרבייטונגען.

צווישען זיי אויך אויף כּשר פלייש און וואורשט.

אין הורט: כּשר רינדער-פלייש 1. סאָרט 3 זל. פאַר אַ קילאָ; 2. סאָרט–2,55 זל. כּשר שעפּסען-פלייש–2,70 זל. אין דע-טאַיל כּשר רינדער-פלייש 1. סאָרט 3,58 זל. 2. סאָרט–3,01 זל. פאַר שעפּסען-פלייש–3,20 זל. די פּרייזען זענען חל פון נעכטען, דאָנערשטאָג אָן.

Photographe

H. Sroka

ŁÓDŹ

Brzezinska 69.

דאָס אַטעליער איז ניי-רעמאָנטירט און פערגרעסערט, יוז אויך פערזעהען מיט די נייעסטע „עדיסאָן"-רעפלעקטאָרען.

ערב דעם טעקסטיל-שטרייק אין לאָדז

רעפעראַט פון דעפּ. שטשערקאָווסקי. – פאַבריקס-דעלעגאַטען פאָדערן צו געבען די פאַבריקאַנטען 7 טעג צייט און – אָנהויבען דעם שטרייק.

(ב) אין לאָקאַל פון דער קרייז-קאָ-מיסיע פון די פראָפעסיאָנעלע פעראיי-נען איז נעכטען פאָרגעקומען אַ פערזאַמ-לונג פון די פאַבריקס-דעלעגאַטען, וועל-כע האָבען רעפּרעזענטירט אַלע 3 טעק-סטיל-פעראיינען.

אויף דער פערזאַמלונג איז בעטראַכט-געוואָרען די פראַגע וועגען דער אונטער-אונטערגענומענער לוין-אַקציע און מיט אַ לענגערען רעפעראַט איז אַרויסגע-טראָטען דעפּ. שטשערקאָווסקי.

דער רעדנער האָט אָנגעוויזען, אַז דער יקרות וואַקסט כּסדר, נישט קוקענ-דיג דערויף, וואָס די סטאַטיסטישע קאָ-מיסיע שטעלט פעסט, אַז דער יקרות וואַקסט נישט. דאָס איז דערפאַר, וואָס די סטאַטיסטישע קאָמיסיעס נעהמען אין בעטראַכט די אַרטיקלען, וועלכע די אַר-בייטער נוצען בכלל נישט. אין דער זעלבער צייט איז דער לוין פון די טעקסטיל-אַרבייטער זעהר אַ קליינער און ס׳איז אוממעגליך אויסצוקומען.

וועגען דער לאַגע אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע האָט דער רעדנער אָנגע-וויזען, אַז די טענות פון די אינדוסטריע-לער וועגען דער שלעכטער לאַגע זענען נישט ריכטיגע, ווייל די פאַבריקען אַר-ביימען אינטענסיוו און די סחורות ווע-רען געקויפט נישט גאָר אין לאַנד, נאָר זיי ווערען אויך עקספּאָרטירט קיין אויסלאַנד. אַז דער אַרבייטס לוין אין לאָדז איז קליין, קען בעווייזען דער פאַקט, וואָס אין אויסלאַנד קלאָגט מען זיך כּסדר אויף דער קאָנקורענץ פון די לאָדזער אויסאַרבייטען און וועלכע זע-נען ביליג, אַ דאַנק דעם קליינעם אַר-בייטס-לוין.

די דאָזיגע סיטואַציע בערעכטיגט פולשטענדיג די פאָדערונגען פון די אַרבייטער.

וואָס איז נוגע דער עצם אַקציע, דאַר-פען זיך די אַרבייטער צוגרייטען צו אַ שווערען קאַמף, ווייל מ׳דאַרף אויסקעמ-פען נישט נאָר אַ לוין-העכערונג, נאָר אויך, אַז ס׳זאָל געשלאָסען ווערען אַ צמיינזאַמער אָבמאַך פאַר אַלע אַרביי-טער אין די טעקסטיל-צענטרען, ווי: ביאַליסטאָק, ביליץ, טאָמאַשאָוו און קאַ-ליש, פון וואַנען ס׳זענען אָנגעקומען מיט-יילונגען, אַז די אַרבייטער וועלען צושטעהן צו דער אַקציע.

די איצטיגע אַקציע – האָט געזאָגט דעפּ. שטשערקאָווסקי – וועט זיין ניש: אַזוי אַנ׳עקאָנאָמישע, ווי אַ פּאָליטישע ווייל דער קאַמף וועט זיין אויך פאַר דעם אָנערקענען די פראָפעסיאָנעלע פעראיינען. בעת דער פריהערדיגער אַקציע זענען די אונטערהאַנדלונגען פאָר-געקומען אין די מיניסטעריען צפאַרטאַ מענטען, וואָס עס דאַרף פּאַקטיש נישט פאָרקומען.

דאָס, וואָס צו דער איצטיגער אַקציע שטעהען צו אויך די ביוראָ-בעאַמטע פון די פאַבריקען, איז אַ פּלוס פאַר דער אַקציע.

אין דער דיסקוסיע האָבען זיך די רעדנער אַרויסגעזאָגט דערפאַר, אַז מען זאָל שוין געבען די אינדוסטריעלער 7 טעג צייט, און אויב זיי וועלען נישט געבען קיין פּאָזיטיווען ענטפער, זאָל אויסברעכען דער שטרייק מיט קאָנסעק-ווענצען.

צום סוף איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע אינ׳ם זין פון דעם געהאַל-טענעם רעפעראַט און אַלע טעקסטיל-אַרבייטער ווערען אויפגעפאָדערט אַריינ-צוטרעטען אין די פעראיינען, כּדי גע-מיינזאַם אויסצוקעמפען בעסערע לע-בענס בעדינגונגען.

ביטעס וועגען מיליטער-אָדראַטשעניעס.

אינסטרוקציעס וועגען דעם ענין אין אַלע שטעטישע און דאָרפישע גמינע ראַטען.

(§) ווי בעוואוסט, האָט זיך דער טער-מין פון בעלייגען ביטעס אויף „אָדראַ-טשעניעס" פאַר׳ן יאָהרגאַנג 1906 און עלטערע, וועלכע זענען פאַראויסגעזעהען אין אַרט. 53 a, b און 57 a, b פון געזעץ וועגען אַלגעמיינעם מיליטער-דינסט, אָנגעהויבען דעם 15. פעברואַר.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָט דער מיליטער-רעפעראַט פון דער לאָדזער סטאַראָסטוואָ אַרויסגעגעבען אינסטרוק-ציעס צו אַלע שטאָטישע און דאָרפישע גמינע-אַמטען, אַז זיי זאָלען מודיע זיין די פעטענטען וועגען בעלייגען די ביטעס דירעקט צו די גמינע-אַמטען און דערביי זאָלען די ביטעס זיין אַדרע-סירט צו דער לאָדזער סטאַראָסטוואָ.

די סטאַראָסטוואָ שטרייכט אונטער פאַר די פאַראינטערעסירטע פערזאָנען, אַז דאָס פער׳פּעסט׳ן פון איבערשיקען די ביטעס, איז דיקטירט געוואָרען בלויז צוליב אָפּשפּאָרונגס מאָטיווען. די גמינעס וועלען אַלזאָ אינאיינעם איבערשיקען צום סטאַראָסטוואָ אַלע דערהאַלטענע ביטעס וועגען געבען אַ אָדראַטשעניע פון מיליטער-דינסט.

צו דער ביטע דאַרף מען בייצעגען אַנ׳אויסציג (וויטשאָג) פון די ביכער פון דער שטענדיגער בעפעלקערונג, אַ בעשייניגונג וועגען פערמעגען-בעשטאַנד און אַ שול-צייגניס.

אַנדערטהאַלבען-יעהריגער מיליטער-דינסט.

פערשידענע פּרטים, ווען און ווי אַנצוגעבען די ביטעס.

(§) ביטעס וועגען בעקומען אַנדערט-האַלבען יאָהריגע מיליטער-דינסט וועט מען קענען היי-יאָהר אָפּגעבען פון 1. מאַי אָן ביז׳ן 25. יוני. מ׳דאַרף אונ-טערשטרייכען, אַז די ביטע מוז אַריינ-געטראָגען ווערען אין דעם יאָהר נאָר. ווען עס פאַלט אויס דאָס אַריינציהען אין די מיליטער-רייהען.

די סטאַראָסטוואָ מאַכט אויפמערק-זאַם שוין היינט אויפ׳ן טערמין פון אַריינטראָגען די דאָזיגע ביטעס לטובת די פעטענטען, וועלכע וועלען קענען ביז צום טערמין צוגרייטען אַלע נויטי-גע דאָקומענטען, וועלכע מ׳דאַרף פאָר-שטעלען, כּדי צו בעקומען דאָס רעכט צו דינען נאָר 1 און אַ האַלב יאָהר, און כּדי אויסצומיידען אַלע אונאַנגע-נעהמליכקייטען מיט וועלכע עס איז דאָן פערבונדען דאָס פעהלען פון אַ וויכטיגען דאָקומענט; צווייטענס איז עס שוין היינט וויכטיג דערפאַר, ווייל, אַז מ׳גיט נישט אָפּ די ביטע אין געהערי-גען טערמין פערלירט מען דאָס רעכט צו די 1 און אַ האַלב יאָהר, און מ׳מוז אויסדינען די גאַנצע פאָרגעזעהענע צייט פון מיליטער-דינסט.

די ביטעס קען מען אָפּגעבען פאַר׳ן טערמין פון 1. מאַי ה. י. דער טערמין איז געווען פאַראויסגעזעהען, ביז דעם 1. יוני, ער איז פערלענגערט געוואָרען ביז׳ן 25. יוני אויפ׳ן פערלאַנג פון דער שול-מאַכט, ווייל עס פאַלט אויף דער צייט אויס דער מאַטורע-עגזאַמען. ווע-גען אַנדערטהאַלבען-יעהריגע דינסט קע-נען גאָר בעטען פּאַבראָווע מאַנסלייט, וועלכע האָבען געענדיגט אַ וועלטליכע מלוכה - מיטעל-שולע, אָדער פאַך-שולען וועלכע האָבען מלוכה-רעכט.

די פאַראינטערעסירטע פערזאָנען דאַרפען נאָכקוקען אין דער סטאַראָסטווע די רשימה, פון די פראָפעסיאָנעלע-פאַך-שולען וועמענס אַבסאָלווענטען האָבען דאָס רעכט צו דינען אַנדערטהאַלבען יאָהר. אַזאַ רשימה איז פאַראַן ביים 2. „זאָלאַנטשניק" צו די אויספיהר-פער-אָרדנונגען.

לאָדזער און קראָקעווער סוחרים.

אַ קאָנפערענץ וועגען אָנקניפּען בעציהונגען.

(ס) נעכטען האָט געווייל׳ט אין אונ-זער שטאָדט דער פאָרשטעהער פון קראָקאָווער סוחרטום, דער דירעקטאָר פון דער קראָקאָווער האַנדעלס קאַמער ד״ר בערעס. ער האָט געהאַלטען אין סוחרים פעראיין פּיעטריקאָווע 73 אַ רעפעראַט וועגען דער נויטיגקייט פון די האַנדעלס קאַמערען.

נאָך דער פאָרלעזונג איז פאָרגע-קומען אַ קאָנפערענץ, אויף וועלכער עס זענען בעריהרט געוואָרען אַ רייה פראַגען וועגען אָנקניפּען בעציהונגען צווישען לאָדזער און קראָקאָווער סוחר-טום. ס׳איז אויך בעריהרט געוואָרען די פראַגע וועגען אָרגאַניזירען אַ גרע-סערען אויספלוג פון קראָקאָווער סוחרים קיין לאָדז.

די היינטיגע פּרעמיערע אין יודישען טעאַטער.

היינט, פרייטאָג, ווערט אין „סקאַלאַ"-טעאַטער אויפגעפיהרט דורך יוליוס אַדלער אַ פּרעמיערע: „דער בלינדער מאָלער".

די דאָזיגע פּיעסע איז דער שלאַגער פון איצטיגען סעזאָן אין אַמעריקאַ, און ווערט אין לאָדז אויפגעפיהרט מיט גע-זאַנג און טענץ.

אינ׳ם אויפפיהרען די פּרעמיערע נעהמט אַנטייל דאָס גאַנצע פּערסאָנאַל פון יודישען טעאַטער מיט יוליוס אַדלער בראָש.

שאַראַדען-ווינקעל

.37

דאָס ערשטע – טראָגט דעם קלאַנג דעם ליבען

פון גאָט–מיין גאָט–עס איז דער קלאַנג...

דאָס צווייטע איז דער טייטש פון זיבען,

און ביידע – שירים מאַכט, געזאַנג!

שאַראַדען-ווינקעל קופּאָן 37

פּרעמיעס:

איין טאָפעל שאָקאָלאַדע.

.38

דאָס לעצטע – „צו מיר",

און ווייטער איז – „ווי",

אַ „ז" אינמיטען.

דאָס ערשטע איז מאָגער –

נאָר אַנדערש דאָס וואָרט...

טאָ טרעפט אויפ׳ן אָרט,

וואָס איז ער, וואָס פאַרט

דער פירשט –

פון דער גרעניץ ביי ליטע?

שאַראַדען-ווינקעל קופּאָן 38

פּרעמיעס:

איין טאָפעל שאָקאָלאַדע.

לעזונג פון רעטעניש נ. 35

פאַר-טו-גאַל.

געוואונען האָט לויט אַ גורל:

איין טאָפעל שאָקאָלאַדע בעלאַ גערש-לעראָוויטש, וואָסכאָדניאַ 41.

לעזונג פון רעטעניש נ. 36

באַר - תל (באַרטעל).

געוואונען האָט לויט אַ גורל:

איין טאָפעל שאָקאָלאַדע חיה באַראַיאָ-סקאַ, זגערזשער 94.

אין די אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

(§) היינט פרייטאָג דיזשורירען ביי נאַכט פאָלגענדע אַפּטייקען: ל. פּאָוו-לאָווסקי (פּיעטריקאָווער 307), האַמבור-(גלובנאַ 50), ב. גלוכאָווסקאַ (נאַרוטאָוויטש 4), י. שומקעוויטש (קאָפּערניק-נאָס 26), א. כאַרעמזאַ (פּאָמאָרסקאַ 10), א. פּאָטאָש (פּלאַץ קאָשטשעלני 10).

דורכ׳ן שטענדיגען בענוצען פון דער

פּאַסטע צו ציינער

Kaliklora

„קאַליקלאָראַ"

ווערען ערר׳ייכט

898

געזונדע און ווייסע ציינער.

„Guttalin"

שוה-פּאַסטע בעסטע קוואַליטעט, ווי פאַר דער מלחמה.

Warszawa, Leszno 73 tel. 174-34

די אָפּאָזיציע ווידער בעגייט די אָבסטרוקציע אין שטאָט-ראַט.

די זיצונג פון בודזשעט-קאָמיסיע נישט פאָרגעקומען.-די לינקע פראַקציעס ווערען צוליב דעם אויפגעבראַכט.-די מעהרהייט נישט געלונגען אָפּצושטעלען די אָבסטרוקציע. -די מעהרהייט וויל נישט אָפּלעגען די זיצונג.-די לינקע פערשאַרפען די אָבסטרוקציע.

ווי מיר האָבען שוין נעכטען געשריבען איז אויף דער מיטוואָכדיגער זיצונג פון שטאָדט-ראַט די אָבסטרוקציע, וועלכע ס'פיהרען ראַטס. האָלענדערסקי און די בונדישע פראַקציע, אָבגעשוואַכט געוואָרען, ביז די פינאַנץ- און ביודזשעט-קאָמיסיע זאָל זיך אַרויסזאָגען וועגען דער פאָדערונג פון די יודישע אַרבייטער ראַטמענער צו סובסידירען די יודישע שולען און צונעהמען צו די שטאָטישע אַרבייטען און שטאָדטישע אונטערנעהמונגען, יודישע אַרבייטער און אַנגעשטעלטע.

די מעהרהייט פראַקציעס האָבען זעהט אויס געוואָלט פערפיהרען די אָבסטרוקציאָנערען און געווינען צייט, די זיצונג פון ביודזשעט קאָמיסיע איז געווען בעשטימט אויף 7 אַ זייגער, אָבער ביז האַלב 9 איז דער פאָרזיצענדער פון דער קאָמיסיע, ראַטמאַן וואַשקעוויטש, נאָך נישט געווען. דער רעפערענט פון ביודזשעט איז אינגאַנצען נישט געקומען, ערשט אַרום האַלב ניין איז געקומען ראַטמ. וואַשקיעוויטש און האָט ערקלעהרט, אַז היות ווי דער רעפערענט איז נישטאָ, לעגט ער אָב די זיצונג ביז מאָנטאָג. די יודישע אַרבייטער ראַטמענער האָבען דערין געזעהען אַ בייזען ווילען מצד דער מעהרהייט און האָבען בעשלאָסען ווייטער אָנצוהויבען די אָבסטרוקציע אויף נאָך אַ שאַרפערען אופן.

וועגען דער שאַרפקייט פון דער אָפּאָזיציע קען מען זיך מאַכען אַ פאָרשטעלונג ווען מ'וועט נעהמען אין בעטראַכט, אַז ראַטמ. האָלענדערסקי האָט אויף דער נעכטיגער זיצונג אַריינגעטראָגען אַנ' ערך 800 אויסבעסערונגען צום בודזשעט, נישט געקאָרגט קיין אויסבעסערונגען האָט אויך די בונדישע פראַקציע.

דאָס בלויזע מאָטיווירען פון די אויסבעסערונגען דאַרף לויט'ן רעגולאַמין דויערן נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי 60 שעה.

די רעכטע פרובען צו שטערען די רעדנער דורך שרייען, זינגען, ברומען א. אַ. וו. די אָבסטרוקציאָנערען מאַכען זיך אָבער דערפון גאָרנישט און פיהרען ווייטער זייער אַרבייט.

* * *

באַלד ווי דער פאָרזיצער ד"ר מיכנא עפענט די זיצונג טראָגט ראַטמ. פאָזנאַנסקי אַריין אַ פאָרשלאָג, אַז צוליב דעם, וואָס די פינאַנץ-קאָמיסיע האָט נישט פערענדיגט דאָס בעטראַכטען די פאָרשלאָגען, זאָל די זיצונג פון שטאָט-ראַט אָבגעלעגט ווערען.

דער פאָרשלאָג ווערט אָפּגעוואָרפען. ראַטמאַן ליכטענשטיין גיט אָב אַ לענגערע ערקלעהרונג, אין וועלכער ער ווייזט אָן אַז די בונדישע פראַקציע האָט שטענדיג אין שטאָט-ראַט געהאַנדעלט אין הסכם מיט די דעמאָקראַטישע פרינציפען און רעגולאַמין די בונדישע פראַקציע איז אָבער פערשריגען געוואָרען דורך דער מעהרהייט, די אינטערעסען פון די יודען בכלל און פון די יודישע אַרבייטער זענען שטענדיג איגנאָרירט געוואָרען, די בונדישע פראַקציע האָט אַ מאַנדאַט פון די יודישע אַרבייטער און מוז זען פאָדערען דאָס, וואָס קומט די יודישע אַרבייטער, אַלס בירגער פון דער שטאָט. די בונדישע פראַקציע פאָדערט, רעכט אויף אַרבייט פאַר די יודישע אַרבייטער און אַנגעשטעלטע אין אַלע שטאָדטישע אונטערנעהמונגען, פערלאַנגט צו סובסידירען דאָס יודישע וועלטליכע שולוועזען, פערלאַנגט, אַז ס'זאָל בכלל געענדערט ווערען די בעציהונג פון מאַגיסטראַט צו די אינטערעסען פון די יודישע אַרבייטער, אַזוי לאַנג ווי די מעהרהייט פון שטאָט-ראַט וועט נישט נאָכגעבען די דערמאָהנטע פאָדערונגען, וועט די בונדישע פראַקציע נישט אָפּשטעלען איהר פאַרלאַמענטאַרישען קאַמף.

דער רעדנער בעט די דאָזיגע ערקלערונג אַריינצוטראָגען אין פּראָטאָקאָל.

ראַטמ. האָלענדערסקי זאָגט אין זיין רעדע צווישען אַנדערן: אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אָפּאָזיציע, וועלכע איך בין געצוואונגען צו פיהרען, ווערען פערשפרייט וועגען מיר קלאַנגען, וועלכע זאָגען אויסגערעכנט אָפּצונאַרען די עפענטליכע מיינונג. די איצטיגע מעהרהייט אַליין גראָבט אונטער די אידעע פון דעמאָקראַטיזם. נאָכ'ן אויסנוצן אַלע מיטלען, אַז די מעהרהייט זאָל נאָכגעבען די גערעכטע פאָדערונגען פון די יודישע אַרבייטער, בין איך געצוואונגען געוואָרען מיך צו נעהמען צום לעצטען פאַרלאַמענטאַרישען מיטעל – צו אָבסטרוקציעס. דורך דער אָבסטרוקציע דריק איך אויס מ'יין שאַרפסטען פּראָטעסט געגען דער ברוטאַלען פערהאַלטען זיך פון דער מעהרהייט בנוגע דער מינדערהייט. אַלע שטעדט אין פּוילען האָבען שוין סובסידירט די יודישע שולען, נאָר דער לאָדזער שטאָדט-ראַט, נישט קוקענדיג אויף מיינע פאָדערונגען, געפינט נישט פאַר נויטיג דאָס צו טון.

איך פאָדער צו סובסידירען דאָס יודישע שולוועזען און די יודישע קולטורעלע אינסטיטוציעס, יודישע אַרבייטער און אַנגעשטעלטע זאָל צוגעלאָזען ווערען צו אַלע אַרבייטען.

דאָס איז דער ציל פון מיין אָבסטרוקציע. צום סוף וויל איך נאָך צוגעבען, אַז קיין שום דראָהונגען, וועלען מיך נישט אָפּשרעקען צו פיהרען ווייטער דעם קאַמף פאַר די דערמאָהנטע גערעכטע פאָדערונגען.

נאָכהער ווערען בעטראַכט די ביודזשעטען פון פאָלגענדע אָפּטיילונגען: בוי-, ווירטשאַפט, געזעלשאַפטליכע שול, פּאָליציי-אָפּטיילונג, קאָמיטעט פאַר אויסבויען די שטעדט א. א.

עס רעדען די ראַטמענער: האָלענדערסקי, ליכטענשטיין, ד"ר שווייג, פּראַשקער א.א.

ראַטמאַן מינצבערג לעגט פאָר צו סובסידירען דעם יודישען מושב זקנים מיט 10 טויז. זלאָטים און דער מאַגיסטראַט זאָל אויסהאַלטען די יודישע אינטערנאַציאָנאַלע קינדער, די זיצונג האָט זיך פערצויגען ביז שפעט אין דער נאַכט.

יוליוס אַדלער וועט זינגען דעם זשורנאַליסטישען-טשאַרלסטאָן

אויף דעם גרויסען מאַסקען-באַל פון דער יודישער פרעסע, דעם 26. פעברואַר.

פון מאָרגען איבער-אַכט טאָג, אַקוראַט שבת דעם 26. פעברואַר קומט פאָר אין די זאַלען פון „אימפּעריאַל" (זאַוואַדזקאַ 16) דער לאַנג-ערוואַרטעטער, פון קינד-און-קייט אויסגעבענקטער גראַנדיעזער מאַסקען-באַל פון דער יודישער פרעסע.

אַ נאַכט וועט עס זיין צום געדענקען אויף לאַנגע, לאַנגע צייט. מיט'ן מאַסקען-באַל פון דער יודישער פרעסע וועט אייגענטליך געשלאָסען ווערען דער היי יעהריגער קאַרנאַוואַל און מ'דאַרף דעריבער אויסנוצען די לעצטע, איינציגע און בעסטע געלעגענהייט אויף אַנ'אמת'ן אַ הוליע צו טון.

די סענסאַציע פון דעם מאַסקען-באַל וועט זיין דאָס, וואָס דעם זשורנאַליסטען-טשאַרלסטאָן, פון קאָמפּאָזיטאָר הענעך קאָן, – וועט צוערשט סאָלאָ זינגען דער בעריהמטער קינסטלער, אונזער ליבלינג יוליוס אַדלער, און דערנאָך ערשט, וועט דער טשאַרלסטאָן געטאַנצט ווערען דורך פרוי בראָדערזאָן און דעם אַרטיסט נעסעלערבערגער.

שפּעטער וועט דער טשאַרלסטאָן געזונגען און געטאַנצט ווערען דורך אַלע.

די 3 אָרקעסטערס וועלען צו די טענץ ביז אינדערפריה צושפּילען אויך ספּעציעלע מוזיק.

היינט דער ראַדיאָ, די קאַרוזעלע, רעקאָראַציעס, קאַריקאַטורען – ס'וועט זיין לעבעדיג.

אמת, ס'איז אויסגעקומען אַ ביסעלע צו וואַרטען צוליב דער פאָדלאָגע-נדחה, אָבער פערגעסט נישט ס'אַ מעלה דאָס האָט:

ווען דער פרעסע-באַל וואָלט פאָרגעקומען אין פריהער-בעשטימטען טערמין, וואָלט שוין לאַנג געווען אחר המעשה, און איצט... אָ, איצט קומט ער ערשט פאַר איבער-אַכטאָג שבת, און דער ערב יום-טוב מיט'ן יום טוב זענען אַ סך אָנגענעהמער, ווי דער וואָכעדיגער „נאָך אַלעמען"!

אַבערנות פון אַנ'אַלטען יוד

ער פערשטעלט זיך פאַר אַ קריסטליכען בעטלער, און דאָס געריכט משפּט איהם.

(–) דאָס לאָדזער פריוואַטגעריכט פון 8. קרייז האָט נעכטען בעטראַכט דעם פּראָצעס געגען אַ רייה „העלדען" פון דער לאָדזער אונטערוועלט, וועלכע זענען געווען בעשולדיגט, אַז זיי פערנעהמען זיך מיט בעטלעריי.

צווישען די בעשולדיגטע האָט זיך געפונען אַ געוויסער ישעיה הערשקאָוויטש, 60 יאָהר אַלט, וועלכער איז געווען אָנגעקלאָגט, אַז ער האָט זיך פערשטעלט פאַר קריסט, זיך אָנגעטאָן אַ צלם און געקניט פאַר קאָשטשאָלען. אַזוי אַרום האָט ער אויסגענאַרט נדבות ביי פרומע קריסטען.

דאָס געריכט האָט דעם צלם-יוד פערמשפּט אויף 4 וואָכען אַרעסט און דערנאָך זאָל ער געשיקט ווערען אויף צוואַנגס-אַרבייט.

הנחה-פעסער

ענדערונגען ביים אַרויסגעבען.

(ב) די אַדמיניסטראַטיווע מאַכט מיילט מיט, אַז אין די נאָהענסטע טעג וועלען געמאַכט ווערען אַ רייה ענדערונגען אין דעם אופן פון אַרויסגעבען הנחה פּעסער.

די פּעסער פאַר דער שטאָט לאָדז וועלען פּרו סגעגעבען-ווערען אין רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט און פאַר'ן לאָדזער קרייז – אין די סטאַראָסטווע.

די לעצטע אַפּעלאַציע-אינסטאַנץ וועט זיין די וואָיעוואָדזשטווע.

שטיצע

פאַר די סעזאָן-אַרבייטער.

(ב) אַ דעלעגאַציע פון אַלע 3 פעראיינען פון שטאָטישע אַרבייטער אין לאָדז האָט אינטערוועניערט אין אַרבייטס-מיניסטעריום פּאַרוואָס מ'ערלעדיגט נישט די פראַגע וועגען די סעזאָן-אַרבייטער, וועלכע לעבען אין גרויסער נויט.

די דעלעגאַציע האָט בעקומען אַנ' ענטפער, אַז דאָס געזעץ וועגען אָפּשאַפען דעם א. ג. „טויטען סעזאָן" איז שוין אויסגעאַרבייט און ווי נאָר דער מלוכה-פּרעזידענט וועט צוריקקומען פון פּויזען וועט ער אונטערשרייבען דעם דעקרעט.

העברעאישע דיכטערין אלישבע אין לאָדז.

(–) זונטאָג אין אָווענד קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע-זאַל אַ גרויסער קאָנצערט-אָווענד מיט דער בעטייליגונג פון דער העברעאישער דיכטערין אלישבע. וועלכע געפינט זיך איצט אויף אַ רייזע איבער פּוילען.

אַזעלכע קינסטלערישע אָווענדען קומען ביי אונז פאַר זעהר זעלטען און דעריבער איז צו האָפען, אַז ער וועט אַדורך מיט'ן גרעסטען ערפאָלג.

פאָרלעזונג וועגען ברוך שפּינאָזאַ.

צוליב'ן 250-טען יאָהר-צייט פון בעריהמטען יודישען פילאָזאָף ברוך שפּינאָזאַ קומט פאָר מאָרגען שבת, אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (צעגעלניאַנאַ 4) אַ פאָרלעזונג אין דער העברעאישער שפּראַך אויף ד. ט.: „דער יודישער פילאָזאָף ב שפּינאָזאַ".

רעפערירען וועט ה' ד"ר ירמיהו פרענקעל. דער אַריינגאַנג איז פריי.

פון די קינאָס.

קאַסינאָ: גרויסער ריזען-פילם „סטודענט פון פּראָג" מיט קאָנראַד ווייד אין דער הויפּט ראָלע. דאָס בילד ווערט אילוסטרירט מיט געזאַנג אויסגעפיהרט דורכ'ן בעריהמטען רוס'שען כאָר „גרינער פּאַפּוגאַ".

לונאַ: פּוילישער פּילם „דער אַדלער" אויסגעפיהרט דורך די פּוילישע פּילם-אַרטיסטען. רעזשיסירט איז דער פּילם דורכ'ן בעריהמטען פּוילישען קינסטלער וויקטאָר ביעגאַנסקי.

רעדוטאַ: עס ווערט דעמאָנסטרירט „בלוטיגע געליבטע" מיט דער בעריהמטע רחל מעלער אין דער הויפּטראָלע. ספּעציעלע געזאַנגען און סגעפיהרט דורך אַ ספּעציעל אַנגאַזשירטע אָפּערן זינגערין פון מעדאַליאָן.

גראַנד-קינאָ: גרויסער רוסישער פּילם-שלאַגער א. ג. „קאַווקאַזער פּאַרטיזאַנען" מיט בעטעאיצוו'ן אין דער הויפּט ראָלע.

אימפּעריאַל: עס ווערט דעמאָנסטרירט אַ הערליכער פּילם א. נ. „קעניגין אָהן קרוינען" אין די הויפּט-ראָלען בעריהמטע פּילם-קינסטלער.

„קינאָ פון די מלוכה-באַמטע": עס ווערט דעמאָנסטרירט אַ הערליך בילד א. נ. „דערנידריגטע און בעליידיגטע" פון דאָסטאָיעווסקי. מיט מיאַ מאַראַ אין דער הויפּט-ראָלע.

אָדעאָן-קאָרסאָ: דער בעריהמטער קאָמיקער בוסטער קיטאָן אַלס באָקסער.

פּלאַזאַ: נאָך אַ רייהע הערליכע בילדער ווערט ווידער דעמאָנסטרירט אַ פּראַכט פולער פּילם א. נ. „פּאַפּאַ" אָדער פּאַריזער נעכט.

אָפּאָלאָ: דועל צווישען פּרעזידענט טאָמסאָן און עלמאַ לינקאָלן. או'סער'ן פּראָגראַם אַמעריקאַנער פּאַרס.

מעלדונגען.

ההסתדרות הציונית בלודז.

מחר, בשבת, בשעה 5 אחה"צ, תערך באולם ההסתדרות הציונית (צעגעלניאַנאַ 4), הרצאה עברית על הנושא: „הפילוסוף היהודי ברוך שפינוזה" המרצה: הד"ר ירמיהו פרנקל. הכניסה חנם. 866

פון סאָציאַליסטישען האַנדוועקער-פעראיין (זאַכאָדניאַ 66).

שבת, דעם 19. פעברואַר ה. י. 6 אָווענד קומט-פאָר אין אייגענעם לאָקאַל זאַכאָדניאַ 66 אַ פאָרזאַמלונג פון אַלע שניידער-באַלעבאַטעס און האַנדוועקער מיט פאָלגענדע טאָג-אָרדנונג: די יעצטיגע עקאָנאָמישע לאַגע פון יודישען שניידער-באַלעבאַס. מיט'ן אָנטייל פון ה"ה שטראַסבורגער און ראַטמענער (וואַרשאַ). 1002

Dr. med. GRZEGORZ ROSENBERG
אינערליכע קראַנקהייטען
ספּעציאַליסט פאַר מאָגען, דאַרם און לעבער-קראַנקהייטען.
Gdanska 44, telefon 24-44
צוריקגעקומען
נעמט אָן פון 5 ביז 6³⁰ זונטאָג פון 9 ביז 11

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47 tel. 26-03
אינערליכע קראַנקהייטען. ספּעצ. לונגען און האַרץ קראַנקהייטען באַשטראַלונגען מיט קינסטליכען באַרג-זון.
נעמט אָן פון 3—5 נאָכמיטאָג.

אַ אינטעליגענטע פאַמיליע וויל אָפּגעבען איין אָרט צו שלאָפען פאַר אַ יונגענמאַן אָדער פרייליין
גלובנאַ 33 וואָהנונג 27

אַ ריכטעוועו אַ פאַמאַצניכע און אַ נייהער ווערען זאָפאָרט געזוכט ביי הופער
וסכאָדניאַ 19. 1001

רעפאַרמאַצקע פּילען
מיט דער מאַרקע גייסטליכער בעקאַנט פון יאָהר 1602 רעגולירען דעם מאָגען, שיצען פון רעוומאַטיזם, לעבער-ליידען, גענגען דיקקייט, אַטרעטיזם, דאָס קומען בלוט אין קאָפּ, שטילען די יסורים פון העמאָראָידען, רייניגען דאָס בלוט און ביינגונגען צו אָבסטרוקציע – אַ גינסטיג דורכריינוגונגס-מיטעל.
צונעבויכען 1 אָדער 2 פּילען אַ נאַכט,
פּרייז פון אַ שאַכטעל 1.35. אויסאַרבייטונג פון דער אַפּטייק

Karczewski, i Tuszyński, Warszawa, Trębacka 4
צו פערלאַנגען אין די אַפּטייקען און סקלאַדען מיט'ן „גייסטליכען" (Zakonnik). 644

ס'איז פערלוירען געוואָרען אַ קליין שוואַרץ רעכנונגס-ביכעל.
דער ערהליכער פינדער ווערט געבעטען אָפּצוגעבען נאָגען בעלוינונג צו
לעסקע, וסכאָדניאַ 4. 1003

Do malowania przyjmuję: balowe suknie, aksamity, podszewki, chustki, abażury, pantofle i t. p. podług ostatnich modeli paryskich najnowszą techniką. Ceny bardzo przystępne. Również nauczam w ciągu krótkiego czasu. 666
ul. Narutowicza 36 m. 1, telef. 35-25 i Południowa 36 m. 19

DR PRYBULSKI
צוריקגעקומען.
25-38
נעמט אָן: 9—1 און 4—8, 4—5

2 דאַמסקע ניי-מאַשינען
אויף צו אַרבייטען אין מיין וואוינונג, וואָס איז מיט עלעקטריש-ליכט, צו ערפאַהרען אין אָרט. 952

צו פערדינגען

ענצעלנע שטובען און שטובען מיט קוכען

אין בעסטען צענטרום פון דער שטאָט.

צו ערפאַהרען ביי דעם רושאַנדוצע פון הויז

29 צעגעלניאַנאַ 29

דער בעקאַנטער טאָרט מיט פּוטער-קרעם

צוגעריכט מיט ד״ר עטקער׳ס באַק-פּראָשעק „באַקין״ און ד״ר עטקער׳ס מאָנשקע „גוסטין״

האָט אַ׳אויסגעצייכנטען געשמאַק. און אויסצוּהען אין דאָס צוגריכטען איז זעהר לײַכט לויט ד״ר עטקער׳ס פֿאָלגענדע פּאָרשריפֿט:

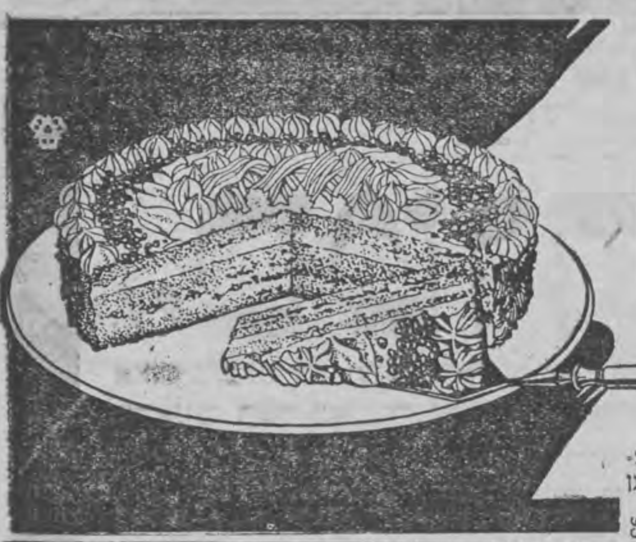

אופֿן פֿון צוגריכטען: 3 געלבלעך פֿון אײַער ווערט געקלאַפּט אויף פּאַנע מיט צוקער, מיט 4 לעפֿלען שטובען-וואַסער, צוגריבען ציטרין-הײַטעל און מיט זאַפּט פֿון אײַן ציטרין, ביסלעכווײַז ווערט צוגעגעבען ווײַצען-מעהל, געמישט מיט׳ן פּראָשעק „באַקין״ און מאָנטשקע „גוסטין״. דאָס אַלעס ווערט גע-מישט צוזאַמען אויף געדיבט אויף פּאַנע מיט די צוקלאַפּטע ווײַסלען, ס׳ווערט אַרײַנגעלעגט אין אַ גוט אויסגעשמירטע מיט פעטס פֿאַן און עס באַקט זיך אויף אַ געווע גליך פֿײַער.

צוגאַבען:	
קרעם: ½ ליטער מילך, אײַן פּעקעל ד״ר עטקער׳ס בודין-פּראָשעק מיט וואַ-ניליען-געשמאַק, 13 דעקאָ צוקער, 17 דעקאָ פּוטער אָדער מאַרגאַרין, 3 דעקאָ „פּאַלמאַ״ אָדער „צערעס״, 2½ דעקאָ צוריבענע מאַנדלען.	**קוכען:** 10 דעקאָ ווײַצען-מעהל, 10 דעקאָ ד״ר עטקער׳ס „גוסטין״, 20 דעקאָ צוקער, 3 אײַער, 4 עס-לעפֿעל וואַסער, ½ פּעקעל ד״ר עטקער׳ס באַק-פּראָשעק „באַקין״, צוריבען הײַטל פֿון 1 ציטרין, אַנ׳עס-לעפֿעל ציטרין-זאַפֿט.

קרעם: אויפקאָכען ½ ליטער מילך, 15 דעקאָ צוקער, אַ פּעקעל ד״ר עטקער׳ס בודין-פּראָשעק מיט אַ וואַניליען-געשמאַק און מישען ביז ס׳וועט זיך אָפּקיהלען דערנאָך צוריבען 17½ דעקאָ פּוטער, 3 דעקאָ „פּאַלמאַן״ אָדער „צערעס״ אויף פּאַנע און צו געבען צו איהר ביסלעכווײַז קרעם, דער טאָרט נאָכ׳ן אָפּקיהלען זיך ווערט געשניטען אויף 3 טײַלען, ווערט געשמירט מיט קרעם און ס׳ווערט צוזאַמענגע-לעגט נאָכאַמאָל. דער אויבערשטער טײַל און עקען דאַרף מען אויך בעשמירען און גאַרנירען מיט קרעם מיט דער הילף פֿון אייל. דעם טאָרט קען מען בעשיטען מיט געריבענע מאַנדלען, וועלכע מען דאַרף צוערשט אויסבריהען אויף ברויען אין פּוטער און צוקער.

פּערלאַנגט ביכלעך מיט אַלע פּאָרש-ריפֿטען פֿון ד״ר עטקער אין די געוועלבער אומזיסט אין פֿאַל ווען זיי פֿעהלען אוים פֿון

D-ra A. Oetkera Oliwa

ZNAK OCHRONNY

957

קינאָ „ERA״ פּרי-הער „פּלאַרא״

זאַווישאַ 22 (באַלוט)

הײַנט און פֿאָלגענדע טעג! ===== גרויסע סענסאַציע!

עס וועט ד׳מאָנסטרירט די גרויסע סענסאַציאָנעלע - עראָטישע דראַמע אין 10 אַקטען

אונטער דעם נאָמען:

„אַפּאַש״ אָדער („פּאַריזער נעכט״)

אין די הויפּטראָלען: A. Millar i Mona Maris מיטנצעריין פֿון קאַסינאָ דע פּאַריז. פֿײַנע בעדינונג. פֿערהלטניסע. אָנפאַנג אין וואָכענטאג 5 אַ זייגער, שבת און זונטאָג 3 נאָכמ

פֿאַר 3 זל.

עלעקטריש ליכט אין שטוב

קען יעדער בעקומען אויסצוצאָה-לען וועכענטליך פֿאַר יעדען פ.

פּערקויף פֿון פֿערשידענע עלעקטרישע מאַטעריאַלען

פּ. לעווין,

קאָנסטאַנטינער 58, פראָנט-געוועלב

Dr. Z.

Rakowski

ספּעציאַליסט פֿאַר אוירען, נאָז, האַלז, און לונגען-קראַנקהײַטען.

קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9

טעלעפֿאָן 27-81.

שפּרעכשטונדען פֿון 12 ביז 2 און פֿון 5 ביז 7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע נאַרוטאָוויטש 17 פֿון 10—11 און פֿון 2—3 נ.מ.

מעטאַל-בעטען

דראָטענע און געבעטע מאַט-ראַצען, קינדער-וואָגען בילינ און געגען גוטע בעדינגונגען אין „DOBROPOL״ Piotrk. 73 (אין הויף) וועמטליכע רעפּעראַטורען ווערען אָנגענומען. 751

Dr. med.

Braun

פּאָלודניאָווא 28

טעלעפֿאָן 40-26

ספּעציאַל-אַרצט פֿאַר הויט און ווענערישע קראַנקהײַטען און מענער - שוואַכע.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל)

נעמט אָן פֿון 9—12 פֿריה און פֿון 5 — 8 אָוועגד

Dr. med.

H. Lajchter

קאָנסטאַנטינער 9.

רוג זאַכאָדניע טעל. 49-66

צאָהן-כירורג

ספּעצ. פֿון כירורגישע קראַנק-הײַטען ווי: שטשענקעס, גיטענס, דושאָנפלעס, צאָהן - פּיסטולעס א.ז.וו. נעמט אָן פֿון 1—3 און פֿון 7—9 אָוו. זונטאָג 10—12.

הײַ פּעדאַגאָגישע קורסען

פֿאַר שוואַכבעפֿעהיגטע און שווערערציהבאַרע קינדער. שפּראַכשטערונגען (שטאַמלען, טויבשטומהייט)

Dr. med. A. Szmigeld

נערווען-אַרצט.

עלעקטריזאַציעס, ליכטהײַלאַפּאַראַטען.

CEGIELNIANA 6, tel. 51-89

עמפּפֿאַנגט פֿון 5 — 7 אָוועגד.

Dr. med.

L. Pikielny

ספּעציאַל-אַרצט, פֿאַר נירען, בלאָזען און האַרן - קראַנקהײַטען

Nawrot 8,

telefon 19-90.

עמפּפֿאַנגט פֿון 4—7 אָוו. 641

Dr. med.

Różaner

צוריקגעקעהרט.

ספּעציאַל-אַרצט פֿאַר ווענערישע און הויט-קראַנקהײַטען.

— בעהאַנדלונג —

פֿיס קינסטליכע בערג-זאָננע.

נעמט אָן פֿון 8—10 פֿריה און פֿון 5 — 8 אָוועגד

נאַרוטאָוויטש 9 1. שטאָק

טעלעפֿאָן 28-96.

Dr. med.

W. Eychner

פֿרויען-קראַנקהײַטען און אַקושעריע

זיך איבערגעצויגען אויף זגערזשער 11 טעל. 34-72.

נעמט אָן אין דער לעטשניצע פּעטריקאָווער 294 פֿון 12—2 מיטאָג און דער הײם פֿון 6-8 אָוו.

Dr. med.

A. MAZUR

נאַרוטאָוויטש (דזשעלנאַ) 44

טעלעפֿאָן 22-44.

אויערען און האַלז קראַנקהײַטען שטימע און שפּראַך-פֿעהלערען (שטאַמלען א.אַ.וו.) נעמט אָן פֿון 12 — 2 און פֿון 6³⁰—8 אָוו.

Dr. m.

I. Bette

ספּעציאַליסט פֿאַר אינערליכע און קינדערקראַנקהײַטען

Piotrkowska 6,

telefon 44-95.

נעמט אָן פֿון 8—11 פֿריה און פֿון 4—6 נאָכמיטאָג.

לעטשניצע „זדראָוויע״

פֿון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

אויף נאָוואָמיעסקאַ 3 (ווסכאָדניאַ 13), טעלעפֿאָן 37 76.

אינערע קראַנקהײַטען	ד״ר קראַוש ד״ר סלאָבאָדסקי	3-4 זונטאָג 10½-11½ 10½ 12 זונט. 12-1.
נערווען קראַנקהײַטען	ד״ר בראָניסל. פֿרענקעל ״ קלאָזענבערג	12½-1½ חוץ פֿרײַטאָג 11-12 חוץ פֿרײַטאָג
מאָגען און קישקע קראַנק	ד״ר אלהסנד. מאַרגאַלים ד״ר י. מייבוים מאַרושינסקי	12-1, זונטאָג 12-1 10-11 אַחוץ זונטאָג.
אינערליכע קראַנקהײַטען	ד״ר גיביאַנסקי ״ קאַץ ״ לעווי ״ קאַהענריק	9½-11½ זונטאָג 9½-11 12-2 זונטאָג 11-12 3-4½ זונט. 1-2 10 — 11 זונטאָג 12-1
קינדער קראַנקהײַטען	ד״ר סאָלאָוויעטשיק אַרס ״ מאַשלאַנקאַ ״ פֿרעכנער	10½-12 3-5 ז. 12-2 1½-2½ זונט. 10½-12 5-6½ זונטאָג 9-10½
כירורגישע קראַנקהײַטען	ד״ר גאָלדמאַן ״ פֿעריס	3½-4½ זונט. 9½-10½ 1-1 6-7½ זונט 11-1
פֿרויען קראַנקהײַטען	ד״ר אַראָנסאָן ״ אייגעראָווא	12-1 זונטאָג 12-1 דאָנערשטאָג, פֿרײַטאָג 1½-2½ מאָנ. מיטוו. דאָנ. ש. 10³⁰-11³⁰
נאָז, האַלז און אויערען קראַנקהײַטען	ד״ר העלמאַן ״ ראַבינאָוויטש	3½-4½ חוץ זונטאָג 12-2 זונט. 12-2
הויט און ווענערישע קראַנקהײַטען	ד״ר פּאַלכ ״ זאָנענבערג	3-4 זונטאָג 9-10 11-12 זונטאָג 11-12
רענטגענאָלאָג	ד״ר ווילסאָן	3-7
ערצטליכע אנאַליזען	ד״ר מ. קאַצען	

וויזיטען אין שטאָדט — פּאָקען-שטעלען. רענטגענאָגראַפֿיע, ועמטליכע דורכשטראַהלונג — (קוואַרץ לאָמפּען). אַלערלײַ אַנאַליזען און אונטערזוכונגען. די לעטשניצע איז טע-גליך מעגליך פֿון 8.30 פֿריה ביז 7.30 אָוועגד. זונטאָג פֿון 8.30 פֿריה ביז 2 אַ זייגער נאָכמ.

לעטשניצע

פּעטריקאָווער 62, טעל. 31-53.

ד״ר ס. גוטענטאַג
״ ל. פּאַמיליער
ד״ר ב. ראַבינזאָהן
״ מ. וואָלפֿסאָן
״ א. טענענבוים
ד״ר י. שרייבער
״ פּאַכשאַנסקי
ד״ר ד. אלטערמאַן
״ מ. פֿעלדמאַן
פֿ-ין ד״ר זעלקאָוויטש-קראַטשקאַ
״ גוסטאַווא זאַנד טענענבוים
ד״ר מ. מאַשלאַנקאַ
ד״ר פּ. ברוין
״ י. סאָלאָווייטשיק
ד״ר י. סטופּאַי
״ ס. האָלענדערסקאַ
ד״ר מ. קלאַטשקאַ
״ באַל. כאַן
ד״ר לערנער
צאָהן-אַרצט ס. שעס
״ מ. רעזניקאָוואַ
״ ב. טשורנאָווסקאַ
״ נ. קאַצענבאָגע

Miejski Kinematograf Cświatowy

Wodny Rynek.

פֿון דינסטאָג, דעם 15 טן פֿעברואַר 1927.

פֿאַר דערוואַקסענע:

„קרישאַ, די וואַלד-וועכטערין״

(Krysia Leśniczanka)

פֿאַר יוגענד:

„מאַרצישאַ בײַ די ליליפּוטען״

(Marcysia u Krasnoludków)

פֿילם-ערצעהלונג אין 6 טײַלען.

לעטשניצע „VITA״

פֿאַר קומענדע קראַנקע פֿון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען אויף פּעטריקאָווער 45, טעל. 44-47.

בײַ דער לעטשניצע באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריום אויף דער שטעל, קאַבינעט פֿון פֿיזיקאַלישע טעראַפּיע, קוואַרץ-לאָמפּ, בערגזון, לאָמפּ „אולטראַ זון״, סאָלוקס, בערגאָנטן׳ס ענטפּערטונגס-אַפּאַראַט. עלעקטריזאַציע, ליכט-בעדער. דענ-טיסטיש - ערצטליכער קאַבינעט, ערצטליך קאָסמעטישער קאַבינעט. בעראַטונגס-שטעלע פֿאַר מוטערס.

אינערליכע קראַנקהײַטען:
ד״ר מ. דאַווידאָוויטש
ד״ר י. איטעלסאָן
ד״ר ה. קרישעק
ד״ר א. אוריסאָן

קינדער-קראַנקהײַטען:
ד״ר י. קאַפּלאַנסקי
ד״ר יוזעף כאַן
ד״ר סאַמעט-מאַנדעלס

הויט-, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקהײַטען:
ד״ר ע. עקערט
ד״ר וו. קאַגונאָווסקי

נערווען-קראַנקהײַטען:
ד״ר מ. אורבאַך

אויגען-קראַנקהײַטען:
ד״ר איגנ. מאַרגאָלים

כירורגישע קראַנקהײַטען:
ד״ר מ. דאַבולעוויטש
ד״ר מ. קאַנטאָר
ד״ר ע. קוניג

פֿרויען-קראַנקהײַטען און אַקושעריע:
ד״ר מ. מאַטשעווסקי
ד״ר א. פּאַגאָזשעלסקי
ד״ר ר. רייטלער-קוריאַנסקאַ
ד״ר י. שווייצער

האַלז-, נאָז-, אוירען, שטימע, שפּראַך-שטערונגען א. ז. וו.
ד״ר א. מאַזור

האַלז-, נאָז- און אוירען-קראַנקהײַטען:
ד״ר א. זשעבראָווסקי

מויל-און צייהן-קראַנקהײַטען.—ערצטען-דענטיסטען:
כ. געצאָוו
ה. האַלפּערין
פֿערסטער-לייזעראָוויטש
פּ. ראָזען

באַקטעריאָלאָגיש-כעם. לאַבאָראַטאָריום ד״ר ושורקאָווסקי. רענטגען, היילונג פֿון שפּראַך-שטערונגען, שטימע, שטאַמלען א. אַ. וו. דיאַטערמיע, הייל-מאַסאַזש. אימפּפֿונגען געגען שקאַרלאַטין. אָפּעראַציעס און אָפּעראַטנקעס. וויזיטען אין שטאָדט, בריקען, גאָלדענע קאָראָנען און קינסטליכע ציינער.—די לעטשניצע איז אָפֿען פֿון 9 פֿריה ביז 8 אָוו. און זונטאָג פֿון 9 ביז 2 נאָכמיטאָג.

דאָנטיסט און צאָהנטעכניק

י. ביטענסקי

קאָנסטאַנטינער 5

נעהמט אָן אַלע טאָג פֿון 9 פֿריה ביז 8 אָוועגד. פּרײַזען ביליגע! בעראַטונג אָהן בעצאָהלונג

לעטשניצע

פֿון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און צאָהן-ערצטליכער קאַבינעט

„SANITAS״

צעגעלניאַנאַ 29, טעלעפֿאָן 44-51

בעראַטונג 3 זל.

Dr. ADAM

Grosglik

Al. Kościuszki 27,
tel. 51-78

הויט און ווענערישע קראַנקה. רענטגען און ליכט-הייל אינסט. נעמט אָן פֿון 4—7 אין אָוועגד.

Dr. med. Ludwik

Rapeport

Pr. Narutowicza 25
(Dzielna) tel. 44-10.

ספּעציאַליסט פֿאַר נירען, בלאָזען און האַרן - קראַנקהײַטען. נעמט אָן פֿון 1 ביז 2 און פֿון 4 ביז 7 אָוועגד.

CASINO

היינט און פאלגענדע טעג פייערליכע פרעמיערע!!!

מייסטער־האַפטע פילם־ערצעהלונג, געשאַפען אויפ'ן גרונד פון דעם נייעסטען מייסטער־ווערק פונ'ם באַקאַנטען ערצעהלונגס־שרייבער H. H. EWERS (אויטאָר פון "Alraune")

„סטודענט פון פראַג"

איז וועלכער די הויפט־ראָלע שפּילט דער גענויאַלסטער וועלט־טראַגיק. דער קאָנקורענצלאָזער אַקטיאָר פון דער איצטיגער צייט

KONRAD VEIDT

לעגענדאַרע אילוזיע, פאַרוואַקעלטע מיט אַ ברוטאַלער ווירקליכקייט! סטודענט, וועלכער האָט פאַרקויפט דעם כשופמאַכער זיין געשטאַלט אין שפּיגעל, זייענדיג פאַרוויקעלט אין אַ פאַרזי רעיִשער ליבע!

די מאָמענטען זענען פול מיט טיוּלאַניִשען כּ'יל, וועלכע פאַרגליווערן דאָס בלוט אין די אָדערן!

אזעלכעס, וואָס מיר האָבען נאָך נישט געזעהן אויפ'ן עקראַן!

אָריגינעלער רוסישער כאָר „גרינער פאַפוגיי"

וועט אויספיהרען אַ ספּעציעל רעפּערטואַר פון אָריגינעלע סטודענטישע לידער. סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ל. קאַנטאָר. אָנהויב 4.30 נאָכמ., שבת און זונטאָג — 2 אַ זייגער.

צענט. האַנדווערקער־ראַט

אין וואַרשאַ אַפּט. לאָדז, סעקציע שניידער מייסטער־כּאַלוּפּניקעס

אַל. 1 מאַי 2, פריהער פּאַסאַזש־שולץ.

בילעטען צו בעקומען ביי דער קאַסע און טאָג פון די פאָרשטעלונגען. — — די פרייזען זענען נישט געשטיגען צוליעב

דער זאַל איז גוט געהייצט.

פרעהליך! נייעס!

אויפן אַלגעמיינעם פאַרלאַנג פון פּובליקום ווערט געגעבען היינט, פרייטאָג, 8.30 אָוונט צום 2 מאָל די

כלה פון 3 חתנים

קאָמישע קאָמעדיע מיט געזאַנג און טענץ אין 3 אַק. פון סעגאַל.

אָרדנונג געזיכערט

פּראַיינינגטע בעסטע קרעפטען פון לאָדז!

מאָרגען שבת, 3.30 נאָכמ. ווערט געגעבען די קאָמישע קאָמעדיע מיט געזאַנג און טענץ

של'אמכע ריקעל

אין 4 אַקטען פון טאָמאַשעווסקאַ.

קומט און איבערצייגט אייך.

פרעהליך נייעס!

פרעמיערע! שבת 8.30 אין אָוונט ווערט געגעבען — — —

דאָס חופּה־קלייד

מעלאָדראַמע אין 3 אַקטען פון סעגאַל.

איהר וועט פרעהליך פאַרברענגען. 806

יודישע פּאָלקס־ביהנע

אין „פּאָלקס־הויז", זאַוואַדזקאַ 5.

היינט פרייטאָג, דעם 18. פעברואַר ד. י. פונקט 8.30 אין אָוונט

דער דאָרפס־יונג

פּישער־דראַמע אין 4 אַקטען פון ל. קאָברין.

בעמערקונג: צוליב די פּראָבען פון „אַ פאַרוואָרפען ווינקעל" פון פּרץ הירשביין, ווערט שבת אין אָוונט נישט געשפּילט.

מאָרגען, שבת, פּינקט 3.30 נאָכמ.

דינבלה

דראַמע אין 4 אַקטען פון פּרץ הירשביין

1009

LUNA

היינט און פאָל. טעג

מאָטאָ: דער גרעסטער אוצר אויף דער ערד איז די ליבע פון צוויי נשמות.

דאָס לאַנג־ערוואַרטעטע אונפּערגלייכליכע מייסטערווערק פון דער פּוילישער פילם־פּראָדוקציע. דער גרעסטער שלאַגער פון דער אינלענדיש. פּראָדוקציע

„דער אָדלער" — „ORLĘ" („ווינאַכט־וואַנדערער")

פילם מיט פאַסצינירענדען אינהאַלט, רעזשי און קינסטלערישען אינהאַלט אין 9 גר. אַקט. אין דער הויפּט־ראָל

BOLESŁAW ORLIŃSKI

האַלדישער פליהער וואַרשאַ־טאָקיאָ—וואַרשאַ. די אַנדערע ראָלען קראַיערן: Marja Majdrowiczówna, Hanka Ordonówna, Ninka Wilińska, Jadwiga Daczyńska, Nova Ney, Zdzisław Germański, O. Kaczanowski, Lech Owron, L. Kubiak (בעלסטער שגרושאַנט)

אינסצעניזאַציע און רעזשי: Wiktor Biegański

דאַנסינג. — די מאָדערנסטע טענץ! — קאַשוטסקי־גערלס. — די שענסטע וואַרשאַווער פרויען.

זינרייכעם פליהען פון קאַפּ. אָרלינסקי איבער די טאַטרעס!

ספּעציעלע מוזיק אילוסטראַציע, אויסגעפיהרט דורכ'ן פאַרגרעסערטען אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' מ. כהאַט.

987

Grand-Kino

היינט גרויסע איבעראַשונג!

דער שענסטער פילם פון דער לעצטער סאָוויעטישער פּראָדוקציע גאָסקינאָ אין מאָסקווא 1926 יאָהר

מעלאָדראַמע אין 10 אַק. אין די הויפּטראָלע W. BESTAJEW אונטערן פּסעוודאָנים בעקאַנט אין רוסלאַנד אַלס KAUKASKI FAIRBANKS

פאַר יוגענד דערלויבט!

קאַווקאַזער פּאַרטיזאַנט (Abrek Zaur)

היינט גרויסע איבעראַשונג!

די זאַך שפּילט זיך אָב אין דער צייט פון דער אונאויפהערליכער מלחמה מיט די בלוטיגע קייזערליכע סאַטראַפּען. דאָס בילד ווערט אילוסטרירט מיט נאַציאָנאַלע אויסגעפיהרט דורך אַ ספּעציעל אַנגאַזשירטען כאָר פון דער מאָסקווער אָפּערע. אָרקעסטער אונטערן לייטונג פון ה' ר. האַנטאַר. בעמערקונג: פאַספּאַרטוס און הנחה בילעטען זענען ערשט גילטיג פון דינסטאָג ד. 22 פעבר.

לעצטער סעאַנס 10 אַ זייגער אין אָוונט.

לעצטער סעאַנס 10 אַ זייגער אין אָוונט.

CORSO

היינט צום ערשטען מאָל אין לאָדז!

ODEON

היינט צום ערשטען מאָל אין לאָדז!

די נייעסטע הייעהריגע פּראָדוקציע פון פּאַטאַשאָנס געפאַהרליכען קאָנקורענט BUSTER KEATON

„בוסטער קיטאָן אַלס באָקסער"

שאַמפּאַנער קאָמעדיע איז 10 אַקטען. אויסער'ן פּראָגראַם: פּאַרם אין 2 אַקטען. אויסער'ן פּראָגראַם:

בעמ: כדי צו געבען די מעגליכקייט די ברייטע מאַסען צו זעהען אַ רייהע ריזען־פילמען, וועלכע מיר דעמאָנסטרירען אין די קינאָ־טעאַטערס „אָדעאָן" און „קאָרסאָ", האָבען מיר די פּרייזען פאַרקלענערט

APOLLO

אונגעוועהנליכע סענסאַציע! — צום ערשטען מאָל אין לאָדז! — היינט און פאָלגענדע טעג!

דוטל

FRED THOMSON און ELMO LINCOLN

גרויסע דראַמע אין 8 אַקטען.

אויסערן פּראָגראַם אַמעריקאַנער פּאַרס.

אויסערן פּראָגראַם אַמעריקאַנער פּאַרס.

קלישען

דרוקעריי, פּערלאַגען, רעקלאַמען

„GALWANO" PIOTRKOWSKA 101

אַ נייהעריז

און אַנ'אַרבייטער

צו טיול־נאַרדינען בעזיכט. — גאַרדינען־פאַבריק

Izak Ber Południowa 6.

אַ מעבלירטע צימער אין צענטרום שטאָט

קען אָפּגעגעבען ווערען צו שלאָפען פאַר איינעם אָדער 2 אָנשטענדיגע יונגעלייט. צו ערפאַהרען שבת, זונטאָג און מאָנטאָג פון 9—10 אָוונט

שענקעוויטשאַ 52.

ביים רושאַנסקי. 966

ענטשולדיגונג.

כ'בעט ענטשולדיגונג ביים ה' שמעון באַרענשטיין פאַר מיין אומטאַקטישען אויסדרוק געגען איהם. כ'בעדויער, וואָס כ'בין געוועזען פאַלש אינפאָרמירט וועגען איהם.

יהושע וועלנאַרוש.

1002

אַבאָנאַמענטס־פּרייז:

אין לאָדז: אַ חודש — 5 זלאָטעס, — אויף דער פּראָווינץ: אַ חודש — 6 זלאָטעס, אין אויסלאַנד מיט 50 פּראָצענט טייערער. — פאַר'ן אינהאַלט פון אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פאַראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

אַנאָנסען־פּרייזען:

פאַרן טעקסט 15 גראָשען, פרייטאָג 20 גראָשען, אין טעקסט 40 גר., פרייטאָג 60 גראָשען, נאָכ'ן טעקסט 10 גראָשען, פרייטאָג 15 גראָשען. — פאַר אויסלענדישע אַנאָנסען 100 פּראָצענט טייערער. אויסער דער שטאָט — 50 פּראָצענט טייערער.

פאַר אַ מיליטער־שורה.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.

Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman